

Lagrådsremiss

Stärkt skydd för barn som riskerar att fara illa

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 12 juni 2025

Jakob Forssmed

Cecilia Torstensson
(Socialdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Lagrådsremissen innehåller flera förslag som syftar till att stärka barns möjligheter till skydd och stöd från socialnämnden.

I lagrådsremissen föreslår regeringen att fler myndigheter, anställda hos dessa myndigheter och ordningsvakter ska vara skyldiga enligt socialtjänstlagen (2025:400) att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Vidare föreslås att det ska förtydligas i lagen att vissa myndigheter, anställda hos dessa myndigheter och yrkesverksamma redan omfattas av denna skyldighet. Det föreslås också att socialnämndens återkoppling till anmälningsskyldiga ska ske inom en viss tid.

Det föreslås även att sekretess ska gälla hos anmälningsskyldiga för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, när uppgiften hänför sig till en anmälan om oro för ett barn eller återkopplingen från socialnämnden till anmälaren, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

I lagrådsremissen föreslås vidare en uppgiftsskyldighet för viss personal som arbetar inom skolväsendet eller inom vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet enligt skollagen (2010:800). Uppgiftsskyldigheten föreslås gälla på begäran av en socialnämnd som ska lämna upplysningar eller utföra en utredning enligt föräldrabalken. Detsamma föreslås gälla när uppgifterna begärs av den som socialnämnden har utsett att utföra en sådan utredning.

Slutligen föreslås att en förlängd gallringstid om 30 år från ett barns födelse ska gälla för vissa handlingar i barnets personakt.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Innehållsförteckning

1	Beslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om ändring i föräldrabalken	6
2.2	Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)	7
2.3	Förslag till lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125)	8
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning	9
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade	10
2.6	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	11
2.7	Förslag till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659)	12
2.8	Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)	13
2.9	Förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)	14
2.10	Förslag till lag om ändring i kustbevakningslagen (2019:32)	15
2.11	Förslag till lag om ändring i lagen (2023:421) om ordningsvakter	16
2.12	Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400)	17
3	Ärendet och dess beredning	20
4	Socialnämndens ansvar för utsatta barn	20
4.1	Socialnämndens övergripande ansvar för barn och unga	20
4.2	Anmälningar som rör barn som far illa eller misstänks fara illa	21
4.3	Utredningar om barns vårdnad, boende och umgänge	22
4.4	Bevarande och gallring av handlingar som rör barn	23
4.5	Samhällsutmaningar som gäller barns trygghet	24
5	Stärkt skydd för barn som far illa eller riskerar att fara illa	26
5.1	Anmälningsskyldighet vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa	26
5.1.1	Fler myndigheter ska vara skyldiga att anmäla oro för barn	26
5.1.2	Ordningsvakter ska vara skyldiga att anmäla oro för barn	35
5.1.3	Det ska förtydligas vilka som omfattas av skyldigheten att anmäla oro för barn	38
5.1.4	Det ska införas en tydligare hänvisning till regleringen om anmälningsskyldighet	44
5.2	Socialnämnden ska inom viss tid återkoppla till den som är skyldig att anmäla oro för barn	46

5.3	En ny bestämmelse om sekretess hos anmälningsskyldiga för uppgift om en enskilds personliga förhållanden införs	51
6	Förbättrade möjligheter för socialnämnden att ta del av uppgifter	58
6.1	Socialnämnden ska få utökade möjligheter att ta del av uppgifter i ärenden om vårdnad, boende och umgänge	58
6.1.1	En uppgiftsskyldighet för viss personal inom skolan införs	58
6.1.2	Socialnämnden bör inte kunna begränsa partsinsynen i vissa fall.....	72
6.2	Socialnämndens möjlighet att ta del av uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren vid utredningar om barn.....	74
6.3	Informationsdelning mellan myndigheter inom socialnämnden i brottsförebyggande syfte behandlas i ett annat sammanhang	78
7	Förlängd gallringstid för vissa handlingar som rör barn	79
8	Integritetsanalys	88
9	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	100
10	Konsekvenser av förslagen	101
10.1	Ekonomiska konsekvenser	101
10.2	Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen.....	108
10.3	Konsekvenser för barn.....	110
10.4	Övriga konsekvenser	112
11	Författningskommentar.....	114
11.1	Förslaget till lag om ändring i föräldrabalken	114
11.2	Förslaget till lag om ändring i polislagen (1984:387)....	116
11.3	Förslaget till lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125).....	116
11.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1137) om rätt psykiatrisk undersökning	117
11.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade	117
11.6	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	118
11.7	Förslaget till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659)	119
11.8	Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)....	120
11.9	Förslaget till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)	120
11.10	Förslaget till lag om ändring i kustbevakningslagen (2019:32)	121
11.11	Förslaget till lag om ändring i lagen (2023:421) om ordningsvakter	121
11.12	Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400)	122

Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn (Ds 2023:15) i relevanta delar.....	126
Bilaga 2	Promemorians lagförslag.....	134
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	152

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i föräldrabalken,
2. lag om ändring i polislagen (1984:387),
3. lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125),
4. lag om ändring i lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning,
5. lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
6. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
7. lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659),
8. lag om ändring i skollagen (2010:800),
9. lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30),
10. lag om ändring i kustbevakningslagen (2019:32),
11. lag om ändring i lagen (2023:421) om ordningsvakter,
12. lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i föräldrabalken

Härigenom föreskrivs att det i föräldrabalken¹ ska införas två nya paragrafer, 6 kap. 18 b och 20 c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

18 b §

Bestämmelser om skyldigheten för medlare att vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden finns i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400).

20 c §

Verksamheter och anställda i sådana verksamheter som avses i 1 kap. 1 och 2 §§ skollagen (2010:800) är skyldiga att lämna uppgifter som kan ha betydelse för bedömningen av en fråga om vårdnad, boende eller umgänge på begäran av en socialnämnd som ska lämna upplysningar eller utföra en utredning enligt 19 eller 20 §. Detsamma gäller när uppgifterna begärs av den som socialnämnden har utsett att utföra en utredning enligt 19 §.

Uppgiftsskyldighet enligt första stycket gäller inte skolläkare, skol-sköterskor, psykologer eller kuratorer inom elevhälsan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2.2 Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)

Härigenom föreskrivs att 6 § polislagen (1984:387) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2025:407

Föreslagen lydelse

6 §

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska samarbeta med varandra och med åklagarmyndigheterna.

Polismyndigheten ska fortlöpande samarbeta med myndigheterna inom socialtjänsten och snarast underrätta dessa om förhållanden som bör föranleda någon åtgärd av dem.
Bestämmelser om skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400).

Polismyndigheten ska fortlöpande samarbeta med myndigheterna inom socialtjänsten och snarast underrätta dessa om förhållanden som bör föranleda någon åtgärd av dem.

Bestämmelser om skyldigheten att vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden finns i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400).

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska också samarbeta med andra myndigheter och organisationer vilkas verksamhet berör polisverksamheten.

Andra myndigheter ska ge polisen stöd i dess arbete.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2.3 Förslag till lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125)

Härigenom föreskrivs att 3 § tandvårdslagen (1985:125) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2025:408

Föreslagen lydelse

3 §

Tandvården ska bedrivas så att den uppfyller kravet på en god tandvård. Detta innebär att den ska

1. vara av god kvalitet med en god hygienisk standard och lägga särskild vikt vid förebyggande åtgärder,
2. tillgodose patientens behov av trygghet i vården och behandlingen,
3. vara lätt tillgänglig,
4. bygga på respekt för patientens självbestämmande och integritet,
5. främja goda kontakter mellan patienten och tandvårdspersonalen.

Akuta fall ska behandlas med förtur.

När tandvård ges till barn ska barnets bästa särskilt beaktas.

Bestämmelser om *skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd* finns i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400).

Bestämmelser om *skyldigheten att vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden* finns i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning

Härigenom föreskrivs att 14 b § lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2025:414

Föreslagen lydelse

14 b §

Bestämmelser om *skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd* finns i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400).

Bestämmelser om *skyldigheten att vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden* finns i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Härigenom föreskrivs att 24 g § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2025:416

Föreslagen lydelse

24 g §

Ytterligare bestämmelser om anmälnings- och rapporterings-skyldighet finns i 19 kap. 1 § och 27 kap. 2 § socialtjänstlagen (2025:400).

Bestämmelser om skyldigheten att vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden finns i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2.6 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att 40 kap. 8 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 40 kap. 7 g §, och närmast före 40 kap. 7 g § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

40 kap.

Anmälan om oro för barn

7 g §

Sekretess gäller hos myndigheter och i verksamheter som avses i 19 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen (2025:400) för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men och uppgiften hänför sig till

1. en anmälan om oro för ett barn, eller

2. information som socialnämnden har lämnat enligt 19 kap. 6 § socialtjänstlagen till den som har gjort en sådan anmälan.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

8 §²

Den tystnadsplikt som följer av 1, 2, 4, 5 och 7 d §§ inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Den tystnadsplikt som följer av 1, 2, 4, 5, 7 d och 7 g §§ inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

² Senaste lydelse 2023:460.

2.7 Förslag till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659)

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 5 § patientsäkerhetslagen (2010:659) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2025:439

Föreslagen lydelse

6 kap.

5 §

Hälso- och sjukvårdspersonalen ska i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. I fråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 12–14 §§ och av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Hälso- och sjukvårdspersonalen ska särskilt beakta ett barns behov av information, råd och stöd om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med

1. har en psykisk störning eller en psykisk funktionsnedsättning,
2. har en allvarlig fysisk sjukdom eller skada,
3. är missbrukare av alkohol eller något annat beroendeframkallande medel, eller
4. utsätter eller har utsatt barnet eller en närstående till barnet för våld eller andra övergrepp.

Detsamma gäller om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med oväntat avlider.

Bestämmelser om *skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd* finns i 19 kap. 1 och 2 §§ socialtjänstlagen (2025:400).

Bestämmelser om *skyldigheten att vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden* finns i 19 kap. 1 och 2 §§ socialtjänstlagen (2025:400).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2.8 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs att 29 kap. 13 § skollagen (2010:800) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2025:440

Föreslagen lydelse

29 kap.

13 §

Huvudmannen för verksamhet som avses i denna lag och den som är anställd i sådan verksamhet, ska på socialnämndens initiativ i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. I fråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 14 § och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Bestämmelser om *skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd* finns i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400).

Bestämmelser om *skyldigheten att vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden* finns i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2.9 Förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 8 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2025:446

Föreslagen lydelse

5 kap.

8 §

Hälso- och sjukvården ska på socialnämndens initiativ, i frågor som rör barn som får illa eller riskerar att fara illa, samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. I fråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 6 kap. 12–14 §§ patientsäkerhetslagen (2010:659) och av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Bestämmelser om *skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd* finns i 19 kap. 1 och 2 §§ socialtjänstlagen (2025:400).

Bestämmelser om *skyldigheten att vid kännedom eller misstanke om att ett barn får illa genast anmäla det till socialnämnden* finns i 19 kap. 1 och 2 §§ socialtjänstlagen (2025:400).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2.10 Förslag till lag om ändring i kustbevakningslagen (2019:32)

Härigenom föreskrivs att det i kustbevakningslagen (2019:32) ska införas en ny paragraf, 2 kap. 9 §, och närmast före 2 kap. 9 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

Anmälningsskyldighet

9 §

Bestämmelser om skyldigheten att vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden finns i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2.11 Förslag till lag om ändring i lagen (2023:421) om ordningsvakter

Härigenom föreskrivs att det i lagen (2023:421) om ordningsvakter ska införas en ny paragraf, 17 a §, och närmast före 17 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Anmälningsskyldighet

17 a §

Bestämmelser om skyldigheten att vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden finns i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2.12 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen (2025:400)

dels att 19 kap. 1 och 6 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 16 kap. 2 a §, och närmast före 16 kap. 2 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2025:400

Föreslagen lydelse

16 kap.

Utredning om barn

2 a §

Handlingar som har kommit in eller upprättats i samband med en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd får inte gallras förrän han eller hon har fyllt trettio år.

För handlingar i ett ärende där socialnämnden beslutat att inte inleda utredning enligt 20 kap. 2 § gäller att dessa ska gallras efter fem år enligt bestämmelserna i 1 §.

19 kap.

1 §

Följande myndigheter och yrkesverksamma är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa:

1. myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten, verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, Kriminalvården, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen,

2. andra myndigheter vars verksamhet berör barn och unga,

3. anställda hos sådana myndigheter som avses i 1 och 2, och

Följande myndigheter, anställda hos sådana myndigheter och verksamma i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa:

1. myndigheter inom hälso- och sjukvården och tandvården,

2. rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet inom Rättsmedicinalverket,

3. myndigheter inom socialtjänsten,

4. de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och fullgör uppgifter som berör barn och unga eller inom annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården, på socialtjänstens område eller enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

4. verksamheter enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,

5. verksamheter enligt skollagen (2010:800),

6. medlare som fått uppdrag enligt 6 kap. 18 a § föräldrabalken,

7. ordningsvakter som fått förordnande enligt lagen (2023:421) om ordningsvakter,

8. Arbetsförmedlingen,

9. Ekobrottsmyndigheten,

10. Försäkringskassan,

11. Kriminalvården,

12. Kronofogdemyndigheten,

13. Kustbevakningen,

14. länsstyrelserna,

15. Migrationsverket,

16. Polismyndigheten,

17. Skatteverket,

18. Säkerhetspolisen,

19. Tullverket,

20. Åklagarmyndigheten,

21. andra myndigheter om myndighetens verksamhet berör barn och unga, och

22. de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och fullgör uppgifter som berör barn och unga eller inom annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården, på socialtjänstens område eller enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

För verksamma inom familjerådgivning gäller i stället för första stycket bestämmelserna i 2 §.

6 §

Socialnämnden får informera den som har gjort anmälan enligt 1, 2 eller 3 § om att en utredning har inletts, inte har inletts eller redan pågår. Sådan information ska på begäran lämnas till anmälaren, om

Socialnämnden får informera den som har gjort anmälan enligt 1, 2 eller 3 § om att en utredning har inletts, inte har inletts eller redan pågår.

det inte är olämpligt med hänsyn till omständigheterna.

På begäran av anmälaren ska socialnämnden lämna sådan information som avses i första stycket, om det inte är olämpligt med hänsyn till omständigheterna. Informationen ska lämnas senast en vecka efter det att socialnämnden har fattat beslut om att inleda eller inte inleda utredning. Om begäran kommer in efter denna tidpunkt eller om en utredning redan pågår ska informationen lämnas genast.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
 2. Bestämmelsen i 16 kap. 2 a § första stycket tillämpas inte på ärenden som har avslutats före ikraftträdandet.

3 Ärendet och dess beredning

Den 4 februari 2022 beslutade Regeringskansliet (Socialdepartementet) att ge en utredare i uppdrag att utreda vissa frågor som syftar till att förebygga brott och öka skyddet för barn inom socialtjänsten (S 2022:A). Den 7 juli 2023 presenterade utredaren sina förslag i departementspromemorian Fler verktyg i socialtjänstens arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn (Ds 2023:15). En sammanfattning av promemorian i relevanta delar finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga på regeringens webbplats (regeringen.se) och i Socialdepartementet (S2023/02226).

I denna lagrådsremiss behandlas promemorians lagförslag.

I propositionen En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter föreslås en ny socialtjänstlag (prop. 2024/25:89). I propositionen har också vissa bedömningar behandlats från promemorian i fråga om anmälningar om oro för barn. Riksdagen har den 20 maj 2025 beslutat i enlighet med propositionens förslag, med en komplettering och några redaktionella anpassningar (bet. 2024/25:SoU23, rskr. 2024/25:210). I denna lagrådsremiss redogörs för gällande rätt genom hänvisningar till bestämmelserna i den nya socialtjänstlagen (2025:400) som träder i kraft den 1 juli 2025.

4 Socialnämndens ansvar för utsatta barn

4.1 Socialnämndens övergripande ansvar för barn och unga

Varje kommun ansvarar för socialtjänsten inom sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskilda får de insatser som de behöver enligt 4 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen (2025:400), förkortad SoL. Socialnämnden ansvarar för att erbjuda insatser i form av rådgivning, omsorg, vård, stöd och annan hjälp till enskilda som behöver det (10 kap. 1 § SoL).

Socialnämnden har ett omfattande ansvar för barn och unga. Socialnämnden ska verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden. Nämnden ska också främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och unga i nära samarbete med vårdnadshavare eller andra som ansvarar för barns och ungas dagliga omsorg. I nämndens ansvar ingår även att på olika sätt förebygga och motverka att barn och unga får illa. I det arbetet ingår bl.a. att nämnden tillsammans med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs, ska uppmärksamma om barn och unga vistas i miljöer som är skadliga för dem och arbeta för att förhindra att de vistas i sådana miljöer. Socialnämnden ska även särskilt arbeta för och ta initiativ till att förebygga och motverka skadligt bruk, beroende och brottslighet bland barn och

unga. Nämnden ska även med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och unga som har visat tecken till en ogynnsam utveckling. Socialnämnden ansvarar för att barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och, om barnets eller den unges bästa motiverar det, får vård, omsorg och uppfostran utanför det egna hemmet. Ansvaret ska utövas i nära samarbete med vårdnadshavaren eller andra som står för barnets eller den unges dagliga omsorg (18 kap. 1–5 §§ SoL).

I frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa, ska nämnden samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs (18 kap. 6 § SoL).

4.2 Anmälningar som rör barn som far illa eller misstänks fara illa

För att socialnämnden ska kunna fullgöra sin uppgift att förebygga, erbjuda stödinsatser eller vidta andra åtgärder för att skydda barn behöver nämnden få kännedom om barn som far illa eller misstänks fara illa. Socialnämnden kan uppmärksamma barn som far illa eller som misstänks fara illa bl.a. i det förebyggande arbetet eller genom den egna uppsökande verksamheten eller genom samverkan med andra samhällsorgan.

Vissa myndigheter, anställda och yrkesverksamma har enligt 19 kap. 1 § SoL en skyldighet att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Skyldigheten gäller myndigheter vars verksamhet berör barn och unga samt myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten, verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, Kriminalvården, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. Anmälningsskyldigheten gäller även de som är anställda hos sådana myndigheter samt verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som fullgör uppgifter som berör barn och unga eller inom annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården, på socialtjänstens område eller enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Anmälningsskyldigheten gäller för myndigheter, anställda och yrkesverksamma som typiskt sett i sin verksamhet kommer i kontakt med barn och ungdomar och deras förhållanden på ett sådant sätt att de kan få indikationer om att barn far illa (prop. 2012/13:10 s. 44). Det har då enligt förarbetena inte någon principiell betydelse om arbetet utförs i offentlig eller privat tjänst. Således omfattas yrkesmässigt bedriven verksamhet inom t.ex. socialtjänst, förskola, skola, kyrklig verksamhet för barn och ungdomar, hälso- och sjukvård och tandvård av anmälningsskyldigheten, oavsett om den är i offentlig eller privat regi. Utgångspunkten är att så långt som möjligt säkerställa att socialtjänsten får kännedom om när ett barn far illa eller misstänks fara illa utan att för den skull försvara för yrkesgrupper som har en särskild förtroendeställning gentemot allmänheten. Därför omfattas inte exempelvis advokater och ideellt arbetande organisationer och deras tjänstemän, t.ex. Barnens rätt i samhället och Rädda barnen. Däremot omfattas t.ex. läkare och psykologer som är

anställda i sådana ideella organisationer, när de utövar sitt yrke inom ramen för organisationens verksamhet (prop. 1996/97:124 s. 106 och 107, prop. 2012/13:10 s. 44 och prop. 2024/25:89 s. 443).

Även allmänheten uppmanas enligt socialtjänstlagen att anmäla misshandelsförhållanden till socialnämnden. Av 19 kap. 4 § SoL framgår således att var och en som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa bör anmäla detta till socialnämnden. Uppmaningen riktar sig till såväl allmänheten som de myndigheter och yrkesverksamma som inte omfattas av anmälningsskyldigheten i 19 kap. 1 § SoL. En anmälan kan göras av exempelvis en granne, släkting eller vän till den anmälan gäller (prop. 1996/97:124 s. 104, prop. 2012/13:10 s. 44 och prop. 2024/25:89 s. 445).

Efter att en anmälningsskyldig har lämnat in en anmälan till socialnämnden, bör nämnden enligt 19 kap. 5 § SoL erbjuda barnet, vårdnadshavaren och anmälaren ett möte, om det är lämpligt med hänsyn till barnets bästa. Syftet med bestämmelsen är att ta tillvara anmälarens engagemang och kompetens och att uppmärksamma barnets situation, oavsett om anmälan leder till utredning eller inte (prop. 2012/13:10 s. 51 och 136). Socialnämnden får även informera en anmälningsskyldig som har gjort en anmälan, om att en utredning har inletts, inte har inletts eller redan pågår. Sådan information ska på begäran lämnas till anmälaren, om det inte är olämpligt med hänsyn till omständigheterna (19 kap. 6 § SoL).

4.3 Utredningar om barns vårdnad, boende och umgänge

Barnets bästa ska vara avgörande för alla frågor om vårdnad, boende och umgänge. Vid bedömningen av vad som är bäst för barnet ska det fästas avseende särskilt vid risken för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för våld eller annat övergrepp, eller att barnet olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars far illa (6 kap. 2 a § föräldrabalken).

Innan en domstol avgör ett mål eller ärende om vårdnad, boende eller umgänge, ska domstolen ge socialnämnden tillfälle att lämna upplysningar. Om nämnden har tillgång till upplysningar som kan ha betydelse för frågans bedömning, är nämnden skyldig att lämna sådana upplysningar till domstolen. Domstolen får också, om det behövs, ge socialnämnden eller något annat organ i uppdrag att utföra en utredning, en s.k. vårdnads-, boende- och umgägesutredning. Om det inte är olämpligt, ska den som utför utredningen höra barnet och redovisa barnets åsikter för domstolen samt lämna förslag till beslut. Innan domstolen fattar ett interimistiskt beslut i sådana mål eller ärenden, får domstolen även hämta in upplysningar från socialnämnden i frågan. Innan nämnden lämnar upplysningar ska den, om det inte är olämpligt, höra föräldrarna och barnet (6 kap. 19 och 20 §§ föräldrabalken).

Socialnämndens utredning syftar till att ge domstolen underlag att bedöma vad som är barnets bästa i den fråga som domstolen har att ta ställning till. Den som utför vårdnads-, boende- och umgägesutredningen ska som utgångspunkt ge både barn och föräldrar tillfälle att framföra sina åsikter. I ett förfarande om vårdnad, boende eller umgänge får även ett

barn höras utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande (6 kap. 20 a § föräldrabalken). Socialnämnden har även en skyldighet att göra en riskbedömning i sin utredning. Bedömningen gäller risken för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för våld eller annat övergrepp, eller att barnet olovligt förs bort eller hålls kvar eller annars far illa (6 kap. 2 a § föräldrabalken).

Vid en tvist i frågor om vårdnad, boende eller umgänge kan ibland fler än socialnämnden ha uppgifter av betydelse för domstolens bedömning (prop. 2020/21:150 s. 111). Den som utför en vårdnads-, boende- och umgängesutredning har därför också möjlighet att kontakta referenspersoner, för att ta in uppgifter från personer som genom sin professionella roll känner barnet väl. Det kan t.ex. handla om personal vid förskola, skola och fritidshem (Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöds allmänna råd [HSLF-FS 2017:51] om socialnämndens ansvar för vissa frågor om vårdnad, boende och umgänge). Det kan också handla om att hämta in information från exempelvis en barnavårdscentral och barn- och ungdomspsykiatri.

4.4 Bevarande och gallring av handlingar som rör barn

Hos socialtjänsten finns personuppgifter om enskilda framför allt i personakter. Dessa innehåller journalanteckningar och andra handlingar om en eller flera personer som är eller har varit aktuella för utredning eller insats inom socialtjänsten (2 kap. 1 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd [SOSFS 2014:5] om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS).

Anteckningar och andra uppgifter i en personakt hos socialnämnden som ingår i en sådan sammanställning av uppgifter som avses i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, ska som huvudregel gallras fem år efter det att sista anteckningen gjordes i akten. Uppgifterna ska dock inte gallras så länge uppgifter om samma person finns kvar hos nämnden i en sådan sammanställning av personuppgifter som avses i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Uppgifter i en sådan sammanställning ska gallras fem år efter det att de förhållanden som uppgifterna avser har upphört. Gallringen ska vara avslutad senast kalenderåret efter det att gallringsskyldigheten inträdde (16 kap. 1 § SoL).

Av främst rättssäkerhetsskäl, bl.a. för att vissa personer ska kunna ta del av sitt biologiska och sociala ursprung och historia, får vissa handlingar inom socialtjänsten inte gallras med stöd av den nämnda huvudregeln (prop. 1989/90:72 bilaga 2 s. 94 och 95). Undantagen omfattar handlingar som har kommit in eller upprättats i samband med utredning om faderskap eller föräldraskap enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken, utredning om adoption eller att ett barn har placerats eller tagits emot i ett familjehem, stödboende, skyddat boende, hem för vård eller boende, boende med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning eller annat enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om barnet. Vidare gäller att avtal om vårdnad, boende eller umgänge enligt

6 kap. 6 §, 14 a § andra stycket eller 15 a § tredje stycket föräldrabalken som godkänts av socialnämnden inte får gallras förrän barnet har fyllt 18 år (16 kap. 2 och 3 §§ SoL).

Handlingar ska också undantas från gallring med hänsyn till forskningens behov. Det gäller dels handlingar i ett representativt urval av kommuner, dels handlingar beträffande ett representativt urval av personer i övriga kommuner (16 kap. 4 och 5 §§ SoL). Ytterligare bestämmelser om undantag från gallringsskyldigheten finns i 17 kap. 4, 5 och 8 §§ SoL.

4.5 Samhällsutmaningar som gäller barns trygghet

Fler än 200 000 barn i Sverige lever i hem där det förekommer olika former av våld eller andra övergrepp (prop. 2024/25:10 s. 11). Uppgifter om våld är vanligt förekommande i mål om vårdnad, boende och umgänge (Uppgifter om våld är inget undantag – Redovisning av kartläggning av uppgifter om våld eller andra övergrepp i mål om vårdnad, boende och umgänge, Jämställdhetsmyndigheten 2022:1, s. 66). Att utsättas för våld har mycket allvarliga konsekvenser för ett barn. Det handlar inte bara om fysiska skador. Barn som varit utsatta för våld kan också drabbas av psykiska och emotionella följder och utveckla en försämrad kognitiv förmåga (prop. 2024/25:10 s. 11 och 12).

Varje år berörs närmare 50 000 barn av föräldrars separation (prop. 2020/21:150 s. 31). Under 2023 berördes 5 607 barn i Sverige av en utredning om vårdnad, boende och umgänge, medan 9 979 barn berördes av socialnämndens upplysningar (Officiell statistik om familjerätt 2023, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd). I promemorian konstateras att barn till föräldrar som är i en vårdnadstvist, ofta har olika hälsoproblem där det är vanligt förekommande med oro, rädsla, otrygghet, sömnproblem med mardrömmar och nedstämdhet.

Landets socialtjänster får varje år in ett stort antal anmälningar om oro för barn. Under 2021 kom omkring 422 000 anmälningar om oro in till socialtjänsterna. Spridningen i antalet inkomna anmälningar mellan olika kommuner är stor och varierar från drygt 10 anmälningar i en av de minsta kommunerna till omkring 35 000 anmälningar i den största kommunen. De cirka 422 000 anmälningarna som kom in rörde drygt 216 000 barn. De tre största anmälarna – polis, skola och hälso-, sjuk- och tandvård – stod tillsammans för 60 procent av anmälningarna. Omkring 75 procent av anmälningarna gjordes av anmälningsskyldiga (Anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa – Uppföljning och analys av utvecklingen, Socialstyrelsen 2022, s. 16–19 samt 21 och 22).

Forskning visar att barn som tidigt uppvisar normbrytande beteende har en förhöjd risk för fortsatt normbrytande beteende och kriminalitet upp i vuxen ålder. Olika typer av problem i familjen kan vara riskfaktorer för att utveckla ett sådant beteende (skr. 2023/24:68 s. 20). Barn exploateras i allt större utsträckning av kriminella nätverk, där många barn tenderar att involveras i grova brott (Barn och unga i kriminella nätverk – En studie av inträde, brott, villkor och utträde, Brottsförebyggande rådet 2023:13, s. 92 och 99). Att tidigt inblandas eller socialiseras in i kriminalitet kan leda till andra sociala problem, såsom skadligt bruk eller beroende, psykisk ohälsa

och olika former av social utsatthet. Det leder därtill ofta till en avbruten eller ofullständig skolgång (prop. 2024/25:89 s. 176).

Barn som erbjuds hjälp tidigt löper bl.a. mindre risk för att senare behöva insatser genom barn- och ungdomspsykiatri eller genom en placering utanför det egna hemmet via socialtjänsten (Kartläggning av första linjens verksamhet för barn och unga med psykisk ohälsa, Socialstyrelsen 2021, s. 21). Det framgår emellertid av flera rapporter att samhällets skyddsnät brister och att barn i utsatta livssituationer inte alltid får det stöd och det skydd som de behöver. Trots det stora antalet anmälningar om oro för barn som årligen kommer in till socialnämnderna, finns det fortfarande en underrapportering. Underrapportering är vanligast när det gäller föräldrars brister i omsorgsförmågan om de yngsta barnen. Anmälningar om oro görs t.ex. inte i tillräcklig omfattning från vårdcentraler, vuxenpsykiatri och privata psykoterapimottagningar som möter föräldrar med psykisk ohälsa. I vissa kommuner förekommer det en underrapportering från aktörer som möter barn på fritiden, som fältarbetare och fritidsledare (Socialstyrelsen 2022, s. 47 och Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2022–2023, s. 54).

Regeringen bedömer i propositionen En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter (prop. 2024/25:89) att det finns behov av att stärka utsatta barns möjligheter till skydd och stöd. Även tryggheten och säkerheten för barn behöver stärkas. Vidare bedömer regeringen i propositionen att det är angeläget att motverka och förebygga att barn involveras och socialiseras in i kriminalitet och utnyttjas i kriminella sammanhang. Socialtjänsten behöver också ges förutsättningar att komma in så tidigt som möjligt och samverka med bl.a. skola, hälso- och sjukvård och andra relevanta samhällsorgan och organisationer är central för att möta barns samlade behov av insatser (a. prop. s. 175 och 176).

5 Stärkt skydd för barn som far illa eller riskerar att fara illa

5.1 Anmälningsskyldighet vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa

5.1.1 Fler myndigheter ska vara skyldiga att anmäla oro för barn

Regeringens förslag: Utöver de myndigheter som redan i dag har en sådan skyldighet enligt socialtjänstlagen, ska följande myndigheter och anställda hos dessa vara skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa:

- Arbetsförmedlingen,
- Försäkringskassan,
- Kronofogdemyndigheten,
- Kustbevakningen,
- länsstyrelserna,
- Skatteverket, och
- Tullverket.

Promemorians förslag överensstämmer i sak med regeringens. Promemorian föreslår en annan språklig och redaktionell utformning.

Remissinstanserna: En klar majoritet av remissinstanserna som yttrar sig tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. Det gäller bl.a. *Akademikerförbundet SSR, Arbetsförmedlingen, Barnombudsmannen, Brottsofferjouren Sverige, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, Skatteverket, Tullverket, Vision* samt de flesta kommuner. Samtliga länsstyrelser ställer sig positiva till att omfattas av anmälningsskyldigheten. Bland annat Akademikerförbundet SSR, *Enköpings* och *Skövde kommuner* samt *Vision* framhåller att förslaget kommer att öka möjligheterna att uppmärksamma barn och familjer som är i behov av socialnämndens skydd och stöd. *Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn)* och *Länsstyrelsen i Östergötlands län (Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck)* anser att anmälningsskyldigheten bör gälla samtliga myndigheter för att samhällets ansvarstagande för barn ska stärkas.

Försäkringskassan avstyrker förslaget att myndigheten ska ha en lagstadgad anmälningsskyldighet. *Försäkringskassan* framhåller att myndigheten har förhållandevis få kontakter med barn och att den anmäler oro när det är befogat.

Skälen för regeringens förslag

För att stärka skyddet för barn behöver fler samhällsaktörer omfattas av anmälningsskyldigheten

Alla barn har rätt till en trygg uppväxt. Samtliga samhällsaktörer har ett ansvar för att stödja och skydda barn som riskerar en ogynnsam utveckling. Att hjälpa ett barn i en utsatt situation kan ibland innebära att göra en

anmälan om oro till socialnämnden enligt 19 kap. socialtjänstlagen (2025:400), förkortad SoL.

En av socialnämndens viktigaste uppgifter är att se till att barn som befinner sig i en utsatt situation eller som riskerar att utvecklas ogynnsamt, får det stöd och skydd som de behöver. En förutsättning för att nämnden ska kunna fullgöra sin uppgift att förebygga, erbjuda stödinsatser eller vidta andra åtgärder för att skydda barn, är att den får kännedom om barn som far illa eller misstänks fara illa. Som regeringen redogör för i avsnitt 4.2, gäller en skyldighet att genast anmäla oro för barn bl.a. vissa utpekade myndigheter, anställda och yrkesverksamma samt andra myndigheter och anställda vars verksamhet berör barn och unga (jfr 19 kap. 1 § första stycket SoL). Utöver denna skyldighet, uppmanas såväl allmänheten som de myndigheter och yrkesverksamma som inte omfattas av anmälningsskyldigheten i 19 kap. 1 § SoL att anmäla till socialnämnden om de får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa (19 kap. 4 § SoL). Bestämmelsen markerar att alla har ett ansvar för att uppmärksamma barn som far illa (prop. 2024/25:89 s. 445).

En av regeringens främsta prioriteringar är att barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa ska få ett tidigt, effektivt och samordnat stöd (skr. 2023/24:68 s. 20). Anmälningsskyldigheten fyller en viktig funktion i det arbetet. Det är därför angeläget att samhället utformar ett så heltäckande skyddsnät som möjligt för att fånga upp de barn som kan behöva socialnämndens skydd eller stöd. Alla samhällsaktörer måste ta sitt ansvar och arbeta tillsammans med barnets bästa för ögonen för att barns rättigheter ska kunna tillvaratas och för att barn ska kunna skyddas. Utgångspunkten bör vara att alla myndigheter som kan få kännedom eller misstanke om att barn far illa bör omfattas av anmälningsskyldigheten i socialtjänstlagen.

Skyldigheten att anmäla oro för barn gäller bl.a. för myndigheter som typiskt sett i sin verksamhet kommer i kontakt med barn och unga. Vilka myndigheter som har verksamhet som berör barn och unga kan dock förändras över tid.

Enligt regeringen kan fler myndigheter än de som i dag omfattas av anmälningsskyldigheten få indikationer eller kännedom om att barn far illa. Detta framgår exempelvis av rapporten Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2022–2023, som baseras på 26 fall där barn dödades eller utsatts för försök till dödligt våld. Av rapporten framgår bl.a. att samtliga av brottsoffren och nästan alla gärningspersoner hade haft omfattande kontakter med myndigheter och andra samhällsaktörer före brottet. Vanligast var kontakt med hälso- och sjukvården, förskolan, skolan och socialtjänsten. Drygt en tredjedel av brottsoffren och knappt hälften av gärningspersonerna hade haft kontakt med polisen. Ungefär en tredjedel av gärningspersonerna hade haft kontakt med Försäkringskassan. I några fall hade gärningspersonerna haft kontakt med Arbetsförmedlingen och Migrationsverket (Socialstyrelsen 2024, s. 5, 28 och 29).

Botkyrka kommun ser en risk att förslaget om att fler myndigheter ska omfattas av anmälningsskyldigheten kan medföra negativa konsekvenser för förtroendet för myndigheter. Enligt kommunen är det inte osannolikt att en rädsla för anmälningar kan medföra att personer som annars hade sökt stöd hos exempelvis Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan i stället avstår från det och därmed hamnar i ett större utanförskap. För att

socialnämnden ska kunna upptäcka ett barn som far illa är det nödvändigt att inte bara de som träffar barnet har en anmälningsskyldighet, utan även andra som kan få kännedom om förhållanden som rör barnet. Regeringen anser därför att det finns skäl för att även andra myndigheter, som i huvudsak eller enbart kommer i kontakt med vuxna, bör omfattas av anmälningsskyldigheten. Den nuvarande regleringen om anmälningsskyldigheten är inte tillräcklig för att säkerställa att så många barn som möjligt uppmärksammas och kan få det skydd eller stöd som de behöver. Intresset av att samhället fångar upp de barn som kan behöva skydd eller stöd från nämnden, väger enligt regeringens mening därmed tyngre än risken för att enskildas förtroende för de myndigheter som föreslås bli anmälningsskyldiga minskar.

Samtliga myndigheter bör inte omfattas av anmälningsskyldigheten

I promemorian övervägs om samtliga myndigheter bör omfattas av anmälningsskyldigheten i 19 kap. 1 § SoL. Promemorian bedömer emellertid att en sådan reglering vare sig är ändamålsenlig eller proportionerlig.

Alla har ett ansvar att uppmärksamma barn som far illa. Att hjälpa ett barn i en utsatt situation kan ibland innebära att göra en anmälan om oro till socialnämnden enligt den uppmaning som följer av 19 kap. 4 § SoL. Till skillnad från *Linköpings universitet (Barnafrid)* och *Länsstyrelsen i Östergötlands län (Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck)* anser regeringen dock att samtliga myndigheter inte bör omfattas av en anmälningsskyldighet. En sådan bestämmelse skulle riskera att bli kontraproduktiv. Det finns myndigheter som i princip aldrig kommer i kontakt med barn och unga, inte ens genom deras närstående eller andra vuxna i deras närhet. Om dessa myndigheter omfattas, likaväl som de som i större omfattning möter barn, bedömer regeringen att det finnas en risk för att anmälningsskyldigheten urvattnas. Regeringen delar därför promemorians bedömning att samtliga myndigheter inte bör omfattas av anmälningsskyldigheten. Därutöver noterar regeringen att skyldigheten att anmäla är förenad med straffansvar, och att underlåtenhet att anmäla kan vara tjänstefel. Också denna omständighet talar enligt regeringens mening för att en sådan ordning som remissinstanserna förordar vore alltför långtgående.

De ytterligare myndigheter, liksom anställda där, som regeringen föreslår bör omfattas av anmälningsskyldigheten i socialtjänstlagen behandlas i det följande.

Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingens målgrupp är främst vuxna. Myndigheten har dock viss verksamhet som riktar sig till personer mellan 16 och 25 år enligt förordningen (2007:813) om jobbgaranti för ungdomar. Av promemorian framgår vidare att omkring 300 personer under 18 år årligen är inskrivna som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen. Det innebär att myndigheten har viss kontakt med personer under 18 år och därigenom kan få kännedom om barns förhållanden. Därutöver kan Arbetsförmedlingen få kännedom om ett barns situation vid sina kontakter med vuxna i deras egenskap av föräldrar eller andra närstående till barn. Vidare framkommer i rapporten Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2022–2023 att

gärningspersonerna i ett antal fall då barn antingen dödats eller utsatts för försök till dödligt våld hade haft kontakt med Arbetsförmedlingen före brottet (Socialstyrelsen 2024, s. 29).

Arbetsförmedlingen tillstyrker att myndigheten ska omfattas av en anmälningsskyldighet. Myndigheten anser dock att det bör utredas om en sådan skyldighet även ska gälla för de privata aktörer eller uppdragstagare som utför arbetsmarknadspolitik på uppdrag av myndigheten, eftersom dessa också kan få information om barn som far illa. Regeringen konstaterar att det i promemorian föreslås att Arbetsförmedlingen och anställda hos myndigheten ska omfattas av en lagstadgad anmälningsskyldighet enligt 19 kap. 1 § SoL. Det innebär att privata aktörer och uppdragstagare i regel inte kommer att omfattas av den föreslagna anmälningsskyldigheten. Som regeringen redogör för ovan gäller anmälningsskyldighet dock även för befattningshavare som typiskt sett i sin verksamhet kommer i kontakt med barn och ungdomar och deras förhållanden på ett sådant sätt att de kan få indikationer om att barn far illa. Det har då inte någon principiell betydelse om befattningshavaren arbetar i offentlig eller privat tjänst (prop. 1996/97:124 s. 106 och prop. 2012/13:10 s. 44). Det innebär att privata aktörer och uppdragstagare som yrkesmässigt fullgör uppgifter inom exempelvis hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område, omfattas av anmälningsskyldigheten när de utövar sitt yrke inom ramen för myndighetens verksamhet (jfr 19 kap. 1 § första stycket 4 SoL). Därutöver vill regeringen framhålla att anmälningsskyldigheten enligt 19 kap. 1 § SoL gäller även vid andrahandsuppgifter. Om Arbetsförmedlingen eller en anställd hos myndigheten får information i verksamheten som innebär att det uppstår kännedom om eller misstanke om att ett barn far illa, innebär detta att en anmälan ska göras till socialnämnden. Detta gäller även om myndigheten får informationen eller indikationen via en privat aktör eller uppdragstagare.

Den omständigheten att Arbetsförmedlingen kan få kännedom eller misstanke om att barn far illa utgör ett tungt vägande skäl för att myndigheten bör omfattas av anmälningsskyldigheten. Regeringen föreslår därför att Arbetsförmedlingen bör omfattas av anmälningsskyldigheten i 19 kap. 1 § SoL och att det uttryckligen bör framgå av paragrafen.

Försäkringskassan

Försäkringskassan motsätter sig förslaget att myndigheten ska ha en lagstadgad anmälningsskyldighet, eftersom myndigheten har förhållandevis få kontakter med barn och redan anmäler oro i de fall det är befogat.

Av promemorian framgår att Försäkringskassan dagligen har kontakt med privatpersoner och att det även förekommer hembesök. Försäkringskassan möter främst vuxna, men kan ibland även träffa barn. Regeringen noterar vidare att det av Försäkringskassans årsredovisning framkommer att myndigheten under år 2022, 2023 och 2024 gjorde 393, 526 respektive 485 anmälningar om oro för barn till socialnämnden (Försäkringskassans årsredovisning 2024, s. 192). Det framgår också i rapporten Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2022–2023 att ungefär en tredjedel av gärningspersonerna då barn antingen dödats eller utsatts för försök till dödligt våld, hade haft kontakt med Försäkringskassan före brottet (Socialstyrelsen 2024, s. 29). Mot bakgrund av detta anser

regeringen att det tydligt framkommer att myndigheten i sin verksamhet får kännedom om barn som far illa eller som riskerar att fara illa.

Den omständigheten att Försäkringskassan kan få kännedom eller misstanke om att barn far illa utgör ett tungt vägande skäl för att myndigheten bör omfattas av anmälningsskyldigheten. Regeringen föreslår därför att Försäkringskassan bör omfattas av anmälningsskyldigheten i 19 kap. 1 § SoL och att det uttryckligen bör framgå av paragrafen.

Kronofogdemyndigheten

De huvudsakliga uppgifterna för Kronofogdemyndigheten är indrivning, verkställighet, betalningsföreläggande och handräckning, skuldsanering samt tillsyn i konkurs. Kronofogdemyndigheten deltar också i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten (1 och 4 §§ förordningen [2016:1333] med instruktion för Kronofogdemyndigheten).

I promemorian framkommer att Kronofogdemyndigheten kan få kännedom om barns livssituation och förhållanden som innebär att barn far illa eller riskerar att fara illa. Så kan t.ex. vara fallet när myndigheten utför en avhysning eller en utmätningsförrättning i en bostad.

Kronofogdemyndigheten tillstyrker promemorians förslag om att myndigheten ska åläggas en anmälningsskyldighet och ser fördelar med det. Med en lagstadgad anmälningsskyldighet kommer ansvaret uttryckligen att ingå i myndighetens uppdrag, vilket kan skapa förutsättningar för att på ett mer effektivt sätt fånga upp situationer som socialnämnden bör uppmärksammas på. Genom en anmälningsskyldighet behöver myndigheten inte heller pröva om det föreligger sekretess, vilket enligt myndigheten kommer förenkla arbetet med anmälningar.

Den omständigheten att Kronofogdemyndigheten kan få kännedom eller misstanke om att barn far illa utgör ett tungt vägande skäl för att myndigheten bör omfattas av anmälningsskyldigheten. Regeringen föreslår därför att Kronofogdemyndigheten bör omfattas av anmälningsskyldigheten i 19 kap. 1 § SoL och att det uttryckligen bör framgå av paragrafen.

Kustbevakningen

Kustbevakningen bedriver sjöövervakning och utför räddningstjänst till sjöss. Myndigheten har inom ramen för sjöövervakningen bl.a. till uppgift att självständigt ansvara för eller biträda en annan myndighet med brottsbekämpning och ordningshållning. Myndigheten har också till uppgift att bedriva kontroll och tillsyn i enlighet med särskild författningsreglering eller författningsenliga överenskommelser med andra myndigheter. Kustbevakningen deltar även i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten (1–3 och 4 a §§ förordningen [2019:84] med instruktion för Kustbevakningen).

Regeringen delar bedömningen i promemorian om att Kustbevakningen i sin verksamhet kan få kännedom om förhållanden som kan innebära att barn far illa eller riskerar att fara illa. Myndigheten kan t.ex. komma i kontakt med barn som misstänks fara illa i samband vid ingripanden mot brotten sjöfylleri och rattfylleri, samt vid husrannsakan. Det är viktigt att sådana uppgifter också kommer till socialnämndens kännedom. Därutöver

konstaterar regeringen att *Kustbevakningen* ser positivt på att myndigheten föreslås omfattas av anmälningsskyldigheten.

Den omständigheten att Kustbevakningen kan få kännedom eller misstanke om att barn far illa utgör ett tungt vägande skäl för att myndigheten bör omfattas av anmälningsskyldigheten. Regeringen föreslår därför att Kustbevakningen bör omfattas av anmälningsskyldigheten i 19 kap. 1 § SoL och att det uttryckligen bör framgå av paragrafen.

Länsstyrelserna

Länsstyrelserna ska bl.a. verka för att nationella mål får genomslag i länet, främja länets utveckling och noga följa tillståndet i länet, främja samverkan mellan kommuner, regioner, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i länet samt ansvara för vissa tillsynsuppgifter (2 § förordningen [2017:868] med länsstyrelseinstruktion). Vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn ska länsstyrelserna analysera konsekvenserna för dem och ta särskild hänsyn till barns bästa (5 § 3 förordningen med länsstyrelseinstruktion).

Av promemorian framgår att länsstyrelserna kommer i kontakt med familjer och barn i samband med olika typer av tillsynsverksamhet, t.ex. i samband med tillsyn enligt miljöbalken och djurskydds- eller alkohollagstiftningen. Ett annat exempel på när länsstyrelserna kan komma i kontakt med familjer och barn är i begravningsärenden.

Samtliga länsstyrelser ställer sig positiva till att omfattas av anmälningsskyldigheten. Flera länsstyrelser framhåller dessutom att det inom myndigheterna redan i dag finns rutiner och strukturer för att göra anmälningar om oro för barn till socialnämnden.

Regeringen bedömer att länsstyrelserna genom sin verksamhet och sina arbetsuppgifter i stor utsträckning kan få kännedom om förhållanden som kan innebära att barn far illa eller riskerar att fara illa. Det är viktigt att sådana uppgifter kommer till socialnämndens kännedom så att nämnden kan ta ställning till om barnet är i behov av skydd eller stöd. En lagstadgad anmälningsskyldighet kommer vidare, som *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* framhåller, förenkla hanteringen för länsstyrelserna eftersom de inte längre kommer att behöva göra en sekretessprövning innan en anmälan görs.

Den omständigheten att länsstyrelserna kan få kännedom eller misstanke om att barn far illa utgör ett tungt vägande skäl för att myndigheterna bör omfattas av anmälningsskyldigheten. Regeringen föreslår därför att länsstyrelserna bör omfattas av anmälningsskyldigheten i 19 kap. 1 § SoL och att det uttryckligen bör framgå av paragrafen.

Skatteverket

Skatteverkets huvuduppgifter är att beskatta, sköta folkbokföring, fastighetstaxering och äktenskapsregistret, registrera bouppteckningar samt fullgöra statens borgenärsuppgift. Myndigheten utfärdar också id-kort för personer som är folkbokförda i Sverige. Skatteverket medverkar vidare i vissa brottsutredningar samt deltar i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten och i det myndighetsgemensamma arbetet mot arbetslivskriminalitet (1–6 §§ förordningen [2017:154] med instruktion för Skatteverket).

I promemorian framhålls att Skatteverket inom ramen för folkbokföringsverksamheten kan göra kontrollbesök i privatpersoners hem. I det arbetet kan Skatteverket få kännedom om barns livssituation och förhållanden som innebär att barn far illa eller riskerar att fara illa.

Mot bakgrund av att myndigheten successivt utökar mängden kontrollbesök inom folkbokföringsverksamheten, liksom myndighetens närvaro vid husrannsakingar av skattebrottsenheten, anser *Skatteverket* att den i större omfattning kan få kännedom om barn som far illa eller riskerar att fara illa. Skatteverket anser därför att det är angeläget att myndigheten omfattas av anmälningsskyldigheten.

Den omständigheten att Skatteverket kan få kännedom eller misstanke om att barn far illa utgör ett tungt vägande skäl för att myndigheten bör omfattas av anmälningsskyldigheten. Regeringen föreslår därför att Skatteverket bör omfattas av anmälningsskyldigheten i 19 kap. 1 § SoL och att det uttryckligen bör framgå av paragrafen.

Tullverket

I Tullverkets verksamhet ingår både kontrollverksamhet och brottsbekämpande verksamhet (jfr 2 kap. 1 § tullbefogenhetslagen [2024:710]). Tullverket deltar också i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten (3 § förordningen [2016:1332] med instruktion för Tullverket).

Av promemorian framgår att Tullverket kan få kännedom eller misstanke om att barn far illa i den kontroll- och brottsbekämpande verksamheten. Vanligast är att misstankar om att barn far illa uppkommer i samband med husrannsakingar. Det kan t.ex. vara boendemiljön eller behandlingen av barn från vårdnadshavares sida som gör att misstankar uppstår. Vid husrannsakan i en bostad är det inte ovanligt att det beslagtas varor såsom narkotika, vapen, dopningsmedel eller hälsofarliga varor som ligger öppet trots att barn vistas i bostaden. Misstankar eller indikationer om att barn far illa kan även uppkomma i det efterföljande utredningsarbetet. Det förekommer också att barn reser tillsammans med sina föräldrar eller andra släktingar som kontrolleras av Tullverket. I sådana situationer kan det t.ex. vara de vuxnas beteende, eller påträffandet av vissa föremål och varor såsom narkotika eller vapen, som gör att misstanke eller kännedom om att barn far illa uppstår. Vidare kan det förekomma att barn indirekt används och utnyttjas i samband med brott genom att smuggelgods göms i t.ex. barnens packning.

Tullverket instämmer i bilden av att myndigheten i sin verksamhet kan få kännedom eller misstanke om att barn far illa. Tullverket, som välkomnar promemorians förslag om att myndigheten ska omfattas av anmälningsskyldigheten, anser att förslaget kan förväntas medföra att myndighetens anmälningar ökar.

Den omständigheten att Tullverket kan få kännedom eller misstanke om att barn kan fara illa utgör ett tungt vägande skäl för att myndigheten bör omfattas av anmälningsskyldigheten. Regeringen föreslår därför att Tullverket bör omfattas av anmälningsskyldigheten i 19 kap. 1 § SoL och att det uttryckligen bör framgå av paragrafen.

Det finns inte skäl att föreslå ytterligare myndigheter eller verksamheter som bör omfattas av anmälningsskyldigheten

Ett par remissinstanser anser att ytterligare verksamheter bör omfattas av anmälningsskyldigheten. *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* anser att landets överförmyndare bör omfattas medan *Arbetsförmedlingen* anser att det bör övervägas om Statens servicecenter ska omfattas.

Regeringen konstaterar att promemorian inte lämnar några sådana förslag och att det därför saknas beredningsunderlag för att även inkludera överförmyndare och Statens servicecenter i bestämmelserna om anmälningsskyldighet. Regeringen vill i sammanhanget dock påminna om den möjlighet att anmäla oro för barn som finns enligt 19 kap. 4 § SoL och som bl.a. riktar sig till de myndigheter och yrkesverksamma som inte omfattas av anmälningsskyldigheten.

SKR saknar vidare en analys av om konsulter och andra uppdragstagare som anlitas av kommunal och regional verksamhet också ska omfattas av anmälningsskyldigheten. Eftersom vissa uppdragstagare kan komma att ta emot uppgifter om att barn riskerar att fara illa under samma förutsättningar som anställda, finns det enligt SKR mycket som talar för att även dessa bör omfattas av anmälningsskyldigheten. Regeringen konstaterar att konsulter och uppdragstagare som arbetar i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet redan i dag omfattas av anmälningsskyldigheten om de fullgör uppgifter som berör barn och unga eller inom annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården, på socialtjänstens område eller enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (19 kap. 1 § första stycket 4 SoL). Det har då inte någon principiell betydelse om en anställd arbetar i offentlig eller privat regi (prop. 1996/97:124 s. 106 och prop. 2012/13:10 s. 44).

Hela verksamheten i myndigheterna omfattas

Regeringen konstaterar att förslaget om att fler myndigheter bör omfattas av anmälningsskyldigheten innebär att hela verksamheten i myndigheterna omfattas av anmälningsskyldigheten (se även avsnitt 5.1.3). Eftersom en myndighets verksamhet och uppdrag kan variera över tid bedömer regeringen att det inte finns tillräckligt starka skäl att begränsa eller närmare ange i vilken del eller verksamhetsgren av en viss myndighets verksamhet som anmälningsskyldigheten bör gälla.

Förslaget förväntas inte leda till en ökad hotbild mot anmälningsskyldiga

Några *länsstyrelser* uttrycker en farhåga för att förslaget kan komma att innebära en ökad hotbild mot de handläggare inom länsstyrelserna som uppmärksammar barns situationer och gör anmälningar. *Länsstyrelserna i Kalmar och Västerbottens län* anser därför att myndigheterna bör kunna stå som anmälare vid en anmälan, i stället för handläggaren. Regeringen vill i sammanhanget poängtera att skyldigheten att anmäla omfattar både myndigheten i fråga och anställda hos myndigheten. Det innebär att den som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa har ett personligt ansvar för att anmälan görs. Regeringen har dock förståelse för länsstyrelsernas synpunkt och anser att det är angeläget att det finns tydliga rutiner för hur anmälningar ska hanteras i de anmälningsskyldigas verksamheter samt möjlighet till handledning och stöd i en anmälnings-

situation. Ytterst är det dock upp till varje verksamhet att ansvara för hur rutiner i den egna verksamheten ska formaliseras (jfr prop. 2012/13:10 s. 48).

Att hot och våld riktas mot offentliganställda är oacceptabelt. Att stärka skyddet för offentliganställda är en prioriterad fråga för regeringen. I propositionen Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier m.m. (prop. 2024/25:141) lämnas därför förslag som syftar till att minska offentliganställdas utsatthet. Det föreslås bl.a. att det straffrättsliga skyddet för tjänstemän och utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner i brottsbalken moderniseras och stärks. Vidare stärks sekretessen i personaladministrativ verksamhet. Riksdagen har ställt sig bakom förslagen (bet. 2024/25:JuU29, rskr. 2024/25:208). Lagändringarna träder i kraft den 2 juli 2025.

Kunskapsstöd och kompetensutveckling för anmälningsskyldiga

Flera remissinstanser, däribland *Botkyrka*, *Växjö* och *Örebro kommuner*, *Brottsofferjouren Sverige*, *Linköpings universitet (Barnafrid)* och flertalet länsstyrelser, betonar vikten av att de som föreslås bli anmälningsskyldiga har rätt kunskap och får det stöd och den kompetensutveckling de behöver för att kunna fullgöra sin anmälningsskyldighet. Flera länsstyrelser framhåller att kunskapshöjande insatser samt gemensamma rutiner och vägledning behövs inför införandet av länsstyrelsernas anmälningsskyldighet. *Länsstyrelserna i Jämtlands* och *Västerbottens län* föreslår att en länsstyrelse ges i uppdrag att samordna det arbetet. Linköpings universitet (Barnafrid) och Växjö kommun anser att standardiserade mallar och en blankett för anmälan bör tas fram.

Socialstyrelsen för fram att det finns ett behov av att förbättra innehållet i de anmälningar som görs. Enligt Socialstyrelsen kan informationen i vissa anmälningar ibland vara bristfällig, t.ex. kan det ibland saknas en beskrivning av oron om barnet eller andra uppgifter som kan vara av vikt för socialtjänsten att känna till. Det finns också behov av att öka kunskapen om anmälningsskyldigheten gällande omsorgsbrister bland vissa anmälningsskyldiga och att minska underrapportering av anmälningar.

Regeringen instämmer i remissinstansernas synpunkter att det finns ett behov av att samtliga myndigheter som redan i dag är, eller som i denna lagrådsremiss föreslås bli anmälningsskyldiga, har rätt kunskap för att kunna fullgöra sin anmälningsskyldighet på ett tillfredsställande sätt. Regeringen bedömer att det finns ett behov av att Socialstyrelsen tar fram och uppdaterar befintliga kunskapsstöd och i övrigt genomför nödvändiga kunskapshöjande insatser och når ut med detta till samtliga myndigheter och aktörer som omfattas, eller föreslås omfattas, av anmälningsskyldigheten. För att tillämpningen av anmälningsskyldigheten ska bli likartad är det vidare önskvärt att relevant kunskap finns samlad och lätt tillgänglig för anmälningsskyldiga. Regeringen avser att återkomma i frågan om behov av ytterligare tillämpningsstöd.

5.1.2 Ordningsvakter ska vara skyldiga att anmäla oro för barn

Regeringens förslag: Den som har förordnats som ordningsvakt enligt lagen om ordningsvakter ska vara skyldig att genast anmäla till socialnämnden om han eller hon i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa.

Regeringens bedömning: Ordningsvakter bör inte få en utökad befogenhet att kontrollera en persons identitet i syfte att kunna fullgöra anmälningsskyldigheten.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer i sak med regeringens. Promemorian föreslår en annan språklig utformning.

Remissinstanserna: En övervägande majoritet av de remissinstanser som yttrar sig tillstyrker förslaget, däribland *Akademikerförbundet SSR*, *Barnombudsmannen*, *Botkyrka*, *Helsingborgs*, *Kalmar*, *Skellefteå*, *Stockholms* och *Växjö kommuner*, *Socialstyrelsen* och *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)*. Förslaget förväntas exempelvis leda till att barn som är i behov av skydd eller stöd uppmärksammas i ett tidigt skede. *Region Skåne*, *Skellefteå kommun* och *SKR* framhåller att ordningsvaktors iakttagelser är värdefulla eftersom de kan komma i kontakt med barn i offentliga miljöer där det inte alltid finns andra vuxna närvarande. Enligt *SKR* har ordningsvakter därmed stora möjligheter att identifiera riskgrupper och individer.

Helsingborgs tingsrätt och *Institutet för mänskliga rättigheter* är kritiska till förslaget. Tingsrätten anser att det inte är självklart att en anmälningsskyldighet ska åläggas en av flera personalkategorier som är anställda vid en domstol, givet den roll som domstolar har. Institutet anser att kompetenskraven för ordningsvakter inte säkerställer att det finns sådan kunskap som behövs för att garantera en tillräcklig omsorgsfullhet vid hanteringen av anmälningsskyldigheten. Institutet ifrågasätter därutöver behovet och nyttan av att ordningsvakter får en generell anmälningsskyldighet till socialnämnden och anser i stället att anmälningarna bör förmedlas till Polismyndigheten.

Endast *Barnombudsmannen* och *Botkyrka kommun* yttrar sig över promemorians bedömning och instämmer i den.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Användningen av ordningsvakter i offentliga miljöer ökar

Polismyndigheten har huvudansvaret för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet i samhället. Ordningsvakter utgör ett viktigt komplement till polisens arbete och får användas för att medverka till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet eller främja trygghet (2 § lagen [2023:421] om ordningsvakter, förkortad LOV). Ordningsvakter har en viktig funktion vid bevakning av allmänna sammankomster och offentliga tillställningar av olika slag, t.ex. vid idrottsevenemang, danstillställningar, bad- och campingplatser, lokaler och platser för friluftsliv samt lokaler och utrymmen där det serveras alkohol. Ordningsvakter tjänstgör också t.ex. i Stockholms tunnelbana, i domstolar och vid offentliga sammanträden i kommuner, regioner och Sametinget. Ordningsvakter står formellt under

Polismyndighetens befäl, men kan vara anställda av ett bevakningsföretag eller ha personliga uppdrag från allmänna och privata aktörer.

Regelverket för ordningsvakter har nyligen reformerats och den 1 januari 2024 trädde den nya lagen om ordningsvakter i kraft (prop. 2022/23:91, bet. 2022/23:JuU23, rskr. 2022/23:216). Efterfrågan på att få använda ordningsvakter över större områden har också ökat. Exempelvis förekommer det att ordningsvakter verkar i större stadskärnor och bostadsområden för att bidra till att upprätthålla ordning och främja trygghet där. För att hantera ökad otrygghet bland kommuninvånarna och ökade ordningsproblem har allt fler kommuner också börjat upphandla ordningsvakter i det offentliga rummet (prop. 2022/23:91 s. 21).

Ordningsvakter bör omfattas av anmälningsskyldigheten

Ordningsvakter kan inom ramen för sitt uppdrag komma i kontakt med familjer och barn i olika sammanhang. Som exempel kan nämnas de ordningsvakter som bevakar parker, torg och bostadsområden eller de som arbetar i eller i anslutning till kollektivtrafiken. Även ordningsvakter som tjänstgör på krogar kan göra observationer avseende familjer och barn. Genom sitt uppdrag kan ordningsvakter även arbeta relationsskapande i lokalsamhället. Ordningsvakter kan t.ex. ta kontakt med problemskapande individer och vid behov lotsa dem vidare. Detta innebär även att ordningsvakter inte bara rycker ut när problem uppstår, utan att de också skapar relationer till omkringliggande institutioner (prop. 2022/23:91 s. 30).

Regeringen anser att ordningsvakter kan bidra till att främja tryggheten genom sin närvaro på platser där allmänheten vistas. Att ordningsvakter i allt större utsträckning tjänstgör på allmänna platser där barn ofta kan finnas, innebär att de i allt större utsträckning kan få kännedom om barns förhållanden och om barn som får illa eller som riskerar att fara illa. Regeringen anser att det är angeläget att socialnämnden får del av relevanta uppgifter om barn som kan vara i behov av nämndens skydd eller stöd.

Institutet för mänskliga rättigheter, som konstaterar att ordningsvakter har olika typer av arbetsgivare som lyder under olika regelverk, anser att kompetenskraven för ordningsvakter inte säkerställer att det finns sådan kunskap som behövs för att garantera tillräcklig omsorgsfullhet när ordningsvakter anmäler oro för barn. Regeringen delar inte institutets uppfattning. Som redan framhållits har regelverket för ordningsvakter nyligen reformerats. Regelverket har bl.a. anpassats till dagens förhållanden och skapar förutsättningar för en mer flexibel och ökad användning av ordningsvakter. En helt ny tillståndprocess för att använda ordningsvakter har också införts. Kraven för att kunna förordnas som ordningsvakt har skärpts och en person måste bl.a. ha genomgått en särskild utbildning. Polismyndigheten ansvarar för utbildning, förordnanden och tillsyn av ordningsvakter. Liksom *Barnombudsmannen* och *SKR*, utgår även regeringen från att Polismyndigheten kommer att behöva uppdatera den utbildning som gäller för ordningsvakter med anledning av förslaget, så att de som förordnas till ordningsvakt har kunskap om anmälningsskyldigheten och kan fullgöra den på ett tillfredsställande sätt. Regeringen bedömer att Polismyndigheten kommer att kunna hantera detta inom myndighetens befintliga ramar.

Därutöver ifrågasätter institutet också behovet och nyttan med att ordningsvakter åläggs en generell anmälningsskyldighet och anser att eventuella uppgifter om oro för barn bör förmedlas till Polismyndigheten i stället för direkt till socialnämnden. Enligt regeringen är det dock varken lämpligt eller ändamålsenligt med en sådan ordning eftersom det riskerar att inte bara informationen till socialnämnden fördröjs, utan även att delar av informationen förloras längs vägen. Regeringen ser risker med ett sådant förfarande och vill i sammanhanget betona att det ligger ett skyndsamt krav i anmälningsskyldigheten. En sådan ordning skulle även medföra merarbete eller svårigheter för socialtjänsten om de behöver ta kontakt med den som faktiskt har kännedomen eller misstanken om att ett barn far illa för att t.ex. kunna ställa följdfrågor. Inte heller några andra bärande skäl, såsom exempelvis hinder till följd av tystnadsplikt eller sekretess, gör sig enligt regeringen gällande för att det skulle finnas en särskild ordning för fullgörandet av anmälningsskyldigheten för ordningsvakter.

Helsingborgs tingsrätt konstaterar att det i domstolarnas verksamhet naturligtvis kan uppmärksammas situationer där barn far illa eller riskerar att fara illa. Tingsrätten anser däremot att det inte är självklart att anmälningsskyldighet ska åläggas en av flera personalkategorier som är anställda vid en domstol, givet den roll som domstolar har. Enligt regeringen saknas det dock skäl att undanta vissa ordningsvakter utifrån var de verkar. Skyldigheten för ordningsvakter att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom eller misstanke om att ett barn far illa bör således gälla generellt och oavsett var ordningsvakten tjänstgör.

Mot bakgrund av att ordningsvakter kan få kännedom eller misstanke om att barn far illa bör ordningsvakter omfattas av anmälningsskyldigheten. Regeringen föreslår därför att den som enligt lagen om ordningsvakter förordnats till ordningsvakt bör omfattas av anmälningsskyldigheten i 19 kap. 1 § SoL.

Ordningsvakter bör inte ges befogenhet att kontrollera barns identitet

SKR poängterar att ordningsvakter i dag inte kan kontrollera enskildas identitet. Det finns därför, enligt SKR, en risk för ett ökat antal anmälningar med vaga identitetsuppgifter. Enligt *Botkyrka kommun* behöver det förtydligas om ordningsvakter förväntas lämna in anmälningar om oro för barn till socialnämnden även i de fall de inte har haft möjlighet att fastställa barnets identitet.

Ordningsvakter har ingen generell laglig rätt att kontrollera enskildas identitet. Däremot har ordningsvakter, som med laga stöd griper eller annars avlägsnar eller omhändertar en person, rätt att i anslutning till ingripandet kroppsvisitera personen i den utsträckning som är nödvändig för att fastställa personens identitet (29 § tredje stycket polislagen [1984:387] och prop. 2022/23:91 s. 96). Regeringen bedömer, i likhet med promemorian, att ordningsvakter inte bör få en utökad befogenhet att kontrollera en persons identitet i syfte att kunna fullgöra anmälningsskyldigheten. En anmälan om oro eller misstänkt oro för ett barn är enligt regeringen inte en sådan situation där frågan om ordningsvaktens maktbefogenheter gör sig starkt gällande.

Att ordningsvakter inte har någon generell laglig rätt att kontrollera någons identitet innebär inte i och för sig något hinder för att en ordningsvakt frågar om personuppgifter. Det kan inte heller enligt regeringen antas vara alltför ovanligt att en ordningsvakt har kännedom om en person sedan tidigare och därmed kan lämna sådana uppgifter i anmälan att det går att klarlägga vem denne är. Det kan emellertid inte uteslutas att det i vissa situationer, exempelvis i större städer, kommer att vara svårt för en ordningsvakt att identifiera barnet, vilket också kan leda till ett ökat antal anmälningar med vaga identitetsuppgifter. Det kan medföra en viss ökad administration för socialnämnden. Vikten av att nämnden får kännedom om barn som far illa eller riskerar att fara illa väger dock enligt regeringens mening tyngre än risken för en ökad administration. I tveksamma fall är det ytterst upp till den anmälningsskyldige att själv avgöra om en anmälan till socialnämnden ska göras.

5.1.3 Det ska förtydligas vilka som omfattas av skyldigheten att anmäla oro för barn

Regeringens förslag: Det ska förtydligas i socialtjänstlagen att följande myndigheter, anställda hos dessa myndigheter och vissa yrkesverksamma är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa:

- verksamheter enligt skollagen,
- tandvården,
- medlare som fått uppdrag enligt föräldrabalken,
- Ekobrottsmyndigheten,
- Migrationsverket, och
- Åklagarmyndigheten.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Promemorian föreslår en annan utformning som innebär att verksamheter som avses i skollagen ”och som berör barn” ska omfattas av anmälningsskyldigheten. Promemorian föreslår även att det i socialtjänstlagen ska förtydligas att den som fullgör uppgifter i verksamhet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade är skyldig att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Promemorian föreslår också en annan redaktionell utformning.

Remissinstanserna: Ett flertal remissinstanser tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget, däribland *Barnombudsmannen, Brottsofferjouren Sverige, Ekobrottsmyndigheten, Filipstads, Helsingborgs, Kalmar, Sundsvalls och Östersunds kommuner, Friskolornas riksförbund, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Rättsmedicinalverket, Skolverket, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) samt Umeå tingsrätt.*

Friskolornas riksförbund, *Region Skåne* och SKR framhåller att förslaget kan bidra till att fler barn som är i behov av stöd eller skydd kommer till socialnämndens kännedom i ett tidigare skede. Enligt Kalmar kommun kan förslaget också medföra en ökad samverkan mellan berörda aktörer i arbetet med barn som far illa.

Filipstads och Sundsvalls kommuner anser att personal inom fritidshem bör uppräknas i paragrafen om anmälningsskyldighet för att bidra till ökad tydlighet för denna yrkesgrupp.

Endast *Åklagarmyndigheten* avstyrker förslaget. Myndigheten anser sig inte omfattas av anmälningsskyldigheten i socialtjänstlagen. *Botkyrka kommun* anser det omotiverat att Ekobrottsmyndigheten omfattas av anmälningsskyldigheten.

Skälen för regeringens förslag

Regleringen om anmälningsskyldigheten behöver förtydligas

Som regeringen redogör för ovan gäller en skyldighet att genast anmäla oro för barn bl.a. vissa utpekade myndigheter, anställda och yrkesverksamma samt andra myndigheter och anställda vars verksamhet berör barn och unga (jfr 19 kap. 1 § första stycket SoL). Exakt vilka myndigheter vars verksamhet berör barn och unga, och som därmed omfattas av anmälningsskyldigheten i 19 kap. 1 § första stycket 2 SoL, framgår inte närmare av nuvarande paragraf. Anmälningsskyldighet anses dock finnas för myndigheter och anställda som typiskt sett i sin verksamhet kommer i kontakt med barn och ungdomar och deras förhållanden på ett sådant sätt att de kan få indikationer om att barn far illa (prop. 2012/13:10 s. 44). Regeringen har i olika förarbetsuttalanden över tid lämnat ett antal exempel på vilka myndigheter och anställda som anses omfattas av anmälningsskyldigheten. Det har bl.a. angetts att förskola, skola, kyrklig verksamhet för barn och ungdomar, hälso- och sjukvård, tandvård samt åklagarmyndigheter och anställda vid åklagarmyndigheter är sådana myndigheter vars verksamhet berör barn och unga och som omfattas av anmälningsskyldigheten (t.ex. prop. 1979/80:1 Del A s. 537 och prop. 1996/97:124 s. 106).

I flera olika sammanhang har regeringen fört fram vikten av att upptäcka barn som far illa eller misstänks fara illa i ett så tidigt skede som möjligt. Tidig upptäckt och tidiga insatser kan vara en avgörande faktor i ett barns utveckling. Anmälningar om oro från anmälningsskyldiga utgör därför en viktig del i socialnämndens arbete med att identifiera barn som befinner sig i riskzon att utvecklas negativt. Att en anmälan om oro uteblir kan ha förödande konsekvenser för barnet.

Regeringen anser att det är angeläget att regelverket rörande anmälningsskyldigheten är så tydligt och förutsebart som möjligt. Regeringen instämmer därför i bedömningen som görs i promemorian och föreslår att det av socialtjänstlagen så långt som möjligt bör framgå vilka myndigheter och anställda hos sådana myndigheter samt yrkesverksamma som är anmälningsskyldiga. På samma gång vill regeringen dock betona att paragrafen inte är en uttömmande lista över anmälningsskyldiga, vilket också framgår av den föreslagna bestämmelsen i 19 kap. 1 § första stycket 21 SoL. Den föreslagna bestämmelsen i 19 kap. 1 § första stycket 21 SoL medför inte någon förändring i förhållande till den hittills gällande bestämmelsen i 19 kap. 1 § första stycket 2 SoL. Det vore enligt regeringens mening inte ändamålsenligt att utforma paragrafen på ett sådant sätt att den blir uttömmande. Regeringen återkommer till denna fråga i det följande.

Verksamheter enligt skollagen

Regeringen konstaterar att enligt nuvarande reglering så omfattas skolverksamhet av anmälningsskyldigheten genom att sådan verksamhet utförs av en myndighet vars verksamhet berör barn och unga. I det ligger att även barnomsorg, förskola, fritidshem och kyrklig verksamhet för barn och ungdomar, t.ex. kyrkans förskoleverksamhet och konfirmationsundervisning omfattas (prop. 1996/97:124 s. 106). I 29 kap. 13 § skollagen (2010:800) finns också en hänvisning till anmälningsskyldigheten i socialtjänstlagen. Verksamheter som bedrivs enligt skollagen är sådana verksamheter som möter barn i en mycket hög utsträckning där det kan upptäckas att barn far illa eller riskerar att fara illa.

Regeringen anser därmed att det bör tydliggöras att verksamheter enligt skollagen omfattas av anmälningsskyldigheten och föreslår därför att detta uttryckligen framgår av socialtjänstlagen.

Som *Skolverket* framhåller finns det inom den kommunala vuxenutbildningen en viss andel elever som är 19 år eller yngre, varför det kan bli aktuellt att anmäla oro för barn även i den skolformen. Att regeringen i denna lagrådsremiss föreslår att verksamheter enligt skollagen uttryckligen ska anges i 19 kap. 1 § SoL innebär också att alla skolformer, inklusive den kommunala vuxenutbildningen, kommer att omfattas av anmälningsskyldigheten. Regeringen ser dock ingen anledning att särskilt räkna upp vissa eller samtliga skolformer eller vissa yrkeskategorier inom skolan i bestämmelserna om anmälningsskyldighet, såsom bl.a. *Filipstads* och *Sundsvalls kommuner* och *Socialstyrelsen* efterfrågar. Regeringen bedömer att hänvisningen till verksamheter enligt skollagen är tillräckligt tydlig. Regeringen bedömer vidare att promemorians tillägg ”som berör barn” i lagtexten inte bör anges i bestämmelsen. Som *Skolverket* påpekar kan det finnas skäl att anmäla oro för barn även på kommunal vuxenutbildning enligt skollagen, då det förekommer minderåriga elever där. Att utforma bestämmelsen som i promemorian riskerar därför enligt regeringen att utesluta sådana verksamheter från anmälningsskyldigheten.

Tandvården

Tandvårdsverksamhet kan bedrivas av både privata och offentligt finansierade vårdgivare (jfr 5 § tandvårdslagen [1985:125]). Till exempel kan en vårdgivare vara en region, ett aktiebolag eller en egenföretagare.

Tandvården – vare sig det sker i offentlig eller privat regi – utgör en sådan verksamhet som omfattas av den nuvarande anmälningsskyldigheten (prop. 1996/97:124 s. 106). I 3 § fjärde stycket tandvårdslagen finns också en hänvisning till anmälningsskyldigheten i socialtjänstlagen. Regeringen anser därmed att det bör tydliggöras att tandvården omfattas av anmälningsskyldigheten och föreslår därför att detta uttryckligen framgår av socialtjänstlagen.

Medlare enligt föräldrabalken

I propositionen Ett stärkt barnrättsperspektiv i vårdnadstvister (prop. 2020/21:150) uttalar regeringen att eftersom medling enligt 6 kap. 18 a § föräldrabalken syftar till att få till stånd en överenskommelse i frågor som rör barnet, måste även medlarens uppgifter anses beröra barn

på ett sådant sätt att medlingsförfarandet är att anse som en verksamhet som omfattas av anmälningsskyldigheten i 19 kap. 1 § SoL (s. 83).

Regeringen anser att det bör tydliggöras att medlare enligt föräldrabalken omfattas av anmälningsskyldigheten och föreslår därför att detta uttryckligen framgår av socialtjänstlagen.

Migrationsverket

I propositionen Utredningar avseende barn som har avlidit i anledning av brott m.m. (prop. 2006/07:108) uttalar regeringen att Migrationsverket är en sådan myndighet vars verksamhet berör barn och som i regel kommer i kontakt med barn och kan få kännedom om deras förhållanden på ett sådant sätt att de kan få indikationer på att ett barn far illa eller riskerar att fara illa (s. 34).

Regeringen anser mot denna bakgrund att det bör tydliggöras att Migrationsverket omfattas av anmälningsskyldigheten och föreslår därför att detta uttryckligen framgår av socialtjänstlagen.

Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten

Åklagarmyndigheten anser, till skillnad från vad som anges i promemorian, att det saknas stöd i socialtjänstlagen och förarbetena för att myndigheten ska anses omfattas av anmälningsskyldigheten i 19 kap. 1 § SoL. Inte heller anser myndigheten att den bör åläggas någon anmälningsskyldighet. Åklagarmyndigheten, liksom Ekobrottsmyndigheten, framför att den information om barns situation som når myndigheterna antingen kommer från polisen eller socialnämnden, vilka redan har en anmälningsskyldighet. En anmälningsskyldighet skulle därför enligt Åklagarmyndigheten leda till en ökad administration utan att tillföra nämnden någon ny information. *Ekobrottsmyndigheten*, som förvisso inte invänder mot förslaget, har dock framfört synpunkter till utredaren inom ramen för de samråd som skett under utredningsarbetet. Ekobrottsmyndigheten bedömde då att myndigheten varken i dag omfattas eller i framtiden bör omfattas av anmälningsskyldigheten, eftersom ärendena som handläggs främst rör bokförings- och skattebrott och i stort sett aldrig berör barn eller unga. Också *Botkyrka kommun* anser av samma skäl att det inte är motiverat att Ekobrottsmyndigheten omfattas av anmälningsskyldigheten.

Med anledning av myndigheternas synpunkter vill regeringen framhålla följande. I förarbetena till 1980 års socialtjänstlag bedömde regeringen att bl.a. åklagarmyndigheter och anställda vid åklagarmyndigheter är exempel på sådana myndigheter vars verksamhet berör barn och unga och som omfattas av anmälningsskyldigheten (prop. 1979/80:1 Del A s. 537). Liknande uttalanden gjorde regeringen även i propositionen Utredningar avseende barn som har avlidit i anledning av brott m.m. (prop. 2006/07:108 s. 34). Enligt regeringen är det vidare tydligt, liksom konstateras i promemorian, att både Ekobrottsmyndigheten och Åklagarmyndigheten kan få kännedom eller misstanke om att ett barn far illa vid bedrivande av exempelvis förundersökningar om misstanke om brott mot barn eller brottslighet i nära relationer och i samband med frihetsberövanden eller tvångsmedel, t.ex. vid en husrannsakan i en misstänkt bostad där det även finns barn bosatta.

Regeringen vill i sammanhanget även betona att skyldigheten att anmäla gäller för varje myndighet för sig. Även Riksdagens ombudsmän (JO) har påtalat att kännedom om att en annan myndighet har anmält eller avser att anmäla ett misstänkt missförhållande, inte påverkar den egna skyldigheten att anmäla (JO 2004/05 s. 299). Anmälaren behöver inte sätta sig in i om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd, utan kan utgå från sina egna iakttagelser och sin egen bedömning om ett barn far illa eller riskerar att fara illa (prop. 2012/13:10 s. 136). Enligt regeringens mening behöver således anmälaren inte ta hänsyn till om anmälan innebär att nämnden får del av nya uppgifter eller inte. Inte heller bedömer regeringen att en eventuell ökad administration överväger behovet och intresset av att barn som far illa eller kan fara illa kommer till nämndens kännedom, såsom Åklagarmyndigheten framför.

När det gäller frågan om Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten ska omfattas av anmälningsskyldigheten gör regeringen följande bedömning. Utöver den omständigheten att åklagarmyndigheterna får kännedom eller misstanke om att barn far illa via Polismyndigheten, så finns det också situationer där de kan få kännedom om sådan information utan att den kommer från någon annan än myndigheterna själva. Till exempel kan sådan information framkomma när en myndighet, part, ombud eller allmänhet tar direktkontakt med en åklagare i dennes egenskap av förundersökningsledare eller part i en domstolsprocess.

Åklagarmyndigheten för också fram att åklagares objektivitetsplikt skulle kunna komma att ifrågasättas om en anmälningsskyldighet åläggs myndigheten och dess anställda. Myndigheten anser att samma resonemang bör gälla för domstolarna, vilka inte heller har en anmälningsskyldighet. Regeringen kan konstatera att åklagarna visserligen har en objektivitetsplikt – som har tydliggjorts under senare år (45 kap. 3 a § rättegångsbalken) – vilken innebär att även sådant som talar till den misstänktes eller tilltalades fördel ska beaktas. Den kan dock enligt regeringens uppfattning inte likställas med den objektivitetsplikt som gäller domstolar.

Sammanfattningsvis instämmer regeringen i promemorians bedömningar och förslag att det uttryckligen bör anges att Ekobrottsmyndigheten och Åklagarmyndigheten omfattas av anmälningsskyldigheten. Regeringen föreslår därför också att detta uttryckligen framgår av socialtjänstlagen.

Det har redan tydliggjorts att verksamheter enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade omfattas

I promemorian föreslås att det ska förtydligas att den som fullgör uppgifter i verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS, är skyldig att genast anmäla till socialnämnden om den i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa.

I propositionen En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter (prop. 2024/25:89) tydliggörs att anmälningsskyldigheten i 19 kap. 1 § SoL gäller i verksamhet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, såväl inom en myndighet som inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet (s. 443 och 444). Riksdagen har ställt sig bakom förslaget (bet. 2024/25:SoU23,

rskr. 2024/25:210). Den nya lagen träder i kraft den 1 juli 2025. Förslaget i promemorian är således redan omhändertaget genom den propositionen.

Andra myndigheter vars verksamhet berör barn och unga bör fortsatt omfattas av anmälningsskyldighet

Några remissinstanser, däribland *Barnombudsmannen, Karlskrona och Sundsvalls kommuner, Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* och *Socialstyrelsen*, har synpunkter på förslagets utformning och anser att det behövs vissa förtydliganden. Inte bara anses regleringen bli otydlig, utan den anses också bli så pass omfattande att den kan uppfattas som en uttömmande lista. Myndigheter som omfattas av bestämmelserna men som inte uttryckligen omnämns skulle därmed kunna bli osäkra på om anmälningsskyldigheten gäller dem.

Enligt regeringen bör alla myndigheter vars verksamhet berör barn och unga även fortsatt omfattas av anmälningsskyldigheten. Regeringen vill understryka att avsikten med förslagen i denna lagrådsremiss inte är att uppräkningslistan av myndigheter i 19 kap. 1 § SoL ska uppfattas som en uttömmande lista. Tvärtom är det viktigt att det fortsatt finns kvar en reglering som anger att myndigheter vars verksamhet berör barn och unga omfattas av anmälningsskyldigheten, för att säkerställa att alla relevanta myndigheter och verksamheter också fortsatt omfattas av skyldigheten. Som framhålls i promemorian innebär detta också att eventuellt nyinrättade myndigheter, vars verksamhet berör barn och unga, kommer att omfattas av bestämmelsen utan – eller i väntan på – lagändring.

Socialstyrelsen anser att det behöver förtydligas hur bedömningen ska göras av om en verksamhet är av en sådan karaktär och omfattning att anmälningsskyldighet gäller. Socialstyrelsen efterfrågar vidare förtydliganden i fråga om det alltid är hela myndigheten som är anmälningsskyldig eller om en myndighet kan göra bedömningen att endast den del av verksamheten som berör barn omfattas av skyldigheten. Regeringen konstaterar att skyldigheten att anmäla oro för barn som utgångspunkt gäller för myndigheter och anställda som typiskt sett i sin verksamhet kommer i kontakt med barn och unga och deras förhållanden på ett sådant sätt att de kan få indikationer om att barn far illa (prop. 2012/13:10 s. 44). Anmälningsskyldigheten innebär att myndigheternas verksamhet i dess helhet omfattas av anmälningsskyldigheten i lagen. Anmälningsskyldigheten är vidare personlig. Det innebär att den som i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa har ett personligt ansvar för att anmälan görs. Det saknas enligt regeringens mening skäl att närmare precisera i t.ex. vilken del av en viss myndighets verksamhet som anmälningsskyldigheten bör gälla, på det sätt som Socialstyrelsen efterfrågar. I praktiken ligger det dock nära till hands att anta att det ofta kommer att falla ut så att anmälningar endast görs i de verksamhetsdelar hos en myndighet som berör barn.

Sammanfattningsvis innebär förslaget ingen ändring i sak jämfört med vad som i dag gäller i den delen som avser andra myndigheter vars verksamhet berör barn och unga i 19 kap. 1 § första stycket 2 SoL.

Anmälningsskyldigheten för trossamfund

Svenska kyrkan efterfrågar klargöranden av om den redan i dag kan anses omfattas av anmälningsskyldigheten i 19 kap. 1 § SoL. Svenska kyrkan understryker att om anmälningsskyldigheten anses gälla för trossamfund, så måste deras verksamhet anses falla in under begreppet yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet.

Regeringen konstaterar att utgångspunkten för anmälningsskyldigheten är att socialnämnden så långt som möjligt ska få kännedom om när ett barn far illa utan att för den skull äventyra arbetssituationen för yrkesgrupper som intar en särskild förtroendeställning i förhållande till allmänheten, såsom exempelvis för präster. Skyldigheten att anmäla till socialnämnden föreligger därför för myndigheter och anställda som typiskt i sin verksamhet kommer i kontakt med barn och ungdomar på ett sådant sätt att de kan få indikationer om att barn far illa. Yrkesmässigt bedriven verksamhet inom exempelvis kyrklig verksamhet för barn och ungdomar, såsom kyrkans förskoleverksamhet och konfirmationsundervisning omfattas alltså av anmälningsskyldigheten (prop. 1996/97:124 s. 106). Inget hindrar dock att personal som är verksam i andra verksamheter inom ett trossamfund gör en anmälan om oro för ett barn enligt uppmaningen i 19 kap. 4 § SoL.

5.1.4 Det ska införas en tydligare hänvisning till regleringen om anmälningsskyldighet

Regeringens förslag: Det ska upplysas om anmälningsskyldigheten enligt socialtjänstlagen i föräldrabalken, lagen om ordningsvakter och kustbevakningslagen.

Motsvarande upplysningsbestämmelser om anmälningsskyldigheten ska förtydligas i polislagen, tandvårdslagen, lagen om rättspsykiatrisk undersökning, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, patientsäkerhetslagen, skollagen och hälso- och sjukvårdslagen.

Den del av upplysningsbestämmelsen i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade som rör rapporteringsskyldighet ska tas bort.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Promemorian föreslår inte att upplysningsbestämmelsen i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade som rör rapporteringsskyldighet ska tas bort.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans invänder mot förslaget. Endast några enstaka remissinstanser yttrar sig över förslaget. *Barnombudsmannen*, *Myndigheten för familj rätt och föräldraskapsstöd* och *Socialstyrelsen* är positiva till förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Det är viktigt att barn som lever i utsatta situationer uppmärksammas, utreds och får hjälp och skydd. Därför bör regelverket för anmälningsskyldiga vara både tydligt och lätt tillgängligt.

I den lagstiftning som gäller för vissa anmälningsskyldiga finns i dag upplysningsbestämmelser som hänvisar till anmälningsskyldigheten i socialtjänstlagen. Det finns sådana upplysningsbestämmelser i bl.a. hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), tandvårdslagen, patientsäkerhetslagen

(2010:659), lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, skollagen och polislagen.

Regeringen föreslår i avsnitt 5.1.1 och 5.1.2 att fler myndigheter, anställda hos dessa myndigheter och yrkesverksamma än i dag bör omfattas av anmälningsskyldigheten i 19 kap. 1 § SoL. Vidare föreslås regeringen i avsnitt 5.1.3 att det i nämnda paragraf bör tydliggöras och uttryckligen framgå att vissa myndigheter, anställda hos dessa myndigheter och yrkesverksamma omfattas av anmälningsskyldigheten. Mot denna bakgrund anser regeringen att upplysningsbestämmelser om anmälningsskyldigheten bör föras in även i den lagstiftning som berör de nu aktuella myndigheterna eller verksamheterna, i den mån det går.

Regeringen föreslår därmed att det i föräldrabalken införs en upplysningsbestämmelse om medlares anmälningsskyldighet enligt 19 kap. 1 § SoL. Mot samma bakgrund föreslår regeringen att det för Kustbevakningen införs en sådan upplysning i kustbevakningslagen (2019:32) och för ordningsvakter i lagen om ordningsvakter. För övriga myndigheter och yrkesverksamma bedömer regeringen dock att det inte finns något relevant regelverk där motsvarande upplysningsbestämmelser kan införas. För Arbetsförmedlingen, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Kronofogdemyndigheten, länsstyrelserna, Migrationsverket, Skatteverket, Tullverket och Åklagarmyndigheten, kan anmälningsskyldigheten i stället med fördel uppmärksammas i andra sammanhang, exempelvis i myndigheternas arbetsordningar, rutindokument eller liknande.

I de lagar där det redan i dag finns upplysningsbestämmelser om anmälningsskyldigheten i 19 kap. 1 § SoL föreslår regeringen vissa redaktionella ändringar som förtydligar de krav som ställs med anledning av anmälningsskyldigheten. Det gäller polislagen, tandvårdslagen, lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, patientsäkerhetslagen, skollagen och hälso- och sjukvårdslagen. Även i vissa förordningar, t.ex. i förordningen (1998:642) om verkställighet av frivårdspåföljder och förordningen (2005:1012) om intensivövervakning med elektronisk kontroll, finns ett behov av att göra en översyn utifrån aktuella ändringar. Regeringen återkommer i det kommande förordningsarbetet till de förordningsändringar som kan föranledas av lagförslagen.

I fråga om upplysningsbestämmelsen i 24 g § LSS finns även en hänvisning till bestämmelserna om rapporteringsskyldighet enligt 27 kap. 2 § SoL. Regeringen konstaterar att det finns motsvarande bestämmelser om rapporteringsskyldighet i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (24 b §). Regeringen ser därför inte något behov av hänvisningen till 27 kap. 2 § SoL och föreslår därmed att den tas bort.

5.2 Socialnämnden ska inom viss tid återkoppla till den som är skyldig att anmäla oro för barn

Regeringens förslag: När socialnämnden på begäran informerar den som har gjort en anmälan om att en utredning har inletts, inte har inletts eller redan pågår ska detta göras senast en vecka efter det att socialnämnden har beslutat om att inleda eller inte inleda utredning (s.k. förhandsbedömning). Om den som har gjort en anmälan begär återkoppling efter denna tidpunkt eller om en utredning redan pågår ska informationen i stället lämnas genast.

Regeringens bedömning: Det bör inte införas ett krav på skriftlig återkoppling till anmälaren. Det bör inte införas någon bestämmelse om att återkoppling inte bör ske om det finns synnerliga skäl.

Återkoppling bör, liksom enligt nuvarande bestämmelser, ske om det inte är olämpligt med hänsyn till omständigheterna.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. Promemorian föreslår att återkopplingen ska göras skriftligen och, om det inte finns synnerliga skäl, inom fjorton dagar efter det att anmälan har inkommit till socialnämnden.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det, bl.a. *Barnombudsmannen, Brottsofferjouren Sverige, Friskolornas riksförbund, Jämställdhetsmyndigheten, Polismyndigheten, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Umeå tingsrätt* och ett antal kommuner. Enligt *Linköpings universitet (Barnafrid)* och *Kalmar kommun* kan förslaget ha positiva effekter på samverkan mellan myndigheter. *Länsstyrelsen i Norrbottens län*, Polismyndigheten samt *Skellefteå* och *Stockholms kommuner* anser att förslaget kan förbättra förmågan att upptäcka barn i behov av socialnämndens skydd eller stöd.

Akademikerförbundet SSR, Enköpings och Västerås kommuner, Institutet för mänskliga rättigheter, Länsstyrelsen i Jönköpings län och *Socialstyrelsen* avstyrker förslaget. Akademikerförbundet SSR och Socialstyrelsen anser inte att återkopplingen alltid måste vara skriftlig. Enköpings kommun framhåller att om fler myndigheter och aktörer blir anmälningsskyldiga, medför det att dessa får återkoppling utan att nödvändigtvis ha behov av någon annan information än att anmälan är mottagen. Länsstyrelsen i Jönköpings län anser att möjligheten till återkoppling bör begränsas och att samtliga anmälningsskyldiga inte ska ha rätt till återkoppling. Enligt Institutet för mänskliga rättigheter bör ordningsvakter inte ha rätt till återkoppling från socialnämnden.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Det finns behov av att förbättra genomförandet av socialnämndens återkoppling på anmälningar

Socialnämnden har i dag möjlighet att informera en anmälningsskyldig som har gjort en anmälan om oro för ett barn om att en utredning har inletts, inte har inletts eller att en utredning redan pågår. Socialnämnden har en skyldighet att lämna sådan information på begäran av den anmäl-

ningsskyldige om det med hänsyn till omständigheterna inte är olämpligt att göra detta (19 kap. 6 § SoL).

Bristen på återkoppling till anmälningsskyldiga från socialnämnden är något som ofta åberopas när efterlevnaden av anmälningsskyldigheten ifrågasätts i olika sammanhang (prop. 2002/03:53 s. 63 och prop. 2012/13:10 s. 50).

Det finns flera enskilda och ibland samverkande anledningar till att återkoppling inte alltid sker. Som framgår av promemorian är en tänkbar förklaring att återkoppling inte har begärts av den som anmält oro och att socialnämnden inte har funnit skäl att på eget initiativ återkoppla. En annan förklaring skulle kunna vara att den som har gjort anmälan inte omfattas av anmälningsskyldigheten och därför inte har rätt till återkoppling. Återkoppling kan också utebli till följd av tidsbrist eller att det är oklart till vem återkopplingen ska göras. I vissa situationer kan det också vara olämpligt med återkoppling.

Liksom flera remissinstanser för fram anser regeringen att socialnämndens återkoppling på en anmälan kan vara av betydelse för den anmälningsskyldiga och dennes arbete. Genom återkoppling kan även samverkan mellan socialtjänsten och anmälningsskyldiga verksamheter kring barn som far illa stärkas.

Regeringen anser att det finns ett behov av att förbättra återkopplingens genomförande. Till skillnad från bl.a. *Brottsofferjouren Sverige*, *Filipstads kommun* och *Jämställdhetsmyndigheten*, bedömer regeringen dock att det saknas skäl att föreslå att återkoppling ska bli obligatorisk vid samtliga anmälningar. Vidare konstaterar regeringen att socialnämndens återkoppling redan i dag är obligatorisk vid en begäran från en anmälningsskyldig, om det med hänsyn till omständigheterna inte är olämpligt att så sker. Det finns heller inget som hindrar att nämnden på eget initiativ återkopplar till en anmälningsskyldig (19 kap. 6 § första meningen SoL).

Samtidigt som många av de som gör anmälningar om oro för barn önskar återkoppling, framgår av promemorian att det också finns många anmälare som saknar behov av återkoppling. Inte minst avser detta t.ex. anmälare som inte kommer att träffa barnet vid fler tillfällen, något som även vissa länsstyrelser bekräftar. Som framgår i avsnitt 4.5, får landets socialtjänster in ett stort antal anmälningar om oro för barn. Till följd av förslagen i avsnitt 5.1.1 och 5.1.2 kan antalet anmälningar vidare komma att öka något. Även mot bakgrund av det stora antalet anmälningar bedömer regeringen att det inte är lämpligt att föreslå att återkoppling ska gälla generellt och bli obligatorisk i varje enskilt fall. Inte minst skulle det få stora konsekvenser och innebära utmaningar sett till socialnämndernas resurser.

Sammantaget bedömer regeringen, liksom bl.a. *Botkyrka* och *Enköpings kommuner*, *Socialstyrelsen* samt *länsstyrelserna i Gävleborgs och Stockholms län*, att återkoppling även fortsättningsvis endast bör vara obligatorisk när anmälaren har begärt det. I de fall anmälaren har begärt återkoppling är det av vikt att återkoppling faktiskt sker. Regeringen föreslår därför att när återkoppling begärs, så bör återkopplingen göras inom viss tid.

Socialnämnden bör som regel återkoppla på en anmälan senast en vecka efter nämndens beslut

Promemorian föreslår att återkopplingen ska göras inom fjorton dagar efter det att anmälan har kommit in till socialnämnden, om det inte finns synnerliga skäl. Den föreslagna tidsfristen tar sin utgångspunkt i att socialnämnden inom samma tid ska fatta beslut om att inleda eller inte inleda en utredning sedan en anmälan om oro för ett barn kommit in, s.k. förhandsbedömning (20 kap. 2 § SoL). Om tiden för återkopplingen överensstämmer med tiden för förhandsbedömningen kan åtgärderna samordnas, vilket underlättar och effektiviserar arbetet för socialtjänsten. Även *Botkyrka* och *Mora kommuner* anser att detta är en praktisk lösning.

I likhet med *Stockholms* och *Örebro kommuner* anser regeringen dock att den föreslagna tidsfristen på återkoppling inom fjorton dagar är för kort och inte framstår som lämplig. Socialnämnden har en snäv tidsram för sin förhandsbedömning av anmälan och behöver hinna meddela barnet och vårdnadshavare om beslutet att inleda eller inte inleda en utredning, innan anmälaren får sin återkoppling. Som *Örebro kommun* framhåller kan det ibland ta några dagar att få tag på familjen.

I dag gäller att socialnämnden ska fatta beslut om att inleda eller inte inleda utredning inom fjorton dagar efter det att anmälan har kommit in, om det inte finns synnerliga skäl eller redan pågår en utredning för barnet (20 kap. 2 § SoL). I undantagsfall kan det dock finnas situationer då socialnämnden inte hunnit fatta ett beslut om att inleda eller inte inleda en utredning. Anmälan kan t.ex. komma in i ett läge när det finns uppenbara skäl som gör det omöjligt att hinna ta ställning till anmälan innan tidsgränsen gått ut. Det kan bl.a. handla om att socialtjänstens utredningsarbete behöver samordnas med ett polisförhör med en ung lagöverträdare, där förhöret behöver hållas innan socialtjänsten inleder sin utredning (prop. 2012/13:10 s. 132).

Den som berörs av en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd ska, om inte särskilda skäl talar mot det, genast underrättas om att en utredning har inletts (20 kap. 4 § SoL). Att socialnämnden först hinner informera barnet och vårdnadshavaren om huruvida en utredning har inletts innan anmälaren får återkoppling på sin anmälan, anser regeringen vara en självklar utgångspunkt.

Regeringen finner mot den bakgrunden att tidpunkten för återkopplingen i stället bör knytas till tidpunkten för när socialnämnden fattar sitt beslut om att inleda eller inte inleda en utredning. Det bör i det sammanhanget noteras att förhandsbedömningen kan komma att ta längre tid än fjorton dagar, om socialnämnden bedömt att det finns synnerliga skäl för det. Regeringen föreslår därför att återkopplingen bör lämnas senast en vecka efter det att socialnämnden har beslutat om att inleda eller inte inleda utredning, dvs. efter förhandsbedömningen. Om begäran kommer in efter denna tidpunkt bör återkopplingen i stället lämnas genast. På samma sätt bör återkopplingen lämnas genast i de fall det redan pågår en utredning hos nämnden när anmälan kommer in, eftersom det i dessa fall inte behöver fattas något beslut om att inleda eller inte inleda utredning.

Återkoppling bör fortsatt ske om det inte är olämpligt med hänsyn till omständigheterna

Som framgår ovan föreslås det i promemorian att återkopplingen på anmälan ska göras inom en viss tid om det inte finns synnerliga skäl. Regeringen konstaterar dock att det redan följer av bestämmelsen i 19 kap. 6 § SoL att socialnämnden endast är skyldig att lämna återkoppling om det inte är olämpligt med hänsyn till omständigheterna. Som exempel på när det kan vara olämpligt nämns i förarbetena den situationen när vårdnadshavaren ännu inte underrättats om att en utredning inletts. I dessa fall bedöms det olämpligt att anmälaren får kännedom om att en utredning inletts före vårdnadshavaren. Vidare nämns att det även kan anses olämpligt när ett utlämnande av uppgiften antas kunna leda till att insatser försenas eller försvåras och därmed får till följd att barnets möjlighet att få nödvändigt skydd och stöd försämras (prop. 2012/13:10 s. 53). Regeringen anser att denna ordning fortsatt bör gälla och att förslaget i promemorian om att återkoppling ska lämnas om det inte finns synnerliga skäl alltså inte bör genomföras.

Det bör inte införas ett krav på skriftlig återkoppling

I dag anges inte på vilket sätt socialnämnden ska lämna återkoppling till anmälaren enligt 19 kap. 6 § SoL. I promemorian föreslås att socialnämnden ska återkoppla skriftligen.

Några remissinstanser, däribland *Botkyrka, Göteborgs, Malmö, Skellefteå, Växjö* och *Östersunds kommuner* samt *Brottsofferjouren Sverige* och *Västra Götalandsregionen*, är positiva till förslaget i promemorian. Enligt Brottsofferjouren Sverige kan ett skriftligt förfarande bidra till att återkoppling verkligen blir av. Ett antal remissinstanser, bl.a. *Helsingborgs, Jönköpings, Kalmar, Sundsvalls* och *Västerås kommuner*, *Region Skåne, Socialstyrelsen* och *SKR*, anser dock att förslaget medför en ökad tidsåtgång och administration för socialtjänsten. Ett krav på skriftlig återkoppling riskerar enligt Socialstyrelsen att leda till en ökad arbetsbörda för socialtjänsten när socialtjänsten i stället skulle behöva prioritera att bedöma barns behov av skydd eller stöd. Vidare anser *Akademikerförbundet SSR*, Socialstyrelsen och *SKR* att det inte är rimligt att ställa krav på skriftlig återkoppling, bl.a. mot bakgrund av att det föreslås att återkopplingen ska göras inom en viss tidsfrist.

Regeringen har förståelse för de olika synpunkter som remissinstanserna för fram. Regeringen ser liksom Akademikerförbundet SSR, Socialstyrelsen och SKR, att det kan finnas situationer då skriftlig återkoppling kan vara att föredra och kan innebära effektiviseringsvinster, medan en muntlig återkoppling kan vara lämpligare i andra fall. Ett skriftligt förfarande skulle exempelvis kunna genomföras genom att en blankett fylls i och skickas till den anmälningsskyldige. På så sätt skulle socialnämnden kunna fullgöra sin skyldighet utan att göra återkommande försök att nå den anmälningsskyldige. För att underlätta kontakterna och samverkan med exempelvis skolan och polisen rörande ett barn kan det däremot finnas goda skäl för socialnämnden att i stället lämna muntlig återkoppling. Regeringen anser därmed att det även fortsättningsvis bör vara upp till socialnämnden att i varje enskilt fall bedöma på vilket sätt återkopplingen

lämpligast bör ske. Det bör därför inte införas något krav på att återkopplingen måste vara skriftlig.

Det bör inte införas en begränsning av vilka anmälningsskyldiga som ska ha rätt till återkoppling

Länsstyrelsen i Jönköpings län anser att rätten till återkoppling bör begränsas, eftersom behovet av återkoppling inte är lika stort för samtliga myndigheter och aktörer som föreslås omfattas av anmälningsskyldigheten i avsnitt 5.1.1 och 5.1.2. Några länsstyrelser menar att länsstyrelserna i de flesta fall inte har behov av återkoppling, eftersom de sannolikt inte kommer att träffa barnet igen och inte behöver informationen i den egna verksamheten.

Institutet för mänskliga rättigheter anser att ordningsvakter, som regeringen i avsnitt 5.1.2 föreslår omfattas av anmälningsskyldigheten, inte ska kunna få återkoppling från socialnämnden. Institutet anser att det saknas överväganden om proportionaliteten av förslaget och att det kan vara tillräckligt med en bekräftelse från nämnden om att anmälan har tagits emot. Institutet för också fram att det saknas överväganden om nämndens möjligheter att neka ett utlämnande av uppgifter med hänvisning till att utlämnandet vore olämpligt.

I dag gäller att socialnämnden får informera den som är anmälningsskyldig och som gjort anmälan, om att utredning har inletts, inte har inletts eller redan pågår. Socialnämnden ska lämna sådan information på begäran till anmälaren, om det med hänsyn till omständigheterna inte är olämpligt att göra detta (19 kap. 6 § SoL). Eftersom nämnden endast är skyldig att återkoppla på en anmälan först vid en begäran av anmälaren, finner regeringen inte skäl att begränsa rätten till återkoppling för vissa myndigheter eller aktörer och deras anställda. I de situationer där en anmälningsskyldig saknar behov av att få återkoppling, som länsstyrelserna för fram, kan det också antas att den inte kommer att begära någon återkoppling.

Regeringen instämmer med remissinstanserna i att information om att en utredning har inletts, inte har inletts eller redan pågår avseende ett barn utgör integritetskänsliga uppgifter som är särskilt skyddsvärda. För ordningsvakter som är förordnade och verksamma inom enskilt bedriven verksamhet gäller tystnadsplikt. En ordningsvakt får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon på grund av sitt uppdrag har fått veta om bl.a. en enskilds personliga förhållanden (17 § LOV). För ordningsvakter som arbetar inom det allmännas verksamhet gäller offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL. Regeringen föreslår därutöver, i avsnitt 5.3, att sekretess bör gälla för uppgift om en enskilds personliga förhållanden som hänför sig till i socialnämndens återkoppling till en anmälningsskyldig.

Regeringen anser att den återkoppling som anmälaren får från socialnämnden, kommer att ha ett tillräckligt sekretesskydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden. Regeringen finner därför, till skillnad från Länsstyrelsen i Jönköpings län och Institutet för mänskliga rättigheter, ingen anledning att begränsa vissa myndigheters eller aktörers rätt till återkoppling på en anmälan. Rätten till återkoppling bör även fortsättningsvis gälla generellt för samtliga anmälningsskyldiga. Regeringen konstaterar vidare att det nu aktuella förslaget inte innebär någon föränd-

ring i fråga om socialnämndens möjlighet att neka återkoppling om det med hänsyn till omständigheterna vore olämpligt att återkoppla, som Institutet för mänskliga rättigheter för fram.

SKR anser att återkopplingen bör kunna göras till den verksamhet som gjort anmälan och att den inte måste adresseras till en viss person. Vidare ser *Region Skåne* behov av att återkopplingen ska kunna göras till ansvarig chef, vilket säkerställer att informationen når fram även om anmälaren inte är på plats i verksamheten. Regeringen konstaterar dock att promemorian inte lämnar något sådant förslag. Regeringen konstaterar vidare att återkopplingen är knuten till anmälaren i fråga (jfr 19 kap. 6 § första meningen SoL). Återkopplingen ska således ske till den som har anmält oro, vare sig det är den anställde eller myndigheten i fråga. Denna ordning bör även fortsättningsvis gälla.

5.3 En ny bestämmelse om sekretess hos anmälningsskyldiga för uppgift om en enskilds personliga förhållanden införs

Regeringens förslag: Sekretess ska gälla hos myndigheter och verksamheter som är anmälningsskyldiga för uppgifter som hänför sig till en anmälan om oro för ett barn eller återkoppling från socialnämnden till anmälaren. Sekretessen ska gälla för uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgifterna kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Sekretessen ska gälla i högst sjuttio år.

Meddelarfriheten avseende uppgifter som hänför sig till en anmälan eller återkoppling ska inskränkas vilket innebär att den tystnadsplikt som följer av den föreslagna sekretessen har företräde framför den grundlagsskyddade rätten att meddela och offentliggöra uppgifter.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Promemorian föreslår en annan utformning som innebär att uppgift om en enskilds personliga förhållanden ”som framkommer” i en anmälan eller i återkopplingen till anmälaren ska omfattas av sekretess.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal remissinstanser yttrar sig över förslaget. *Barnombudsmannen, Botkyrka, Helsingborgs, Mora, Sundsvalls och Växjö kommuner, länsstyrelserna i Stockholms, Värmlands och Västra Götalands län, Socialstyrelsen* och *Tullverket* tillstyrker förslaget. *Skatteverket* anser att sekretessens räckvidd bör avgränsas med hänvisning till de myndigheter som avses i 19 kap. 1 § SoL. Länsstyrelsen i Stockholms län anser att det kan finnas anledning att utvidga tillämpningsområdet eftersom den föreslagna ordalydelsen innebär att uppgifter som förekommer i ett ärende om en anmälan, men som inte tas med i själva anmälan, inte kommer att omfattas av sekretessen.

Skälen för regeringens förslag

Uppgifter som rör anmälningar om oro för barn är integritetskänsliga och skyddsvärda

I avsnitt 5.1.1 och 5.1.2 föreslår regeringen att skyldigheten enligt 19 kap. 1 § SoL att genast anmäla till socialnämnden om någon i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa bör utökas till att omfatta fler myndigheter, anställda hos dessa myndigheter samt ordningsvakter. Som en följd av förslaget, får de anmälningsskyldiga enligt 19 kap. 6 § SoL även en rätt till återkoppling från nämnden på den anmälan som de har gjort. När socialnämnden återkopplar till en anmälningsskyldig får nämnden informera om att utredning har inletts, inte har inletts eller redan pågår.

Att göra en anmälan om oro för ett barn innebär i regel att anmälaren lämnar uppgifter till socialnämnden som innehåller uppgifter om enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden. Uppgifter i anmälningar kan vara mycket integritetskänsliga för såväl barnet som den berörda familjen eller andra personer i barnets närhet. Sådana uppgifter omfattas ofta av sekretess hos myndigheter eller tystnadsplikt i yrkesmässigt bedrivna enskilda verksamheter. Den som är anmälningsskyldig kan emellertid göra det utan hinder av sekretess eftersom anmälningsskyldigheten bryter sekretessen eller tystnadsplikten (jfr 10 kap. 28 § OSL). Något obehörigt röjande av en uppgift sker därmed inte i dessa fall. När det gäller bestämmelser om tystnadsplikt i enskild verksamhet så är dessa utformade på så vis att vissa uppgifter inte obehörigen får röjas. I lagstiftningsärenden har anförts att införandet av sekretessbrytande regler för offentlig verksamhet bör medföra att obehörighetsrekvisitet för enskild verksamhet tolkas på motsvarande sätt (t.ex. prop. 1980/81:28 s. 23, prop. 2005/06:161 s. 82 och prop. 2017/18:147 s. 285). Som utgångspunkt gäller således att enskilda kan lämna ut uppgifter som omfattas av tystnadsplikt i den utsträckning det hade varit möjligt att lämna ut uppgifterna med stöd av ett skaderekvisit i en motsvarande sekretessbestämmelse eller med stöd av en sekretessbrytande regel.

Trots att den återkoppling som socialnämnden får lämna kan förefalla innehålla förhållandevis begränsad information, är uppgifterna skyddsvärda ur integritetssynpunkt. Enbart uppgiften om att en anmälan har gjorts till socialnämnden eller att en enskild över huvud taget förekommer hos socialtjänsten är integritetskänslig.

En anmälan om oro görs i de allra flesta fall skriftligen. När socialnämnden tar emot en anmälan så inleds ett ärende där bl.a. anmälan, tillsammans med nämndens omedelbara skyddsbedömning och förhandsbedömning, dokumenteras i akten (jfr prop. 2024/25:89 s. 463 och 20 kap. 1 § SoL). Likaså måste det antas att en skriftlig anmälan också diarieförs, registreras eller på annat sätt bevaras i den anmälningsskyldiges verksamhet. Även muntliga anmälningar bör leda till att uppgifterna dokumenteras hos den anmälningsskyldige, t.ex. i en tjänsteanteckning.

I dag anges inte på vilket sätt socialnämnden ska lämna återkoppling till anmälaren enligt 19 kap. 6 § SoL. Det kan därför tänkas att återkoppling i vissa fall kan komma att lämnas skriftligen till anmälaren. Därmed aktualiseras frågan om huruvida en uppgift om en enskilds personliga förhållanden som hänför sig till anmälningar om oro för barn samt social-

nämndens återkoppling på dessa, kommer att omfattas av sekretess eller tystnadsplikt hos de anmälningsskyldiga.

Nuvarande sekretessregler hos anmälningsskyldiga för uppgifter som gäller anmälningar om oro samt socialnämndens återkoppling

Enligt tryckfrihetsförordningen, förkortad TF, ska var och en ha rätt att ta del av allmänna handlingar (2 kap. 1 § TF). En handling är allmän om den förvaras hos en myndighet och enligt särskilda bestämmelser är att anse som inkommen till eller upprättad där (2 kap. 4 § TF).

Rätten att ta del av allmänna handlingar får begränsas endast om det krävs med hänsyn till vissa i 2 kap. 2 § TF angivna grunder, t.ex. skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden. En sådan begränsning ska anges noga i en bestämmelse i en särskild lag eller, om det anses lämpligare i ett visst fall, i en annan lag som den särskilda lagen hänvisar till. Den särskilda lag som avses är offentlighets- och sekretesslagen.

Sekretess innebär ett förbud att röja en uppgift, oavsett om det sker muntligen, genom utlämnande av en handling eller på något annat sätt (3 kap. 1 § OSL).

En sekretessbestämmelse består i regel av tre huvudsakliga rekvisit som anger sekretessens föremål, räckvidd och styrka. Sekretessens föremål är den information som kan hemlighållas och anges i lagen genom ordet ”uppgift” tillsammans med en precisering av uppgiftens art, t.ex. uppgift om enskilds personliga förhållanden. En sekretessbestämmelses räckvidd bestäms vanligen genom att det i bestämmelsen preciseras att sekretessen för de angivna uppgifterna bara gäller i en viss typ av ärenden, i en viss typ av verksamhet eller hos en viss myndighet. Sekretessens styrka bestäms normalt med hjälp av s.k. skaderekvisit, där det görs skillnad mellan raka och omvända skaderekvisit. Med ett rakt skaderekvisit är utgångspunkten att uppgifterna är offentliga och att sekretess bara gäller om det kan antas att en viss skada uppkommer om uppgiften röjs. Med ett omvänt skaderekvisit gäller däremot sekretess som huvudregel.

Ett rakt skaderekvisit innebär att skadebedömningen i huvudsak ska göras med utgångspunkt i själva uppgiften. Om uppgiften är sådan att den genomsnittligt sett måste betraktas som harmlös, ska den normalt inte anses omfattas av sekretess. Endast om det av omständigheterna framgår att en sådan uppgift kan vara känslig i det enskilda fallet behöver en noggrannare sekretessprövning göras. Om uppgiften däremot typiskt sett är känslig, är utgångspunkten att uppgiften omfattas av sekretess (prop. 2021/22:235 s. 10 och prop. 2008/09:150 s. 348).

I dag finns det ingen särskild bestämmelse som anger att en uppgift om en enskilds personliga förhållanden som hänför sig till en anmälan eller i den återkoppling som socialnämnden kan lämna på en anmälan, omfattas av sekretess i den anmälningsskyldiges verksamhet.

Vissa bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen är generellt tillämpliga och gäller oavsett i vilken offentlig verksamhet de förekommer. I 21 kap. OSL finns det bestämmelser om sekretess till skydd för uppgift om enskilds personliga förhållanden oavsett i vilket sammanhang uppgiften förekommer. Av 21 kap. 1 § OSL följer att sekretess gäller för uppgift som rör en enskilds hälsa eller sexualliv, såsom uppgifter om sjukdomar, missbruk, sexuell läggning, könsbyte, sexualbrott eller annan liknande

uppgift, om det måste antas att den enskilde eller någon närstående till denne kommer att lida betydande men om uppgiften röjs. Sekretessbestämmelsen är tillämplig i de anmälningsskyldiga myndigheternas verksamhet i den mån de tar del av sådana uppgifter.

Därutöver kan uppgifter om enskildas personliga förhållanden hos de anmälningsskyldiga myndigheterna omfattas av sekretess enligt särskilda bestämmelser som gäller specifikt för de berörda myndigheterna eller verksamheterna. Hos flera av de myndigheter och aktörer som i dag omfattas av anmälningsskyldigheten i 19 kap. 1 § SoL, exempelvis hälso- och sjukvården och skolan, skyddas uppgifter om enskildas personliga förhållanden med ett omvänt skaderekvisit (jfr 23 kap. 1 § och 25 kap. 1 § OSL). För några myndigheter, t.ex. de brottsbekämpande myndigheterna, gäller också ett starkt sekretesskydd. För andra myndigheter och yrkesverksamma som redan i dag omfattas av anmälningsskyldigheten kan det inte uteslutas att uppgifter om enskildas personliga förhållanden som hänför sig till anmälningar och socialnämndens återkoppling på dessa, bara skyddas med ett s.k. rakt skaderekvisit och därmed åtnjuter ett svagare sekretesskydd än vad som gäller för motsvarande uppgifter inom socialtjänsten. Hos några av de myndigheter som i avsnitt 5.1.1 föreslås bli anmälningsskyldiga, t.ex. Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, omfattas uppgifter om enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden av ett rakt skaderekvisit, dvs. en presumption för offentlighet (28 kap. 1 och 11 §§ OSL). Även i Kronofogdemyndighetens verksamhet med skuldsanering gäller sekretess med ett rakt skaderekvisit (34 kap. 6 § OSL). För länsstyrelserna torde främst den generellt tillämpliga svagare sekretessen i 21 kap. 1 § OSL gälla, förutsatt att uppgifterna inte framkommer i ett ärende i t.ex. begravningsverksamhet eller tillsyn enligt djurskydds- eller alkohollagstiftningen (30 kap. 20 §, 32 kap. 10 a § och 40 kap. 7 a § OSL).

Offentlighets- och sekretesslagen är som huvudregel inte tillämplig hos privata aktörer. Däremot kan det finnas bestämmelser om tystnadsplikt i andra författningar som omfattar sådana aktörer. För exempelvis ordningsvakter som tjänstgör inom privat yrkesmässig verksamhet gäller tystnadsplikt enligt lagen om ordningsvakter. En ordningsvakt får bl.a. inte obehörigen röja vad han eller hon på grund av sitt uppdrag har fått veta om en enskilds personliga förhållanden (17 § första stycket LOV). För ordningsvakter som däremot tjänstgör i det allmännas verksamhet gäller offentlighets- och sekretesslagen. När det gäller medlare som utsetts enligt 6 kap. 18 a § föräldrabalken så anses de höra till det allmännas verksamhet. Bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen gäller såväl för myndigheten som sådan som för bl.a. anställda och uppdragstagare vid myndigheten (2 kap. 1 § OSL). Medlare anses som uppdragstagare hos myndighet och omfattas av offentlighets- och sekretesslagen (prop. 2020/21:150 s. 80 och 81).

Det finns ett behov av ett sekretesskydd hos anmälningsskyldiga myndigheter

När uppgifter lämnas mellan olika aktörer och på så sätt blir tillgängliga för fler personer innebär det en risk för att det uppkommer ett intrång i den

enskildes personliga eller ekonomiska förhållanden som han eller hon har ett berättigat intresse av att kunna avvisa (jfr prop. 2009/10:80 s. 175).

Som framgår ovan finns inte någon särskild sekretessbestämmelse som tar sikte på uppgift om en enskilds personliga förhållanden som hänför sig till en anmälan om oro hos anmälaren eller den återkoppling som socialnämnden kan komma att lämna till anmälaren, utan sekretesskyddet beror på den sekretess som gäller i anmälarens verksamhet.

Inom socialtjänsten gäller sekretess för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men (26 kap. 1 § OSL). Uppgifter om enskildas personliga förhållanden skyddas därmed med ett omvänt skaderekvisit. Det innebär en presumtion för att uppgifterna omfattas av sekretess. Som nämnt skyddas dock uppgifter om enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden hos de myndigheter som föreslås bli anmälningsskyldiga ofta med ett rakt skaderekvisit. Det innebär att när sådana uppgifter – som hänför sig till anmälningar om oro för barn samt socialnämndens återkoppling på sådana anmälningar – förekommer i de föreslagna anmälningsskyldigas verksamheter, kan de omfattas av ett svagare sekretesskydd än vad som gäller inom socialtjänsten.

Visserligen är sekretessen enligt 21 kap. 1 § OSL generellt tillämplig hos myndigheter, vilket innebär att det råder sekretess för uppgifter om en enskilds hälsa eller sexualliv och andra liknande uppgifter om det måste antas att den enskilde eller någon närstående till denne kommer att lida betydande men om uppgiften röjs. Bestämmelsen är avsedd att ge den enskilde ett minimiskydd för känsliga uppgifter om hälsa och sexualliv. Sekretessen gäller med ett kvalificerat rakt skaderekvisit, vilket innebär att det råder en presumtion för offentlighet. Utformningen av skaderekvisitet i paragrafen – att det måste antas att utlämnande av en uppgift kommer att leda till betydande men – medför dessutom en särskilt stark offentlighetspresumtion (jfr prop. 2005/06:161 s. 34).

Mot bakgrund av de nämnda uppgifternas integritetskänsliga karaktär anser regeringen att sekretesskyddet hos de myndigheter och verksamheter som föreslås bli anmälningsskyldiga är otillräckligt. Regeringen bedömer att uppgifterna behöver ha ett sekretesskydd hos de anmälningsskyldiga som motsvarar socialtjänstsekretessen i 26 kap. 1 § OSL. Den nuvarande ordningen, som innebär att sekretesskyddet varierar beroende på vem som anmäler, är enligt regeringens mening inte ändamålsenlig och medför risker för enskildas personliga integritet.

Regeringen föreslår därför, liksom görs i promemorian, att det införs en bestämmelse om sekretess hos myndigheter och verksamheter som är anmälningsskyldiga, för uppgift som hänför sig till en anmälan om oro för ett barn eller återkoppling från socialnämnden till anmälaren. Sekretessen föreslås omfatta uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Med begreppet enskilds personliga förhållanden menas även uppgift om en enskilds ekonomiska förhållanden (jfr prop. 1979/80:2 Del A s. 84).

Intresset av sekretess väger tyngre än intresset av offentlighet

Bestämmelser om sekretess innebär bl.a. begränsningar i yttrandefriheten enligt regeringsformen och begränsningar i den rätt att ta del av allmänna handlingar som följer av tryckfrihetsförordningen (1 kap. 1 § andra stycket OSL).

Det finns ett allmänintresse av insyn i myndigheters verksamheter. Detta ger offentlighetsprincipen uttryck för. Allmänintresset av insyn är dock normalt större när det gäller myndigheters verksamheter än när det gäller uppgifter om enskilda. Som regeringen konstaterat innehåller informationen som förekommer i anmälningar om oro och i socialnämndens återkoppling på anmälningar i regel känsliga uppgifter om enskilda som motiverar ett starkt sekretesskydd.

Mot bakgrund av detta väger sekretessintresset tyngre än intresset av insyn i fråga om uppgifter i myndigheternas verksamhet som avser enskildas personliga förhållanden.

Sekretessens föremål och räckvidd

Utifrån den bedömning regeringen gör ovan finns det ett behov av stärkt sekretesskydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden hos de myndigheter och verksamheter som föreslås omfattas av anmälningsskyldigheten. Den nya sekretessbestämmelsen bör, liksom föreslås i promemorian, därför gälla för sådana uppgifter.

I promemorian föreslås att sekretess ska gälla i verksamheter som omfattas av anmälningsskyldigheten, för en uppgift om en enskilds personliga förhållanden som framkommer i en anmälan om oro eller i information från socialnämnden till anmälaren, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Som *Länsstyrelsen i Stockholms län* påpekar, innebär den föreslagna sekretessbestämmelsens utformning att uppgifter som förekommer i ett ärende om en anmälan, men som inte tas med i själva anmälan, inte kommer att omfattas av sekretessen. Regeringen bedömer därför att bestämmelsens räckvidd bör ges ett vidare tillämpningsområde än vad som föreslås i promemorian och i stället omfatta uppgifter som hänför sig till en anmälan om oro eller återkoppling från socialnämnden. På så vis träffar den föreslagna sekretessbestämmelsen även en sådan situation som länsstyrelsen för fram. Enligt regeringens mening skulle t.ex. även tjänsteanteckningar hos anmälningsskyldiga, som hänför sig till en anmälan eller till nämndens återkoppling, kunna omfattas av bestämmelsen.

Att avgränsa sekretessbestämmelsens räckvidd till enbart de myndigheter som anges i 19 kap. 1 § SoL, på det sätt *Skatteverket* föreslår, anser regeringen inte ändamålsenligt. Bestämmelsen om anmälningsskyldighet preciserar inte samtliga myndigheter som omfattas av skyldigheten. Vilka myndigheter vars verksamhet berör barn och unga och som anses omfattas av anmälningsskyldigheten kan även förändras över tid. Regeringen bedömer därför att den föreslagna bestämmelsen bör utformas så att det framgår att såväl myndigheter som verksamheter som avses i 19 kap. 1 § SoL omfattas.

Sekretessens styrka

När det övervägs att införa en ny sekretessbestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen ska det alltid göras en avvägning mellan sekretessintresset och insynsintresset (prop. 1979/80:2 Del A s. 75 och 76). När skälen för att införa en sekretessbestämmelse anses väga tyngre än insynsintresset kommer avvägningen mellan sekretessintresset och allmänhetens intresse av insyn normalt till uttryck genom att sekretessbestämmelsen förses med ett skaderekvisit. Om insynsintresset anses väga tyngst införs en presumtion för offentlighet, vilket innebär att en uppgift som omfattas av bestämmelsens tillämpningsområde får hemlighållas endast om det kan antas att en viss angiven skada inträffar om uppgiften lämnas ut. I de fall sekretessintresset anses väga tyngst införs en presumtion för sekretess. Detta innebär att en uppgift som omfattas av bestämmelsens tillämpningsområde inte får lämnas ut om det inte står klart att uppgiften kan lämnas ut utan att en viss i bestämmelsen angiven skada inträffar.

En utgångspunkt när en ny sekretessbestämmelse ska införas är att en begränsning av rätten att ta del av allmänna handlingar inte ska gå utöver vad som är motiverat med hänsyn till de intressen som sekretessen avser att skydda. Dessutom bör sekretessbestämmelser utformas så specifikt som möjligt när det gäller både sekretessens föremål och räckvidd, dvs. vilka uppgifter som bestämmelsen skyddar och för vilken typ av ärende eller verksamhet som den är tillämplig. Inte bara underlättar tydliga sekretessregler myndigheters arbete, utan enligt regeringens uppfattning medför det även ökad förutsebarhet för enskilda.

I promemorian föreslås att sekretessbestämmelsen till skydd för enskildas personliga förhållanden ska ha ett omvänt skaderekvisit motsvarande socialtjänstsekretessen i 26 kap. 1 § OSL. Regeringen har ovan bedömt att sekretessintresset anses väga tyngre än insynintresset. Regeringen delar promemorians bedömning och föreslår därför att det bör införas en presumtion för sekretess i bestämmelsen till skydd för sådana uppgifter.

Sekretesstidens längd

Sekretesstidens längd varierar normalt beroende på vilket skyddsintresse som har motiverat sekretessen. När det gäller skyddet för enskildas personliga förhållanden är sekretesstiden i regel begränsad till 50 eller 70 år. Den längre sekretesstiden har ofta motiverats med att sekretessen som utgångspunkt bör gälla under större delen av den enskildes livstid.

Sekretesstiden för en uppgift om en enskilds personliga förhållanden inom socialtjänsten är 70 år. Regeringen anser att samma sekretesstid bör gälla även inom de anmälningsskyldigas verksamheter.

Rätten att meddela och offentliggöra uppgifter bör inskränkas

Sekretess innebär som nämnt ett förbud att röja en uppgift, dvs. en tystnadsplikt. Den rätt att meddela och offentliggöra uppgifter som följer av 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen har som huvudregel företräde framför tystnadsplikten.

Bestämmelser om tystnadsplikt kan dock genom bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen ges företräde framför rätten att meddela och offentliggöra uppgifter.

Som grundprincip gäller att stor återhållsamhet bör iaktas vid prövningen av om undantag från meddelarfriheten ska göras i ett särskilt fall. Den berörda sekretessbestämmelsens utformning kan ge viss vägledning. När det är fråga om bestämmelser om absolut sekretess kan det finnas större anledning att överväga undantag från meddelarfriheten än i andra fall. Detsamma gäller i någon mån sekretessregler med omvänt skaderekvisit (prop. 1979/80:2 Del A s. 111).

För socialtjänsten gäller en inskränkning i meddelarfriheten avseende den tystnadsplikt som följer av den allmänna socialtjänstsekretessen enligt 26 kap. 1 § OSL (26 kap. 15 § andra stycket OSL). Regeringen bedömer att motsvarande bör gälla i de anmälningsskyldigas verksamheter. Den tystnadsplikt som föreslås gälla för anmälningsskyldiga enligt den föreslagna bestämmelsen bör därför enligt regeringens mening ha företräde framför rätten att meddela och offentliggöra uppgifter.

6 Förbättrade möjligheter för socialnämnden att ta del av uppgifter

6.1 Socialnämnden ska få utökade möjligheter att ta del av uppgifter i ärenden om vårdnad, boende och umgänge

6.1.1 En uppgiftsskyldighet för viss personal inom skolan införs

Regeringens förslag: Vissa verksamheter som avses i skollagen, och anställda i sådana verksamheter, ska vara skyldiga att lämna uppgifter som kan ha betydelse för bedömningen av en fråga om vårdnad, boende eller umgänge om det sker på begäran av en socialnämnd som ska lämna upplysningar eller utföra en utredning enligt föräldrabalken. Detsamma ska gälla när uppgifterna begärs av den som nämnden har utsett att utföra en utredning enligt föräldrabalken.

Uppgiftsskyldigheten ska inte gälla för skolläkare, skolsköterskor, psykologer eller kuratorer inom elevhälsan.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Promemorian föreslår en annan utformning som innebär att alla verksamheter som avses i skollagen (2010:800) ”och som berör barn” samt den som är anställd i sådan verksamhet och som har en uppgift som kan ha betydelse för bedömningen av en fråga om vårdnad, boende eller umgänge, ska vara skyldiga att lämna sådana uppgifter på begäran av en socialnämnd som ska lämna upplysningar eller utföra en vårdnads-, boende- och umgägesutredning.

Remissinstanserna: Flertalet av de remissinstanser som yttrar sig över förslaget tillstyrker eller invänder inte mot det, däribland *Barnombudsmannen, Brottsofferjouren Sverige, Familjerättssocionomernas riksförening, Friskolornas riksförbund, Helsingborgs, Södertörns och Umeå tingsrätter, Malmö, Norrköpings, Skövde, Stockholms, Västerås, Växjö, Örebro och Östersunds kommuner, Skolverket och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)*.

Skolverket och SKR bedömer att uppgifter från referenspersoner kan ha stor betydelse för att kunna bedöma barnets bästa och anser att förslaget kan leda till att barnrättsperspektivet stärks i utredningar om vårdnad, boende och umgänge. Skolverket betonar dock vikten av att tydliggöra vilken information som anställda i skolverksamheter ska lämna vid förfrågan från socialnämnden. *Sundsvalls kommun* och *Svea hovrätt* anser att förslaget även medför att domstolar får ett bättre underlag i mål om vårdnad, boende och umgänge. Enligt *Myndigheten för delaktighet* kan inhämtandet av uppgifter från referenspersoner nära barnet utgöra en viktig pusselbit i utredningen av barnets behov.

Skolinspektionen har inga synpunkter på att en uppgiftsskyldighet införs, men anser lagtexten bör förtydligas och att det bör övervägas att myndigheten inte ska omfattas av skyldigheten.

Hovrätten över Skåne och Blekinge, Helsingborgs kommun och *Statens institutionsstyrelse (SiS)* avstyrker förslaget helt eller delvis. Hovrätten ifrågasätter att förslaget kommer innebära någon påtaglig förbättring av domstolarnas bedömningsunderlag och menar att behovet framstår som begränsat. Helsingborgs kommun understryker den praxis som utvecklats på området som innebär att anställda inom skolan ska förhålla sig neutrala i vårdnadstvister. Om förslaget genomförs föreslår kommunen att skolans rektor ska vara referensperson. SiS avstyrker att anställda i deras skolverksamhet ska få en uppgiftsskyldighet, bl.a. mot bakgrund av att de barn som får sin skolgång på ett särskilt ungdomshem får det under en begränsad tid och att informationen som anställda har om placerade barn i första hand kommer från socialtjänsten.

Jämställdhetsmyndigheten, Karlskrona och Uddevalla kommuner samt *Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn)* anser inte att vissa yrkeskategorier inom elevhälsan bör undantas från den föreslagna uppgiftsskyldigheten.

Enköpings, Filipstads, och Sundsvalls kommuner samt *Familjerättssocionomernas riksförening* anser att uppgiftsskyldigheten även bör omfatta hälso- och sjukvården.

Skälen för regeringens förslag

För att kunna utreda och bedöma barnets bästa behöver socialnämnden kunna ta del av uppgifter utan en vårdnadshavares samtycke

Som framgår av avsnitt 4.3 syftar socialnämndens vårdnads-, boende- och umgängesutredning till att ge domstolen underlag att bedöma vad som är barnets bästa i den fråga som domstolen har att ta ställning till. Den som av nämnden utsetts till att utföra en vårdnads-, boende- och umgängesutredning har i dag möjlighet att kontakta referenspersoner för att ta in uppgifter från personer som genom sin professionella roll känner barnet väl. Det kan handla om exempelvis personal vid förskola, skola och fritids-

hem. Kontakten och samtalet med referenspersonen bör inriktas på barnets fysiska och psykiska hälsa och utveckling samt referenspersonens bild av t.ex. relationer och samspel mellan barnet och vardera föräldern. När en referensperson kontaktas för inhämtande av uppgifter till utredningen, bör det betonas att det inte är referenspersonens uppgift att ta ställning i frågan om vårdnad, boende och umgänge (jfr Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöds allmänna råd [HSLF-FS 2017:51] om socialnämndens ansvar för vissa frågor om vårdnad, boende och umgänge).

Även om barnet är den person som en domstolsprocess om vårdnad, boende och umgänge handlar om, är barnet själv inte part i målet. Barnet har dock ändå rätt att komma till tals och barnet får möjlighet att uttrycka sin åsikt, sina önskemål, tankar och funderingar vid samtal under utredningsförfarandet (jfr 6 kap. 2 b § föräldrabalken). Ett barn har dock ingen skyldighet att avge en åsikt i frågorna om vårdnad, boende och umgänge och det kan inte heller ställas krav på barnet att barnet ska ta ställning på något sätt (prop. 2020/21:150 s. 132).

Ett barn har begränsad rätt att besluta över sina personliga och ekonomiska angelägenheter. Det är i stället den eller de som har vårdnaden om ett barn som har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets angelägenheter (jfr 6 kap. 11 § föräldrabalken). En förälder som inte är vårdnadshavare för ett barn har motsatsvis inte rätt att besluta i frågor som rör barnet.

Föräldrarna, som är parter i tvisten, kan lämna uppgifter som är subjektiva. Det innebär att uppgifterna kan vara ofullständiga, partiska eller inte sanningsenliga. Som bl.a. flera länsstyrelser, *Myndigheten för delaktighet*, *Skolverket* och *Sundsvalls kommun* påpekar kan de uppgifter som hämtas in från referenspersoner därför fylla en viktig funktion och bidra till att i vissa fall ge en mer objektiv och heltäckande bild av barnets situation. En förutsättning för att referenspersonen ska kunna lämna ut uppgifter enligt dagens reglering är dock att det finns samtycke från vårdnadshavaren, och i vissa fall även barnet, alternativt att det finns någon sekretessbrytande bestämmelse som möjliggör ett utlämnande. Det är den som får frågan om att lämna ut uppgifter som avgör om det finns lagstöd för att lämna ut dem.

Av promemorians kartläggning framgår att ett flertal kommuners familjerätter anser att det finns ett behov av att kunna hämta in uppgifter från referenspersoner utan vårdnadshavarens samtycke. Ett sådant behov anses finnas utifrån att familjerätter i stor utsträckning arbetar med barn som är i beroendeställning till vuxna, varför det är viktigt att de kan hämta in relevant information för att utreda och bedöma barnets bästa. Familjerätterna anser sig ha störst behov av att kunna få del av information och uppgifter från barn-, ungdoms- och vuxenpsykiatri, barnavårdscentraler och övrig hälso- och sjukvård. Flera familjerätter har i promemorian lyft fram att det förekommer att vårdnadshavare, avseende inhämtande av dessa uppgifter, inte ger sitt samtycke till att uppgifterna lämnas ut, samtidigt som uppgifter från dessa aktörer kan ha en mycket stor betydelse för att skapa ett fullgott underlag inför bedömningen av vad som är barnets bästa. När det gäller möjligheten att hämta in uppgifter från förskola, skola och fritidshem är uppfattningen bland familjerätterna blandad. Enligt en del familjerätter föreligger det sällan några problem med att få samtycke från en vårdnadshavare, medan andra har fört fram att det hade underlättat

och varit fördelaktigt om uppgifterna från referenspersonerna kunde hämtas in utan en vårdnadshavares samtycke. Vissa familjerätter har framhållit att de i vissa fall inte får del av uppgifter från skolpersonal på grund av osäkerhet hos skolpersonalen, snarare än att samtycke inte lämnas från vårdnadshavaren. Trots att samtycke föreligger, förekommer det ibland att det ändå kan vara svårt att få de uppgifter som efterfrågas eftersom det råder osäkerhet hos skolpersonal om de får, kan eller bör lämna ut uppgiften. Detta leder ibland till att uppgifter inte lämnas ut, eller att de uppgifter som lämnas ut är begränsade och inte ger en korrekt bild av barnets situation. En möjlighet att kunna hämta in uppgifter utan samtycke skulle på så sätt kunna göra det mer tydligt för den som ska lämna uppgiften. Uppgiftslämnaren skulle då inte behöva fundera på om uppgiften kan lämnas ut eller inte.

Av promemorian framgår även att det i vissa situationer kan vara svårt att få tag på den person som behöver lämna samtycke, t.ex. om en vårdnadshavare befinner sig på okänd ort. I dessa situationer utser domstolen många gånger en god man att företräda personen i fråga. Den gode mannen har dock ingen rätt att lämna det samtycke som är en förutsättning för att referenspersoner ska kunna lämna ut uppgifter.

Regeringen anser att möjligheten för socialnämnden att hämta in uppgifter från referenspersoner innebär att fokus hamnar på barnet snarare än föräldrarna. Barnet uppmärksammas i större utsträckning och vikt läggs vid att barnet är en egen rättighetsbärare vars intresse ska ges främsta prioritet vid avgörande av tvistefrågor. Många gånger är den utredning som ges in till domstolen det viktigaste och ibland det enda underlaget som fullt ut fokuserar på barnet i domstolsprocessen. Att det i detta underlag finns objektiv information från andra än föräldrarna är en viktig utgångspunkt för att domstolen ska kunna bedöma vad som är barnets bästa. Att en vårdnadshavare inte lämnar sitt samtycke till att socialnämnden pratar med referenspersoner kan visserligen beaktas av domstolen inom ramen för bedömningen av en förälders lämplighet och barnets bästa samt inom ramen för den riskbedömning som domstolen ska göra (jfr prop. 2020/21:150 s. 113). Det kan således argumenteras för att avsaknaden av samtycke i stället faller tillbaka på den part som inte lämnat samtycket. Regeringen menar att ett sådant synsätt och en sådan ordning emellertid innebär att föräldrarnas perspektiv hamnar i fokus och blir den primära utgångspunkten, och inte barnets. Det är viktigt att barnrättsperspektivet och barnets bästa alltid får genomslag. Alla barn som blir aktuella för frågor som rör deras vårdnad, boende och umgänge har rätt att få ett likvärdigt bemötande och en likvärdig handläggning hos socialnämnden. Regeringen anser att det är olyckligt att olika utredningsmöjligheter och åtgärder kan gälla för barn som är föremål för utredningar som rör deras vårdnad, boende och umgänge, beroende på om deras vårdnadshavare samtycker eller inte.

Mot ovan bakgrund anser regeringen – oaktat att det ofta förekommer att vårdnadshavare lämnar samtycke till att socialnämnden hämtar in uppgifter från referenspersoner – att det finns ett behov av att nämnden kan få uppgifter från referenspersoner utan samtycke från en vårdnadshavare. Barnets rätt att utifrån ett fullgott underlag få bedömt vad som är barnets bästa i frågor om vårdnad, boende och umgänge medför enligt regeringens uppfattning att socialnämnden som utgångspunkt alltid bör

kunna hämta in de uppgifter som anses nödvändiga för att kunna göra denna bedömning.

Sammantaget bedömer regeringen därför, i likhet med flera remissinstanser, att det finns ett behov av att socialnämnden kan få uppgifter från vissa referenspersoner utan samtycke från en vårdnadshavare, för att på så sätt hämta in den information som behövs för att bedöma vad som är barnets bästa i frågor om vårdnad, boende och umgänge.

Det föreslås en uppgiftsskyldighet för viss personal inom skolan

I promemorian föreslås att verksamheter som avses i skollagen (2010:800) och som berör barn samt den som är anställd i sådan verksamhet och som har en uppgift som kan ha betydelse för bedömningen av en fråga om vårdnad, boende eller umgänge, ska vara skyldiga att lämna sådana uppgifter på begäran av en socialnämnd som ska lämna upplysningar eller utföra en vårdnads-, boende- och umgängesutredning. Detsamma föreslås gälla när uppgifterna begärs av den som socialnämnden har utsett att utföra en sådan utredning. Uppgiftsskyldigheten föreslås dock inte gälla för viss personal inom elevhälsan, dvs. en skolläkare, skolsköterska, psykolog eller kurator.

Hovrätten över Skåne och Blekinge anser att förslaget inte bör genomföras. Hovrätten konstaterar att det enligt promemorian sällan verkar förekomma några problem med att få samtycke från en vårdnadshavare när det gäller uppgifter från skola, förskola och fritidshem, utan att det i stället framstår som att problemet avser andra uppgiftslämnare inom framför allt hälso- och sjukvården. Det kan därför ifrågasättas om förslaget kommer innebära någon påtaglig förbättring av domstolars bedömningsunderlag. Vidare understryker hovrätten att vissa av de personalkategorier som kommer att omfattas av förslaget, t.ex. specialpedagoger, kan ha en väl så förtrolig relation till barnet som en skolkurator, som inte kommer att omfattas av uppgiftsskyldigheten. Mot denna bakgrund anser hovrätten att det finns skäl att överväga alternativa lösningar som inte slår lika brett som den föreslagna uppgiftsskyldigheten. Exempelvis skulle det kunna införas en ordning som ger domstolen möjlighet att i det enskilda fallet lösa den tilltänkta referenspersonens tystnadsplikt, när vårdnadshavaren inte har gett sitt samtycke och vittnesförhör har begärts med referenspersonen.

Regeringen har förståelse för hovrättens synpunkt att behovet av uppgiftsskyldigheten kan framstå som begränsat, eftersom vårdnadshavare ofta lämnar samtycke till att socialnämnden hämtar in uppgifter från referenspersoner inom skolan. Regeringen vill dock understryka vikten av att den utredning som nämnden ger in till domstolen utgör ett så fullgott underlag som möjligt. Även uppgifter som att barnet mår bra och upplevs tryggt är exempel på sådan information som kan vara av vikt för nämndens bedömning, exempelvis vid påstående från den ena föräldern att barnet mår dåligt. Regeringen anser vidare att det är olyckligt att socialnämndens bedömningsunderlag i utredningar om barns vårdnad, boende och umgänge varierar. Alla barn som blir aktuella för frågor som rör deras vårdnad, boende och umgänge har rätt att få en likvärdig handläggning hos socialnämnden. Regeringen anser därför, till skillnad från hovrätten, att

socialnämnden bör ha möjlighet att höra referenspersoner inom skolan även om en vårdnadshavare inte samtycker till det.

Vilka bör omfattas av uppgiftsskyldigheten?

I promemorian föreslås att uppgiftsskyldigheten avgränsas till verksamheter som avses i skollagen och som berör barn samt den som är anställd i sådan verksamhet.

I skollagen finns bestämmelser om bl.a. skolväsendet. Utbildningsverksamheter kan ha såväl offentliga som enskilda huvudmän. Skolväsendet omfattar de olika skolformer som räknas upp i 1 kap. 1 § skollagen. I skolväsendet ingår i dag skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare. I skolväsendet ingår också fritidshem som kompletterar utbildningen i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan och vissa särskilda utbildningsformer. Av 1 kap. 2 § skollagen framgår att det också finns bestämmelser om vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet som bedrivs i stället för utbildning inom skolväsendet.

Det förekommer i vissa fall att underåriga personer studerar på en utbildning som riktar sig till vuxna, t.ex. inom den kommunala vuxenutbildningen. Även i sådana fall bör uppgiftsskyldigheten enligt regeringens uppfattning gälla. Att socialnämnden skulle komma att inhämta uppgifter från referenspersoner i ett sådant fall, för ett barn som närmar sig myndighetsåldern, torde dock inte aktualiseras i någon vidare omfattning.

Regeringen noterar att med verksamheter som avses i skollagen åsyftas inte bara skolväsendet, utan även andra verksamheter. Enligt *Skolinspektionen* behöver de verksamheter som föreslås omfattas av uppgiftsskyldigheten därför förtydligas. Eftersom Skolinspektionens verksamhet regleras i skollagen, kan den föreslagna bestämmelsen komma att omfatta myndigheten. Skolinspektionen anser att det i den fortsatta beredningen bör övervägas att myndigheten inte bör omfattas av uppgiftsskyldigheten, eftersom den i många fall troligtvis inte har uppgifter som är av betydelse för en utredning om vårdnad, boende och umgänge. Regeringen instämmer i Skolinspektionens bedömning och anser att den föreslagna uppgiftsskyldigheten även bör inkludera sådana utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet som inte ingår i skolväsendet men som omfattas av skollagen, exempelvis internationella skolor, sjukhusundervisning, utbildning vid särskilda ungdomshem och öppen förskola. Regeringen anser därför att den föreslagna uppgiftsskyldigheten bör avgränsas till verksamheter som avses i 1 kap. 1 och 2 §§ skollagen, vilket får till följd att Skolinspektionens verksamhet inte omfattas av uppgiftsskyldighetens tillämpningsområde.

SiS avstyrker förslaget att anställda i deras skolverksamhet ska få en uppgiftsskyldighet inom ramen för utredningar om vårdnad, boende och umgänge. SiS framför att de barn och unga som får sin skolgång på ett särskilt ungdomshem får det under en begränsad tid, i genomsnitt cirka sex månader. Den information som anställda i SiS skolverksamhet har om

placerade barn, utöver den rent pedagogiska, kommer i första hand från socialtjänsten. Vidare för SiS fram att samverkan mellan personalen inom dess skolverksamhet och elevernas vårdnadshavare är mycket begränsad under vårdtiden. Regeringen anser dock att det inte går att utesluta att det kan finnas situationer då personal inom SiS skolverksamhet kan ha uppgifter som är relevanta inom ramen för socialnämndens upplysningar eller utredningar om vårdnad, boende och umgänge. Regeringen bedömer därför, till skillnad mot vad SiS anser, att personal inom myndighetens skolverksamhet bör omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten.

Personal i verksamheter som avses i 1 kap. 1 och 2 §§ skollagen är personer som ofta har regelbunden kontakt med barnet. Oavsett hur nära den personliga kontakten är mellan den vuxne och barnet kan den vuxne av dessa skäl ha god kännedom om barnet. I detta kan inkluderas kännedom om föräldrarnas möjligheter att tillgodose barnets behov och föräldrarnas förmåga att samarbeta kring frågor som rör barnet. Enligt regeringen kan personal vid bl.a. förskola, skola och fritidshem således ha uppgifter om barnet och barnets situation som är av relevans för den vårdnads-, boende- och umgängesutredning som nämnden ska genomföra.

Regeringen föreslår därför att det bör införas en uppgiftsskyldighet för verksamheter som avses i 1 kap. 1 och 2 §§ skollagen, samt den som är anställd i sådan verksamhet, att lämna en uppgift som kan ha betydelse för bedömningen av en fråga om vårdnad, boende eller umgänge, när det sker på begäran av en socialnämnd som ska lämna upplysningar eller utföra en utredning enligt 6 kap. 19 eller 20 §§ föräldrabalken. Det samma bör enligt regeringen gälla när begäran görs av den som nämnden har utsett att utföra en utredning enligt 6 kap. 19 § föräldrabalken.

Den föreslagna uppgiftsskyldigheten bör omfatta såväl skolverksamheter med offentlig som enskild huvudman. För skolor med enskilda huvudmän gäller inte offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL. För sådana skolverksamheter gäller tystnadsplikt. I de fall där det finns sekretessbrytande bestämmelser för myndigheter i offentlighets- och sekretesslagen har även den som bedriver enskild verksamhet rätt att lämna uppgifter på motsvarande sätt, utan att röjandet anses obehörigt (prop. 2005/06:141 s. 63, prop. 2005/06:161 s. 82 och 93 samt prop. 2007/08:126 s. 133). Ett utlämnande av en uppgift som är tillåtet för en myndighet enligt offentlighets- och sekretesslagen ska inte heller anses vara ett obehörigt röjande.

Sekretess och tystnadsplikt i skolverksamheter

Sekretess till skydd för enskild i utbildningsverksamhet med offentlig huvudman regleras i 23 kap. OSL. Enligt 23 kap. 1 § OSL gäller sekretess i förskola och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen som kompletterar eller erbjuds i stället för förskola för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Sekretess gäller också i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan för uppgift om en enskilds personliga förhållanden i sådan elevhälsa som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller

någon närstående till denne lider men (23 kap. 2 § OSL). Av 23 kap. 2 § andra stycket OSL framgår att sekretess gäller dels i särskild elevstödjande verksamhet i övrigt för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, dels för uppgift som hänför sig till ärende om tillrättaförande av en elev eller om skiljande av en elev från vidare studier. Sekretessen gäller dock endast om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte beslut i ärende. Sekretess gäller även i fritidshem och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen som erbjuds i stället för fritidshem för uppgift om enskilds personliga förhållanden i sådan särskild elevstödjande verksamhet som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats (23 kap. 3 § OSL). Sekretessen gäller med ett omvänt skaderekvisit som innebär att sekretess gäller om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Inom den kommunala vuxenutbildningen gäller 23 kap. 5 § OSL. Bestämmelsen är uppbyggd på i huvudsak motsvarande sätt som 23 kap. 2 § OSL.

För skolor med enskilda huvudmän gäller inte offentlighets- och sekretesslagen. I stället regleras i 29 kap. 14 § skollagen att den som är eller har varit verksam i enskilt bedriven förskola, enskilt bedrivit fritidshem eller enskilt bedriven förskoleklass eller inom sådan enskilt bedriven verksamhet som avses i 25 kap., inte får obehörigen röja vad han eller hon därvid har fått veta om enskildas personliga förhållanden. Den som är eller har varit verksam inom annan enskilt bedriven verksamhet enligt skollagen får inte obehörigen röja vad han eller hon i sådan elevhälsoverksamhet som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats eller i särskild elevstödjande verksamhet i övrigt har fått veta om någons personliga förhållanden. Den som är eller har varit verksam inom enskilt bedriven gymnasieskola eller enskilt bedriven anpassad gymnasieskola får inte heller obehörigen röja vad han eller hon har fått veta om någons personliga förhållanden i ett ärende enligt 22 kap. 14 § skollagen om mottagande till utbildning där distansundervisning används.

Utbildningen som bedrivs hos SiS utgör en särskild utbildningsform och regleras i 24 kap. 8 och 9 §§ skollagen. Den s.k. allmänna socialtjänstsekretess i 26 kap. 1 § OSL gäller för uppgifter inom den verksamheten.

Uppgiftsskyldigheten bör inte omfatta viss personal inom skolans elevhälsa

Promemorian föreslår att viss personal inom skolans elevhälsa, dvs. skol-läkare, skolsköterskor, psykologer eller kuratorer, inte ska omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten. *Jämställdhetsmyndigheten, Karlskrona och Uddevalla kommuner samt Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn)* anser inte att vissa yrkeskategorier inom elevhälsan bör undantas från den föreslagna uppgiftsskyldigheten, medan *Enköpings, Filipstads, och Sundsvalls kommuner* samt *Familjerättssociationernas riksförening* anser att uppgiftsskyldigheten även bör omfatta hälso- och sjukvården. Enligt remissinstanserna kan hälso- och sjukvården ha viktiga och relevanta uppgifter om såväl barnet som föräldrarna rörande t.ex. våld, psykisk ohälsa och missbruk. Enligt flera av remissinstanserna finns det i dag

svårigheter att få samtycke till att hämta in uppgifter från hälso- och sjukvården.

Regeringen delar bedömningen i promemorian att viss personal inom skolans elevhälsa bör undantas från den föreslagna uppgiftsskyldigheten. Skolans elevhälsa, som främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande, omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser inom skolan. För medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skol-sköterska, psykolog, kurator och specialpedagog eller speciallärare (2 kap. 25 § skollagen). Uppgifter som skolläkare, skolsköterskor, psykologer och kuratorer inom elevhälsan kan ha kännedom om kan många gånger antas vara känsliga ur integritetssynpunkt. Det kan i och för sig antas att om någon av dessa yrkeskategorier har information om barnet så är den av betydelse då uppgifterna kan bidra till att ge en helhetsbild av barnets förhållanden. Informationen om barnet kan dock vara särskilt integritetskänslig och personal inom elevhälsan kan dessutom många gånger vara de enda som barnet kan vända sig till för förtroliga samtal. Ett barn vars föräldrar har en tvist i frågor om vårdnad, boende och umgänge kan dessutom antas ha extra stort behov av sådana samtal. Regeringen anser därför, liksom *Friskolornas riksförbund*, att barnet måste ges utrymme att i förtroende kunna prata med dessa personer inom elevhälsan utan oro för att uppgifterna, på grund av en lagstadgad uppgiftsskyldighet, ska komma att bli en del av en domstolsprocess. När det gäller remissinstansernas uppfattning att även hälso- och sjukvården bör omfattas av uppgiftsskyldigheten kan regeringen konstatera att promemorian inte lämnar något sådant förslag och att det därför saknas underlag för att närmare överväga ett sådant alternativ.

Liksom Familjerättssektionens riksförening och Jämställdhetsmyndigheten för fram, omfattas såväl skolans elevhälsa som hälso- och sjukvården i dag av skyldigheten att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa enligt 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400), förkortad SoL. Nämnden kommer därmed att få kännedom om situationer då barn kan vara i behov av skydd eller stöd. Regeringen anser däremot, till skillnad från Jämställdhetsmyndigheten, att det saknas skäl att föreslå en uppgiftsskyldighet för all personal inom elevhälsan att lämna ut uppgifter inom ramen för nämndens upplysningar och utredningar om vårdnad, boende och umgänge.

Sammantaget bedömer regeringen därmed att vissa yrkeskategorier inom elevhälsan inte bör omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten. Det gäller skolläkare, skolsköterskor, psykologer och kuratorer. Övriga yrkeskategorier inom elevhälsan, t.ex. speciallärare och specialpedagoger, bör däremot omfattas av uppgiftsskyldigheten.

Uppgiftsskyldigheten bör omfatta alla uppgifter som kan ha betydelse för socialnämndens bedömning av en fråga om vårdnad, boende och umgänge

En uppgiftsskyldighet innebär att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas ut till socialtjänsten (jfr 10 kap. 28 § OSL). Uppgiftsskyldigheten medför att den uppgiftsskyldige, oberoende av sekretess och oavsett om

samtycke lämnats, ska lämna ut uppgiften. Som framgår ovan har även den som bedriver enskild verksamhet och omfattas av tystnadsplikt rätt att lämna uppgifter på motsvarande sätt, utan att röjandet anses obehörigt

Regeringen bedömer att den uppgiftsskyldighet som i denna lagrådsremiss föreslås för viss personal inom skolväsendet, vissa andra utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet, inte bör omfatta samtliga uppgifter som finns om barnet. Det saknas skäl för att låta uppgiftsskyldigheten bli mer omfattande än att avse uppgifter som kan ha betydelse för socialnämndens bedömning av en fråga om vårdnad, boende och umgänge.

Skolverket understryker vikten av att det tydliggörs vilken information som anställda i skolan ska lämna vid en begäran om uppgifter från socialnämnden. Med anledning av detta vill regeringen framhålla följande. Det är ytterst den som ska lämna ut uppgifter som har att avgöra vilka uppgifter som omfattas av uppgiftsskyldigheten. Eftersom de som föreslås omfattas av uppgiftsskyldigheten inte dagligen arbetar med frågor om vårdnad, boende och umgänge kan det av förklarliga skäl ibland innebära svåra avvägningar vad gäller vilka uppgifter som kan lämnas ut. Det är således den som ska lämna ut en uppgift som har att avgöra uppgiftsskyldighetens omfattning, dvs. vilka uppgifter som kan lämnas ut. För att få del av relevanta uppgifter anser regeringen, liksom *Friskolornas riksförbund* och *Skolverket*, att det är viktigt att nämnden är tydlig med på vilken grund uppgifterna efterfrågas samt vad som skulle kunna vara av betydelse att få veta i det enskilda fallet. En begäran om uppgifter bör enligt regeringens mening därför vara så tydligt preciserad som möjligt och det bör framgå vilka uppgifter den behöver. Regeringen vill i sammanhanget även understryka att det inte är referenspersonens uppgift eller ansvar att ta ställning i frågan om vårdnad, boende och umgänge (jfr Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöds allmänna råd [HSLF-FS 2017:51] om socialnämndens ansvar för vissa frågor om vårdnad, boende och umgänge). Det är den som utför utredningen som har detta i uppgift. Det kan därför vara lämpligt att den som verkställer en utredning om vårdnad, boende och umgänge också framhåller detta för referenspersonen i fråga.

Barnets rätt att styra över uppgiftslämnandet

Den enskilde förfogar själv över de uppgifter som rör honom eller henne och som omfattas av sekretess, vilket innebär att den enskilde kan ge sitt samtycke till att uppgifter lämnas mellan olika aktörer. Beroende på barnets ålder och mognad har denne rätt att tillsammans med vårdnadshavaren disponera över sekretessen för uppgifter som rör barnet själv.

Regeringen konstaterar att ett barns önskemål i frågor om vårdnad, boende och umgänge ska beaktas utifrån barnets ålder och mognad. Behovet av att hämta in uppgifter från referenspersoner kan därmed antas minska i takt med att barnet blir äldre. Det kan dock finnas situationer där barnet t.ex. inte kan ge uttryck för någon åsikt varför det även för äldre barn i vissa fall finns skäl att hämta in uppgifter från en referensperson utan samtycke. Ett barn kan, även i övre tonåren, vara starkt påverkad av en förälder och det kan därutöver vara svårt och tungt att befinna sig i mitten av den tvist som föräldrarna är i. Av samma skäl kan det vara svårt att ta ställning till om en referensperson ska få lämna ut uppgifter eller inte.

Regeringen anser att det varken är rimligt eller lämpligt att lägga ett sådant ansvar på barnet. Av denna anledning bedömer regeringen att referenspersonen inte heller bör vara beroende av samtycke från barnet för att en uppgift ska kunna lämnas ut.

Myndigheten för delaktighet konstaterar att studier visar att barn med funktionsnedsättning kan vara särskilt utsatta när det handlar om att ges möjligheten att komma till tals och understryker att förslaget inte får leda till att vissa barn, t.ex. barn med intellektuella funktionsnedsättningar, inte ges denna rättighet. Regeringen, som instämmer med myndigheten, anser att det är centralt att familjerätten har tillgång till de metoder och den kompetens som behövs för att alla barn, oavsett funktionsförmåga och kommunikationssätt, ska få möjlighet att uttrycka sin åsikt samt få den beaktad.

Det är proportionerligt att införa en uppgiftsskyldighet

Regeringen konstaterar att utökade möjligheter att hämta in uppgifter utan den enskildes samtycke innebär ett integritetsintrång för den vars uppgifter lämnas ut. Detta är givetvis en mycket viktig aspekt att förhålla sig till.

Enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen, förkortad RF, är var och en gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Denna rättighet får enligt 2 kap. 20 och 21 §§ RF endast begränsas för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. Begränsningen får inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning. Grundlagsskyddet i 2 kap. 6 § andra stycket RF omfattar bara vissa kvalificerade intrång i den personliga integriteten. Vid bedömningen av vilka åtgärder som kan anses utgöra ett betydande intrång ska både åtgärdens omfattning och arten av det intrång som åtgärderna innebär beaktas. Även åtgärdernas ändamål och andra omständigheter kan ha betydelse vid bedömningen. Bestämmelsen omfattar endast sådana intrång som på grund av åtgärdernas intensitet eller omfattning eller av hänsyn till uppgifternas integritetskänsliga natur eller andra omständigheter innebär ett betydande ingrepp i den enskildes privata sfär (prop. 2009/10:80 s. 183 och 250).

Regeringen konstaterar att förslaget om uppgiftsskyldighet för viss personal inom skolan innebär att socialnämnden i ökad utsträckning kommer att kunna ta del av uppgifter om enskildas personliga förhållanden. I vissa fall kommer socialnämnden emellertid redan att ha motsvarande uppgifter om den enskilde och dess anhöriga. Uppgifterna kommer vidare endast inhämtas om dessa behövs för en vårdnads-, boende- och umgängesutredning, men då samtycke saknas. Enligt regeringens bedömning innebär den föreslagna uppgiftsskyldigheten inte ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten att bestämmelsen i 2 kap. 6 § andra stycket RF blir tillämplig.

Bestämmelser om sekretess och tystnadsplikt syftar i första hand till att värna om enskildas integritet. En utgångspunkt är därför att information

som omfattas av sekretess och tystnadsplikt inte ska vidarebefordras utanför den verksamhet i vilken den hämtats in. En reglering i lag som anger att uppgifter, vilka som utgångspunkt omfattas av sekretess, under vissa förutsättningar ska lämnas ut bör endast införas om skälen för insyn är starkare än det intresse sekretessen är tänkt att skydda.

Regeringen konstaterar att skälet för att införa en uppgiftsskyldighet är att i större utsträckning kunna få information om barnet och barnets situation så att barnets bästa kan bedömas inom ramen för vårdnads-, boende- och umgängesutredningar. Detta intresse bedömer regeringen väger tyngre än den olägenhet som intrånget kan innebära för den vars uppgifter lämnas ut. Regeringen anser dock att ett utlämnande av uppgifter i möjligaste mån bör ske i samförstånd med den enskilde. Socialnämndens behov av uppgifterna kan dock i vissa fall vara så angelägna att det inte kan lämnas åt den enskilde att avgöra om uppgiftsutlämnandet ska ske. Därtill noterar regeringen att den föreslagna uppgiftsskyldigheten inte kommer att behöva nyttjas i de fall då vårdnadshavaren samtycker till att uppgifter lämnas ut.

Vid en intresseavvägning mellan socialnämndens behov att ta del av uppgifterna och de intressen som sekretessen avser att skydda, bedömer regeringen att den uppgiftsskyldighet som föreslås är proportionerlig. I avsnitt 8 analyseras hur den personuppgiftsbehandling som förslaget kan leda till förhåller sig till de bestämmelser som reglerar personuppgiftsbehandling.

Förtroendet för skolan är centralt

Kalmar kommun framför att samarbetet mellan skolan och föräldrar – i synnerhet gällande barn som lever i utsatta hemmiljöer – kan komma att försvåras, genom att det uppstår förtroendeklyftor mellan skolan och föräldrarna. Föräldrar skulle exempelvis kunna uppleva att skolan är partisk, när den tar ställning och för vidare uppgifter som den annars inte hade gjort. Även *Helsingborgs kommun* understryker att anställda inom skolan ska förhålla sig neutrala i vårdnadstvister. Kommunen föreslår, för det fall förslaget ska genomföras, att skolans rektor ska vara den referensperson som lämnar de begärda uppgifterna till socialnämnden.

Regeringen konstaterar att skolans verksamhet i stor utsträckning bygger på ett förtroendefullt samarbete mellan elev, föräldrar och skola. Barn och elever måste kunna känna förtroende för skolans personal och kunna prata samt be om hjälp utan rädsla för att personalen för vidare information till andra personer. Regeringen har därför förståelse för kommunernas synpunkter. Förslaget i denna lagrådsremiss om en uppgiftsskyldighet för viss skolpersonal aktualiserar både en känslig och svår avvägning mellan motstående intressen. I den ena vågskålen ligger samhällets intresse av att barns bästa i frågor om vårdnad, boende och umgänge beaktas fullt ut och på ett likvärdigt sätt. I den andra vågskålen ligger intresset av den enskildes integritet och av att han eller hon med förtroende ska kunna vända sig till olika professioner inom skolan. Samtidigt som förslaget i möjligaste mån inte får undergräva förtroendet för skolan, väger samhällets intresse av att barnrättsperspektivet och barnets bästa är avgörande i alla frågor om vårdnad, boende och umgänge tungt. Det långtgående ansvar som konventionsstaterna enligt FN:s

konvention om barnets rättigheter har att skydda barn från att utsättas för våld och övergrepp samt staternas ansvar att säkerställa barnets utveckling, måste också vägas in.

När socialnämnden kontaktar referenspersoner för att få in uppgifter som kan vara relevanta i utredningar om vårdnad, boende och umgänge, händer det ibland att vårdnadshavare inte samtycker till att exempelvis skolan lämnar ut en uppgift. Anledningarna till att vårdnadshavare inte lämnar sitt samtycke kan variera. Till exempel kan det bero på att det inte finns tillräcklig kunskap om hur man kan arbeta för att få samtycke, eller på tidsbrist (jfr betänkandet Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet – skolans och socialtjänstens behov, SOU 2024:87 s. 202). Det kan även bero på att en vårdnadshavare inte vill att vissa uppgifter, som kan antas vara till dennes nackdel, framkommer i nämndens utredning vilken kommer att utgöra ett underlag i domstolen. Ett utlämnande av uppgifter bör, som regeringen tidigare angett, i möjligaste mån ske i samförstånd med barnet och i förekommande fall dennes vårdnadshavare. Det kan emellertid finnas situationer då det, trots försök, inte är möjligt att få ett samtycke. Regeringen bedömer att socialnämndens behov av uppgifterna kan vara så angelägna att det inte kan lämnas åt den enskilde att avgöra om uppgiftsutlämnandet ska ske.

Som regeringen tidigare har understrukit, ska inte referenspersonen göra egna ställningstaganden i en fråga om vårdnad, boende och umgänge. Enligt regeringen saknas det därför anledning att känna oro för att skolpersonal skulle upplevas som partisk i föräldrars vårdnadstvister. Av Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöds allmänna råd [HSLF-FS 2017:51] om socialnämndens ansvar för vissa frågor om vårdnad, boende och umgänge framgår vidare att när socialnämnden påbörjar utredningsförfarandet, bör den som genomför utredningen vid det inledande samtalet med föräldrarna, informera dem om vilka kontakter som med stöd av offentlighets- och sekretesslagen kan komma att tas med referenspersoner. Det innebär att vårdnadshavarna också i ett tidigt skede blir informerade om vilka utredningsåtgärder nämnden kan komma att vidta. Av myndighetens allmänna råd framgår också att den som verkställer utredningen bör låta referenspersonen ta del av och godkänna det nedskrivna och sammanfattade uttalandet. Denna åtgärd bidrar till att de uppgifter som förekommer i nämndens utredning är så korrekta som möjligt. Regeringen konstaterar att socialnämnden redan i dag i stor utsträckning hämtar in uppgifter från referenspersoner inom skolan. Enligt regeringen bör därför de farhågor som Helsingborgs och Kalmar kommuner för fram inte heller överdrivas.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att de aspekter av förslaget om en uppgiftsskyldighet för viss personal inom skolan som kan bedömas som negativa utifrån ett skadat förtroende för skolan, inte är oproportionerliga i förhållande till de starka intressen som motiverar förslaget. Till skillnad från vad Helsingborgs kommun föreslår finner regeringen inte skäl att reglera att rektorn ska vara den som alltid lämnar ut uppgifterna i fråga.

Uppgiftsskyldigheten bör införas i föräldrabalken

Södertörns tingsrätt framhåller att promemorian saknar överväganden om den föreslagna bestämmelsens placering. Enligt tingsrätten bör det över-

vägas om bestämmelsen bör placeras i socialtjänstlagen i stället för i föräldrabalken.

Regeringen konstaterar att förfarandet i mål och ärenden om vårdnad m.m. regleras i 6 kap. föräldrabalken. Exempelvis regleras i 6 kap. 20 a § föräldrabalken att socialnämnden, i ett förfarande om vårdnad, boende eller umgänge, får höra ett barn utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande. Enligt regeringen får det anses lämpligt att bestämmelser om nämndens utförande av vårdnads-, boende- och umgängesutredningar regleras i samma författning. Bestämmelsen bör därmed placeras i föräldrabalken.

Kunskapsstöd till yrkesverksamma

Linköpings universitet (Barnafrid) och *Södertörns tingsrätt* framhåller att de föreslagna lagändringarna bör kompletteras med riktlinjer och vägledning för yrkesverksamma inom socialtjänstens familjerätter. Enligt tingsrätten bör riktlinjerna bl.a. klargöra vilka uppgifter som ska hämtas in och hur de känsliga uppgifterna ska hanteras. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* ser vidare ett behov av att utveckla riskbedömningar och rutiner som kan skydda uppgiftslämnaren.

Regeringen konstaterar att Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd är expert- och kunskapsmyndighet på det familjerättsliga området. Myndigheten ska bl.a. bedriva och främja ett kunskapsbaserat arbete och ansvara för kunskapsförmedling i frågor som rör socialnämndernas familjerättsliga ärenden om barns vårdnad, boende och umgänge. Myndigheten har bl.a. allmänna råd och kunskapsstöd till stöd för handläggningen på området som riktar sig till yrkesverksamma. Myndigheten har därutöver i uppdrag att stärka socialtjänstens arbete med riskbedömningar samt i frågor om vårdnad, boende och umgänge (S2024/01210). I uppdraget ingår bl.a. att myndigheten, i samråd med Socialstyrelsen, ska genomföra kunskapshöjande insatser genom att t.ex. aktivt sprida kunskap i frågor som rör vårdnad, boende och umgänge till yrkesverksamma inom socialtjänstens familjerätter. Myndigheten ska också sprida den kunskap som uppdraget genererar, och eventuella goda och lärande exempel, till landets samtliga kommuner. Därutöver ingår det i uppdraget att analysera och beskriva behovet av och förutsättningarna för att utveckla ett verksamhetsnära konsultativt expertstöd till socialtjänsten i frågor och ärenden som rör riskbedömningar, med fokus på socialtjänstens arbete med vårdnad, boende och umgänge. Utgångspunkten är att ett sådant expertstöd ska kunna utgöra ett operativt nationellt stöd för socialtjänstens arbete med enskilda ärenden utan att överta det ansvar som ligger på kommunerna.

Sammantaget bedömer regeringen att detta utgör tillräckliga åtgärder för att stärka och säkerställa kunskapen hos yrkesverksamma inom socialtjänstens familjerätter på det sätt som Linköpings universitet (Barnafrid) och Södertörns tingsrätt har fört fram. Till skillnad från vad Länsstyrelsen i Norrbottens län framhåller, anser regeringen inte att det finns något behov av att utveckla rutiner och riskbedömningar som kan skydda uppgiftslämnaren.

6.1.2 Socialnämnden bör inte kunna begränsa partsinsynen i vissa fall

Regeringens bedömning: Det bör inte införas en bestämmelse om att partsinsynen i vissa fall ska kunna begränsas när en socialnämnd på uppdrag av allmän domstol ska lämna upplysningar eller utföra en utredning i ärenden om vårdnad, boende eller umgänge. Därmed bör det inte heller införas ett frågeförbud för vissa vittnen eller undantag från editionsplikten.

Promemorians förslag överensstämmer inte med regeringens bedömning. Promemorian föreslår att när en socialnämnd på uppdrag av allmän domstol ska lämna upplysningar eller utföra en utredning i frågor om vårdnad, boende eller umgänge och sekretess gäller för uppgifter om var barnet eller en part har sin hemvist eller annars befinner sig, ska den andra parten i målet eller ärendet inte ha rätt att ta del av uppgifter som innebär att de sekretesskyddade uppgifterna röjs. Begränsning av partsinsynen ska bara få ske om det kan antas att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför partens intresse av att ta del av uppgifterna.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna yttrar sig inte över förslaget. Ett antal remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inte något att invända mot det, däribland *Barnombudsmannen, Helsingborgs, Södertörns* och *Umeå tingsrätter, Botkyrka, Filipstads, Göteborgs, Kalmar, Kristianstads, Norrköpings, Uddevalla, Växjö* och *Östersunds kommuner* samt *Socialstyrelsen*. Helsingborgs tingsrätt, som välkomnar förslaget, anser att det är angeläget för att öka möjligheterna till ett fullgott underlag inför domstolens ställningstagande i frågor om vårdnad, boende och umgänge. Socialstyrelsen och *Jämställdhetsmyndigheten* anser att det är viktigt att barn och vuxna som lever med skyddade personuppgifter inte riskerar att få uppgifter om vistelseort röjda i samband med ärenden om vårdnad, boende och umgänge. Det är enligt Jämställdhetsmyndigheten relativt vanligt att skyddade personuppgifter röjs.

Familjerättsassocionomernas riksförening och *Hovrätten över Skåne och Blekinge* avstyrker förslaget. Hovrätten understryker att partsinsynen är en grundläggande och viktig rättssäkerhetsprincip. Detta innebär enligt hovrätten att eventuella inskränkningar måste svara mot ett reellt och mycket viktigt behov. Enligt hovrätten syftar förslaget endast till att lösa ett av de många problem som finns kring det nuvarande systemet med skyddade personuppgifter. Hovrätten framhåller vidare att förslaget innebär att bedömningsunderlaget i familjemål i domstolen kan komma att innehålla uppgifter från personer som varken motparten eller domstolen har kännedom om. Det finns enligt hovrätten skäl att ifrågasätta vilket värde domstolen kommer att kunna tillerkänna uppgifter från någon som en av parterna inte haft möjlighet att ställa motfrågor till eller på annat sätt ifrågasätta.

Familjerättsassocionomernas riksförening anser inte att promemorian har utrett de dilemman som kan uppstå till följd av förslaget tillräckligt eller att förslaget innehåller en heltäckande juridisk lösning. *Familjerättsassocionomernas riksförening* och *Örebro kommun* anser, till skillnad från promemorian, att problematiken med att en part som inte får möjlighet att

ställa följdfrågor eller ifrågasätta en referensperson i domstol, inte kan avhjälpas genom att den som har utfört utredningen hörs som vittne, eftersom denna inte kan besvara sådana frågor.

Skälen för regeringens bedömning: Promemorian föreslår att när en socialnämnd på uppdrag av allmän domstol ska lämna upplysningar eller utföra en utredning i frågor om vårdnad, boende eller umgänge och sekretess gäller för uppgifter om var barnet eller en part har sin hemvist eller annars befinner sig, ska den andre parten i målet eller ärendet inte ha rätt att ta del av uppgifter som innebär att de sekretesskyddade uppgifterna röjs. Begränsningen av partsinsynen ska dock ske efter att en intresseavvägning har gjorts. En begränsning ska därmed bara få ske om det kan antas att det intresse som sekretessen ska skydda har företrädare framför partens intresse av att ta del av uppgifterna. Enligt promemorian är barnets rätt att, på ett erforderligt underlag, få bedömt vad som är hans eller hennes bästa i frågor om vårdnad, boende eller umgänge så stark, att en parts rätt till insyn i ett mål eller ärende i vissa fall måste få stå tillbaka och begränsas.

Av promemorians kartläggning framkommer att såväl socialtjänstens familjerätter som domstolar anser att frågan om möjligheten att för en förälder som är part i ett mål eller ärende hemlighålla uppgifter om en referensperson, när ett barn har sekretesskyddade uppgifter, ofta uppfattas som svårbedömd och oklar. Den osäkerheten gör, enligt promemorian, att vissa familjerätter avstår från att hämta in referensuppgifter från t.ex. skola eller förskola när skyddade personuppgifter förekommer. Andra familjerätter försöker hitta lösningar för att undvika att en situation uppstår där uppgifter kan behöva lämnas ut. Exempelvis kan de välja att inhämta referensuppgifter utan att ta reda på vare sig namn eller mer exakt var referenspersonen arbetar, för att på så sätt inte ha någon kännedom om detta. Av kartläggningen framgår att det även bland domare finns olika uppfattningar om en part i ett familjemål har rätt att få del av uppgifter om en referensperson, såsom exempelvis namn och arbetsplats, även om det skulle kunna leda till att skyddade personuppgifter röjs.

Frågor om skyddade personuppgifter är komplicerade och ger i vissa situationer upphov till svåra avvägningar inom rättstillämpningen. Regeringen har därför förståelse för de problem som socialnämnden och domstolen kan ställas inför i mål där det förekommer barn och parter med skyddade personuppgifter. Regeringen konstaterar dock att promemorians förslag är långtgående. Regeringen delar den bedömning som *Hovrätten över Skåne och Blekinge* gör. Regeringen, som instämmer i att partsinsynen utgör en grundläggande och viktig rättssäkerhetsprincip, anser att förslaget om begränsad partsinsyn hos socialnämnden medför vissa önskade verkningar i processen i domstolen.

Enligt regeringen innebär förslaget vidare, liksom hovrätten för fram, att bedömningsunderlaget i familjemål kan komma att innehålla uppgifter från personer som varken motparten eller domstolen har kännedom om. Uppgifter från en referensperson som förekommer i en vårdnads-, boende- och umgängesutredning kan utgöra särskild viktig information. Att en part inte ges möjlighet att t.ex. ställa följd- eller motfrågor eller på annat sätt ifrågasätta en referensperson i domstolen är typiskt sett inte helt oföroproblemiskt. Därutöver anser regeringen att det är viktigt att domstolen

kan granska hela det underlag som socialnämnden haft tillgång till, för att kunna bedöma och ta ställning i vad som är till barnets bästa.

Den i promemorian föreslagna ordningen innebär att det är socialnämnden som kommer att avgöra vilka uppgifter som kommer att tillföras vårdnads-, boende- och umgängesutredningen. Den föreslagna ordningen stämmer enligt regeringens mening inte överens med det uppdrag som socialnämnden har. Regeringen konstaterar att socialnämnden verkställer en sådan utredning på uppdrag av en domstol. Det är domstolen som förfogar över utredningen och domstolen får också ge riktlinjer för utredningens genomförande (jfr 6 kap. 19 § tredje stycket föräldrabalken). Även ur denna synpunkt finner regeringen att förslaget inte framstår som en lämplig ordning.

De problem och svårigheter som finns inom ramen för kommuners och domstolars arbete när en person eller en part har skyddade personuppgifter, motiverar enligt regeringens uppfattning en mer genomgripande belysning i ett bredare sammanhang. Regeringen konstaterar dock att det saknas möjlighet att göra en sådan belysning inom ramen för nu aktuellt lagstiftningsarbete.

Sammantaget finner regeringen, mot bakgrund av vad som anförs ovan, att övervägande skäl talar mot promemorians förslag att en part i vissa fall inte ska ha rätt att ta del av uppgifter som innebär att de sekretesskyddade uppgifterna kan komma att röjas. Förslaget bör därför inte genomföras. Detta får till följd att inte heller promemorians förslag om frågeförbud för vissa vittnen och undantag från editionsplikten bör genomföras.

6.2 Socialnämndens möjlighet att ta del av uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren vid utredningar om barn

Regeringens bedömning: Socialnämndens möjlighet att inhämta uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren bör utökas till att även omfatta utredningar av om nämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd enligt socialtjänstlagen. Det bör dock inte införas en sådan skyldighet för socialnämnden.

Det saknas vidare behov av att i lag precisera för vilken krets personer som uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren får inhämtas.

Promemorians förslag överensstämmer inte med regeringens bedömning. Promemorian föreslår att det i lag ska införas en skyldighet för socialnämnden att vid en utredning av om den behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd inhämta uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren avseende barnet samt närstående till barnet som är över 15 år och som barnet bor tillsammans med, om det inte bedöms obehövligt. Promemorian föreslår även att socialnämnden vid en sådan utredning ska få inhämta uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren avseende andra personer.

Remissinstanserna: Flertalet av de remissinstanser som yttrar sig över förslaget tillstyrker eller har inget att invända mot det, däribland *Barnombudsmannen, Brottsofferjouren Sverige, Brottsoffermyndigheten, Enköping, Filipstads, Göteborgs, Helsingborgs, Kalmar, Skövde,*

Västerås, Växjö och Örebro kommuner, Jämställdhetsmyndigheten, Linköpings universitet (Barnafrid), Polismyndigheten samt Umeå och Västmanlands tingsrätter. Enligt bl.a. Filipstads och Skövde kommuner samt länsstyrelserna i Hallands och Norrbottens län, kan förslaget underlätta arbetet för socialtjänsten att göra relevanta riskanalyser vid utredningar om barns behov av skydd eller stöd. Brottsofferjouren Sverige anser att förslaget ökar förutsättningarna för att bryta destruktivt och skadligt beteende hos barn i ett tidigt skede. Enligt Länsstyrelsen i Gävleborgs län kan förslaget också bidra till likabehandling och en enhetlig handläggning för barn.

Jämställdhetsmyndigheten anser att det utöver vad som föreslås i promemorian kan finnas skäl för socialnämnden att få del av information om misstankar där åtal inte har väckts. Detta eftersom en förhållandevis liten andel av ärenden om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck leder till att åtal väcks.

Institutet för mänskliga rättigheter, Riksdagens ombudsmän (JO), Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) avstyrker förslaget. De ifrågasätter att det införs en skyldighet för socialnämnden att inhämta uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren som huvudregel. Socialnämnden bör i stället få en möjlighet att inhämta registerutdragen vid behov. Även Kammarrätten i Stockholm och ett antal kommuner för fram samma synpunkt. Enligt Institutet för mänskliga rättigheter lämnar förslaget dessutom utrymme för såväl godtyckliga bedömningar som sientrianmässiga intrång i den personliga integriteten.

Några remissinstanser, bl.a. Länsstyrelsen i Uppsala län och Botkyrka, Karlskrona, Växjö och Örebro kommuner, uttrycker en farhåga i att förslaget kan påverka förtroendet för socialtjänsten negativt.

Skälen för regeringens bedömning

Socialnämnden har behov av att få utökade möjligheter att ta del av uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren ...

Enligt gällande regelverk får socialnämnden hämta in vissa uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren i utredningar av barns skydd eller stöd endast om det är fråga om ett ärende om åtgärder enligt bl.a. lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, förkortad LVU. Regelverket preciserar inte närmare för vilken personkrets uppgifter får hämtas in. Nämnden ska i varje särskilt fall noga pröva behovet av information och begäran om att få ta del av uppgifter ur registren får göras endast om skälet till det uppväger den olägenhet det innebär för den som berörs (jfr 6 § första stycket 4 och 7 § lagen [1998:620] om belastningsregister och 11 § första stycket 8 d förordningen [1999:1134] om belastningsregister respektive 5 § första stycket 2 och 6 § lagen [1998:621] om misstankeregister och 4 § 8 d förordningen [1999:1135] om misstanke-register).

Regeringen konstaterar att det inte alltid finns en tydlig gräns för när ett ärende övergår från att vara ett ärende enligt socialtjänstlagen till att vara ett ärende enligt LVU. Enligt JO avser ett ärende åtgärder enligt LVU först när en sådan fråga har aktualiserats i en utredning, dvs. när socialnämnden rent faktiskt överväger ett ingripande enligt LVU (JO 2018/19 s. 464). Detta innebär att socialnämnden, när den avgör om det är ett sådant ärende

där nämnden får begära registerutdrag, behöver ha information både om ärendets allvarlighetsgrad och om det kan antas att det finns samtycke till den insats som nämnden föreslår.

Att socialnämndens möjlighet att hämta in vissa uppgifter till utredningen är beroende av avsaknaden av samtycke och att nämnden rent faktiskt överväger ett ingripande enligt LVU kan begränsa nämndens möjlighet att genomföra tillfredsställande utredningar. Ett barns situation kan vara lika allvarlig och behovet av skydd eller stöd kan vara lika stort, helt oberoende av frågan om samtycke. Enligt regeringens mening är det därför viktigt att barnets behov av skydd eller stöd kan utredas på samma sätt, oavsett om nämnden har för avsikt att besluta om insatser enligt socialtjänstlagen eller ansöka om vård enligt LVU.

Regeringen anser mot denna bakgrund, i likhet med bl.a. *Socialstyrelsen* och *SKR*, att det finns behov av att utvidga socialnämndens möjligheter att inhämta uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren till att även omfatta utredningar av om nämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd enligt socialtjänstlagen. Regeringen ser däremot, till skillnad från promemorian, inget behov av att närmare precisera den personkrets för vilka uppgifter får inhämtas. Förutsättningarna för inhämtande bör – såsom i dag gäller för ärenden om åtgärder enligt LVU – vara att nämnden i varje särskilt fall först noga prövar om behovet av information och skälet till det uppväger den olägenhet det innebär för den som berörs (7 § lagen om belastningsregister och 6 § lagen om misstankeregister).

... men bör inte få en skyldighet att som huvudregel inhämta uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren

I promemorian föreslås en skyldighet för socialnämnden att som huvudregel inhämta uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren vid en utredning av om den behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd. Om nämnden finner det obehövt, behöver dock registerutdrag inte hämtas in.

Institutet för mänskliga rättigheter anser att förslaget inte fullt ut korrelerar med kravet på den behovs- och proportionalitetsbedömning som ska göras enligt lagen om belastningsregister respektive lagen om misstankeregister. Även *SKR* konstaterar att det kan uppstå situationer där socialnämnden bedömer att skälen till att begära uppgifter inte uppväger olägenheten för den berörda enligt lagen om belastningsregister eller lagen om misstankeregister, men likväl inte bedömer det obehövt att inhämta uppgifter. Det framstår enligt *SKR* som oklart vilken bestämmelse som har företräde vid en sådan situation. Enligt institutet och *SKR* lämnar förslaget också utrymme för rutinmässiga intrång i enskildas personliga integritet. Intrånget kan antas komma att gälla för ett stort antal personer, både barn och vuxna.

Några remissinstanser, däribland *Länsstyrelsen i Uppsala län* och *Botkyrka, Karlskrona, Växjö och Örebro kommuner*, ser även en farhåga i att förslaget kan påverka förtroendet för socialtjänsten negativt. Exempelvis lyfter de att personer kan komma att känna sig kontrollerade och ifrågasatta, vilket kan påverka samarbetet med socialtjänsten, samt att det finns en risk för att vårdnadshavare blir mindre benägna att ansöka om stöd och insatser.

Regeringen konstaterar att misstanke- och belastningsregistren innehåller extra integritetskänsliga uppgifter om enskilda. I likhet med Institutet för mänskliga rättigheter och *SOS Barnbyar* bedömer regeringen att promemorians förslag är för långtgående. Regeringen bedömer vidare att förslaget öppnar för slentrianmässiga registerutdrag från socialtjänsten som inte kan anses proportionerligt ur ett integritetsskyddsperspektiv. Regeringen anser därför, i enlighet med vad bl.a. *JO*, *Kammarrätten i Stockholm*, *Socialstyrelsen* och *SKR* framför, att det inte bör införas en skyldighet för socialnämnden att som huvudregel hämta in uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren i utredningar om barns behov av skydd eller stöd.

Liksom *Helsingborgs* och *Stockholms kommuner*, *Socialstyrelsen* och *SKR*, delar regeringen inte promemorians bedömning att uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren utgör sådan grundläggande information som normalt behöver hämtas in i samtliga utredningar av om nämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd. Utredningen ska bedrivas så att inte någon utsätts för skada eller besvär utöver vad som är nödvändigt. Vidare ska utredningen inte göras mer omfattande än vad som är motiverat av omständigheterna i ärendet. Bestämmelserna om socialnämndens utredningsskyldighet gäller för en utredning som avser insatser för ett barn som grundar sig på frivillighet, men även för en utredning som kan komma att ligga till grund för en ansökan om vård med stöd av LVU. En utredning kan således inledas genom en ansökan från en enskild där den enskilde själv efterfrågar och är positiv till insatser. Som *Stockholms* och *Östersunds kommuner* framför föranleder nämndens utredning sällan behov av att inhämta sådan integritetskänslig information när den enskilde själv ansöker om en insats hos socialtjänsten. Regeringen konstaterar att utredningar om barns behov av skydd eller stöd ser olika ut i olika ärenden. I vissa situationer kan det vara centralt att hämta in uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren medan det i andra situationer kan vara obehövt.

Regeringen bedömer sammantaget att det saknas anledning att i lag föreslå en skyldighet för socialnämnden att som huvudregel hämta in uppgifter ur de aktuella registren i en utredning av ett barns skydd eller stöd. Enligt regeringens mening saknas det vidare skäl att, såsom *Jämställdhetsmyndigheten* föreslår, utvidga nämndens möjligheter att ta del av uppgifter ur misstankeregistret om misstankar där åtal inte har väckts.

Regeringen anser att socialnämndens utökade möjlighet att ta del av uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren även fortsättningsvis kan regleras i förordning, på samma sätt som gäller för ärenden enligt LVU. Eftersom förordningsändringar inte är föremål för detta lagstiftningsärende avser regeringen att återkomma med den närmare regleringen i det kommande förordningsarbetet.

6.3 Informationsdelning mellan myndigheter inom socialnämnden i brottsförebyggande syfte behandlas i ett annat sammanhang

Regeringens bedömning: Det saknas anledning att inom ramen för detta lagstiftningsärende ta ställning till informationsdelning mellan myndigheter inom socialtjänsten i syfte att förebygga att barn begår eller utsätts för brott.

Promemorians förslag överensstämmer inte med regeringens bedömning. Promemorian föreslår att en myndighet inom socialtjänsten ska få lämna ut uppgifter som rör ett barn till en annan sådan myndighet i samma eller i en annan kommun om det finns risk för att barnet kommer att utöva eller utsättas för brottslig verksamhet samt ett utlämnande av uppgifterna kan antas bidra till att barnet inte far illa och utlämnandet bedöms vara till barnets bästa. Myndigheterna ska därefter få ha de fortsatta kontakter som behövs för att tillvarata barnets bästa.

Remissinstanserna: Flertalet av de remissinstanser som yttrar sig över förslaget tillstyrker eller invänder inte mot det, bl.a. *Barnombudsmannen, Botkyrka, Filipstads, Kalmar, Kristianstads, Skövde, Sundsvalls, Växjö och Örebro kommuner, Brottsofferjouren Sverige, Brottsoffermyndigheten, Jämställdhetsmyndigheten, Linköpings universitet (Barnafrid), länsstyrelserna i Blekinge, Gävleborgs, Hallands, Jönköpings, Norrbottens, Skåne, Stockholms, Uppsala, Västerbottens, Västmanlands och Örebro län, Umeå tingsrätt och Vision*. Flera av dessa, däribland Barnombudsmannen, Kalmar och Sundsvalls kommuner samt ett antal länsstyrelser, anser att förslaget kan bidra till att stärka skyddet för barn som lever i familjer som flyttar mellan olika kommuner. Några remissinstanser, bl.a. *länsstyrelserna i Jönköpings och Stockholms län, Skövde kommun och Vision*, anser vidare att förslaget kan leda till att upptäcka utsatta barn och identifiera riskfaktorer i ett tidigare skede.

Mora och Östersunds kommuner samt Socialstyrelsen avstyrker förslaget och ser inte något behov av den föreslagna bestämmelsen. Enligt dem ger de befintliga sekretessbrytande bestämmelserna tillsammans med skyldigheten att genast anmäla till socialnämnden om man i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa, tillräckliga möjligheter att agera för att skydda barn i brottsförebyggande syfte. Några kommuner anser att det är svårt att se i vilka situationer den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen skulle aktualiseras och menar att det är osäkert hur bestämmelsen förhåller sig till skyldigheten att göra en anmälan vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa.

Skälen för regeringens bedömning: För brottsligheten gäller inga kommungränser. I flera sammanhang betonas det att socialtjänsten har behov av förbättrade möjligheter att kunna dela uppgifter som omfattas av sekretess mellan varandra i brottsförebyggande syfte. Den senaste tiden har även flera statliga utredningar konstaterat och kartlagt detta behov. Detta gäller inte minst informationsdelning rörande barn och unga som riskerar att fara illa och utnyttjas i kriminella sammanhang men även i syfte att motverka exempelvis välfärdsbrottslighet (delbetänkandet Ökat

informationsutbyte mellan myndigheter – Behov och föreslagna ändringar [SOU 2024:63] s. 199 och 209).

Regeringen föreslår i propositionen Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – en ny sekretessbrytande bestämmelse, som beslutades den 28 maj 2025, att det i offentlighets- och sekretesslagen ska införas en ny generell sekretessbrytande bestämmelse som möjliggör utlämnande av sekretessbelagda uppgifter till en annan myndighet. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska sekretess till skydd för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden inte hindra att en uppgift lämnas till en annan myndighet om det behövs för vissa utpekade syften, bl.a. för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet. Det föreslås att sekretess inom socialtjänsten enligt 26 kap. 1 § OSL ska omfattas av den generella sekretessbrytande bestämmelsens tillämpningsområde. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 december 2025.

Enligt regeringen är det av yttersta vikt att myndigheter inom socialtjänsten får rättsliga förutsättningar att dela information i syfte att förebygga att barn begår eller utsätts för brott. Redan genom den bestämmelse som föreslås i den ovan nämnda propositionen görs det dock möjligt för en myndighet inom socialtjänsten att bl.a. lämna ut uppgifter som rör ett barn till en annan sådan myndighet i samma eller i en annan kommun om det finns risk för att barnet kommer att utöva eller utsättas för brottslig verksamhet. Frågan tas alltså om hand i ett annat sammanhang och det saknas därför anledning att i detta lagstiftningsärende ta ställning till promemorians förslag.

7 Förlängd gallringstid för vissa handlingar som rör barn

Regeringens förslag: En förlängd gallringstid om 30 år från ett barns födelse ska gälla för handlingar som har kommit in eller upprättats i samband med en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd. Det ska i bestämmelsen upplysas om att den förlängda gallringstiden inte ska gälla för anmälningar om oro för ett barn som inte leder till en utredning.

Regeringens bedömning: För anmälningar om oro för ett barn som inte leder till en utredning bör huvudregeln om gallring fem år efter sista anteckningen gälla.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer inte med regeringens. Promemorian föreslår att handlingar som kommit in eller upprättats i samband med dels en anmälan om oro för ett barn, dels en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd, inte ska gallras förrän 60 år efter barnets födelse. Promemorian bedömer vidare att det inte bör införas en särskild gallringstid för anmälningar om oro för barn som inte leder till en utredning.

Remissinstanserna: Flertalet av de remissinstanser som yttrar sig över förslaget och bedömningen tillstyrker eller invänder inte mot dem,

däribland *Barnombudsmannen, Jämställdhetsmyndigheten, Lunds universitet, Luleå, Mora, Skellefteå, Växjö och Örebro kommuner, Region Skåne, Sveriges advokatsamfund* samt *Åklagarmyndigheten*.

Flera remissinstanser, bl.a. *Socialstyrelsen, Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn), Filipstads, Skellefteå och Östersunds kommuner* samt *länsstyrelserna i Hallands, Norrbottens och Uppsala län* är positiva till att handlingar ska bevaras längre tid än i dag utifrån att det bör finnas en möjlighet att i vuxen ålder kunna ta del av handlingar från den egna personakten.

Flera remissinstanser, t.ex. *Kalmar kommun, Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* är kritiska mot förslaget och anser bl.a. att gallringstiden är för lång. SKR menar att de berörda troligen har ett begränsat intresse av att ta del av uppgifterna och föreslår en gallringstid om 20 år. Kalmar kommun anser att en lämplig tidsfrist kan vara 25 år, medan Linköpings universitet (Barnafrid) föreslår 38 år. *Riksarkivet* menar att handlingarna i stället bör sparas på samma sätt som för placerade barn och att en tvingande gallringsfrist på 60 år efter ett barns födelse kan bli svår att hantera rent praktiskt i den kommunala arkivverksamheten. Socialstyrelsen framför att det saknas underlag för att socialnämnden har behov av underlaget längre tid än i dag. Enligt myndigheten och *Helsingborgs kommun* saknas vidare en fullgod analys kring proportionaliteten av en 60-årig gallringstid i förhållande till enskildas personliga integritet.

Mora och Växjö kommuner understryker vikten av välfungerande e-arkiv för förslagets genomförande. Östersunds kommun önskar förtydliganden kring menprövningen vid utlämnande av handlingar.

Några remissinstanser, däribland *Botkyrka* och Kalmar kommuner och Socialstyrelsen, ifrågasätter promemorians bedömning att det inte bör införas en särskild gallringstid för anmälningar om oro som inte har lett till en utredning. Att ogrundade anmälningar sparas kan enligt Botkyrka kommun leda till att enskildas förtroende för socialtjänsten minskar. *Västerås* och Östersunds kommuner föreslår en särskild gallringstid på två respektive tre år.

Socialstyrelsen för fram att det bör vara möjligt för enskilda att få uppgifter i akter raderade.

Riksarkivet och SKR framför synpunkter på lagtextens utformning.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Fler ska ha möjlighet att ta del av sin historia

Flera tidigare utredningar har kommit fram till att det finns ett behov av att gallringsbestämmelserna i socialtjänstlagen (2025:400), förkortad SoL, om socialnämndernas personakter för barn bör ändras. Det framgår t.ex. i betänkandet *Härifrån till evigheten – En långsiktig arkivpolitik för förvaltning och kulturarv* (SOU 2019:58) att representanter från arkivsektorn påtalat att dessa akter har ett stort värde för individen och därför borde bevaras. I slutbetänkandet *Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag* (SOU 2020:47) framfördes likaså att nuvarande bestämmelser om gallring i fråga om barns personakter bör ses över. Riksdagen har även tillkännaggett för regeringen att den anser att gallringstiderna bör ses över

(bet. 2020/21:SoU24 punkt 25, rskr. 2020/21:368). Det är mot denna bakgrund som förslaget om en förlängd gallringstid lämnas i promemorian.

I avsnitt 4.4 framgår att anteckningar och andra uppgifter i en personakt hos socialnämnden som regel ska gallras efter fem år enligt 16 kap. 1 § SoL. Det finns dock flera undantag som innebär att handlingar i vissa fall inte ska gallras. Det avser bl.a. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med att ett barn har placerats utanför det egna hemmet (16 kap. 2 § SoL).

Av förarbetena till 1980 års socialtjänstlag framgår att integritets- och arkivekonomiska skäl motiverade införandet av den generella gallringstiden inom socialtjänsten. Det ansågs vara många som avhöll sig från kontakt med socialtjänsten av rädsla för att personliga uppgifter om dem skulle komma att arkiveras för framtiden (prop. 1979/80:1 Del A s. 448). Av främst rättssäkerhetsskäl, bl.a. för att vissa personer ska kunna ta del av sitt biologiska och sociala ursprung och historia, undantas dock vissa handlingar från den generella gallringstiden (prop. 1989/90:72 bilaga 2 s. 94). Dagens bestämmelser om gallring innebär att barn senare i livet endast har möjlighet att få insyn i de kontakter som varit med socialtjänsten under uppväxten om uppgifterna omfattas av något av gallringsundantagen.

Sveriges advokatsamfund och *Linköpings universitet (Barnafrid)* instämmer i promemorians bedömning att det måste anses utgöra en grundläggande rättighet för den enskilde att kunna ta del av dokumentation som finns om sig själv. *Skellefteå kommun* anser dessutom att förslaget är viktigt ur ett likabehandlingsperspektiv, och att det inte bör ha betydelse var i landet man växt upp för möjligheten att i vuxen ålder kunna ta del av handlingar från barndomen.

Även regeringen bedömer att det måste ses som en rättighet för människor att få kunskap om sin historia och sin bakgrund (prop. 1989/90:72 bilaga 2 s. 95). Flera avvägningar behöver dock enligt regeringens uppfattning göras av de olika intressen som berörs, för att bedöma vilka handlingar som bör sparas och under hur lång tid.

Regeringen anser att även om de integritets- och arkivekonomiska skälen för gallring alltjämt är aktuella så går det, som *Riksarkivet* påpekar, att ifrågasätta hur tungt dessa skäl ska väga gentemot exempelvis den enskildes rätt att ta del av sin historia. Arkivekonomiska aspekter påverkas också av att många kommuner övergår från bevarande i form av pappersakter till elektroniskt bevarande. Det går vidare att ifrågasätta om barns intressen skyddas bäst genom att integritetskänsliga handlingar gallras. I promemorian framgår förvisso att de arkivarier som utredningen samrått med har uppgett att personer som efterfrågat handlingar i personakter blivit ledsna, besvikna och upprörda när de fått besked om att handlingar har gallrats. Enligt regeringens mening kan det emellertid antas att en del personer hellre skulle önska att uppgifter om dem inte sparas under en längre tid men att dessa av förklarliga skäl inte söker sig till arkiven. En annan aspekt som också måste beaktas, så som bl.a. *Kalmar kommun* och *Socialstyrelsen* framhåller, är att personakten inte enbart innehåller uppgifter om det aktuella barnet, utan även uppgifter om närstående personer.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen, i likhet med flera remissinstanser, att vissa handlingar i barns personakter bör bevaras under en längre tid än i dag. Regeringen bedömer att det huvudsakligen är barns

behov av att i vuxen ålder få information om sin uppväxt, och socialnämndens behov av handlingarna för att tillgodose barns behov av skydd eller stöd, som behöver tillgodoses genom en förlängd gallringstid. Även andra aspekter, såsom möjligheten att utföra kvalitativ forskning som i framtiden kan bidra till bättre åtgärder för barn, likabehandling och rättssäkerhet, bör dock beaktas. Att fler ges möjlighet att ta del av handlingar från uppväxten stärker barnrättsperspektivet i socialtjänstens verksamhet. Regeringen återkommer i det följande till vilka handlingar som ska sparas och under hur lång tid.

Handlingar i samband med en utredning av barns behov av skydd eller stöd bör sparas längre tid än i dag

I promemorian föreslås att handlingar som kommit in eller upprättats dels i samband med en anmälan om oro för ett barn, dels i samband med en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd, ska sparas längre tid än i dag. Som framgår ovan bedömer även regeringen att handlingar i barns akter bör bevaras längre tid så att fler får möjlighet att ta del av sin historia samt för att socialnämnden ska få bättre möjligheter att tillgodose barns behov av skydd eller stöd.

Flera remissinstanser invänder mot att en förlängd gallringstid ska gälla för anmälningar om oro för barn som inte leder till att en utredning inleds, däribland *Botkyrka*, *Kalmar* och *Östersunds kommuner* och *Socialstyrelsen*. Socialstyrelsen hänvisar i denna del bl.a. till sin rapport Att göra anmälningar som gäller barn sökbara – Rättsliga förutsättningar för personuppgiftsbehandling (Socialstyrelsen 2019). I rapporten bedömer myndigheten att det är rimligt ur integritetssynpunkt att göra en åtskillnad mellan anmälningar där nämnden bedömt att en utredning inte ska inledas, och uppgifter som dokumenteras i en personakt efter att en utredning inletts (s. 53 och 54).

Även om socialnämnden ska ha möjlighet att beakta upprepade anmälningar, såsom *Jämställdhetsmyndigheten* framför, anser regeringen att uppgifter i en anmälan om oro som ligger längre bak än fem år i tiden och som inte föranlett en utredning, sällan borde vara avgörande för socialnämndens bedömning av barnets behov av skydd och stöd. Handlingar i ärenden där en utredning inte har inletts kan vidare, i linje med vad *SKR* framför, i många fall röra individer som har en kortvarig kontakt med socialtjänsten och troligen ett begränsat intresse av att ta del av uppgifterna som vuxen.

Mot denna bakgrund bedömer regeringen att det bör göras en åtskillnad mellan handlingar kopplade till en anmälan om oro som inte har lett till en utredning, och handlingar i ett ärende där en utredning har inletts. Regeringen anser, liksom *Barnombudsmannen*, att socialtjänstens möjlighet att ta del av uppgifter från en tidigare utredning om ett barn är av betydelse i arbetet med att ge barn och unga skydd och stöd. En sådan åtskillnad innebär också att anmälningar som inte leder till en utredning, inte riskerar att sparas under en mycket lång tid och på så sätt påverka förtroendet för socialtjänsten, vilket Botkyrka kommun befarar. Till skillnad från promemorian föreslår regeringen därför att endast handlingar som kommit in eller upprättats i samband med en utredning enligt

20 kap. 3 § SoL av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd bör få en längre gallringstid.

Exempel på handlingar som bör omfattas av en förlängd gallringstid är skriftlig dokumentation i ärendet, handlingar som socialnämnden har begärt in under utredningen, beslut om att ärendet ska avslutas utan insats, beslut om insats och åtgärder som vidtas för att följa upp att den enskilde får den beviljade insatsen utförd enligt nämndens beslut. Även beslut om uppföljning av ett barns situation när en utredning avslutats utan beslut om insats och åtgärder som vidtas vid en sådan uppföljning bör inkluderas (23 kap. 1 och 3 §§ SoL). En anmälan om oro enligt 19 kap. SoL eller 7 § lagen (1993:335) om Barnombudsman, som kan ha föranlett utredningen, bör också sparas. Detsamma bör gälla för handlingar som har kommit in eller upprättats i samband med en anmälan om oro, t.ex. den omedelbara skyddsbedömningen, förhandsbedömningen, beslut och eventuell återkoppling (19 kap. 6 § och 20 kap. 1 och 2 §§ SoL).

Regeringen konstaterar vidare att gallringstiden för en anmälan om oro och handlingar som kommit in eller upprättats i samband med en sådan anmälan, och som inte har föranlett en utredning, i närtid har förlängts till fem år efter sista anteckningen genom propositionen En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter (prop. 2024/25:89). Sådana handlingar kommer i fortsättningen därmed att sparas under en längre tid än de två till tre år som tidigare har varit praxis (s. 566). Enligt regeringen är det positivt att sådana anmälningar om oro för barn kan beaktas av socialnämnden under åtminstone fem år enligt huvudregeln i 16 kap. 1 § SoL. Regeringen ser därför, till skillnad från Västerås och Östersunds kommuner, ingen anledning att föreslå en kortare gallringstid än fem år för anmälningar som inte har lett till en utredning.

I syfte att underlätta tillämpningen av bestämmelsen finns det enligt regeringen ett behov av att i lagtext upplysa om att den förlängda gallringstiden inte ska gälla för anmälningar om oro för ett barn som inte leder till en utredning. För sådana ärenden gäller huvudregeln om gallring fem år efter sista anteckningen. Regeringen föreslår därför en sådan upplysning i bestämmelsen.

Handlingarna bör sparas tills personen fyllt 30 år

Enligt promemorian och ett antal remissinstanser bör en gallringstid om 60 år från födseln införas. De huvudsakliga skälen till att handlingar ska sparas längre tid än i dag anses vara den enskildes rätt att som vuxen kunna få del av handlingar i sin personakt, socialnämndens behov av uppgifterna för att kunna vidta åtgärder till skydd och stöd för barn och unga samt ökade möjligheter till uppföljning för socialtjänstens arbete.

Regeringen anser dock, i likhet med bl.a. *Kalmar kommun*, *Linköpings universitet (Barnafrid)*, *Socialstyrelsen* och *SKR*, att den föreslagna gallringstiden om 60 år är för lång. Regeringen bedömer att den administrativa bördan i kombination med det intrång som förslaget innebär för enskilda inte står i proportion till ändamålet med förslaget. Vidare riskerar, enligt regeringens mening, en gallringstid om 60 år från barnets födelse att medföra ekonomiska, tekniska och administrativa konsekvenser för socialtjänsten som är svåra att överblicka. Som *Riksarkivet* för fram skulle en så lång gallringstid t.ex. kunna leda till kostsamma och komplicerade special-

lösningar eftersom den skiljer sig avsevärt från andra gallringstider. Regeringen anser dock att Riksarkivets förslag om att helt undanta aktuella handlingar från gallring, på samma sätt som för bl.a. handlingar rörande placerade barn, är för långtgående.

När undantagen från gallring för bl.a. handlingar rörande placerade barn infördes så framhölls i förarbetena att det kunde upplevas som en trygghet att kunna få reda på förhållanden kring en adoption, en placering i ett familjehem eller på en institution, i vissa situationer i en människas liv där ett behov av att få veta mer om sin bakgrund uppkommer. Detta ansågs ofta inträffa i samband med puberteten, att personen får egna barn eller att någon i omgivningen avlider. Vidare uttalades att det skulle innebära ett alltför omfattande undantag att spara samtliga akter som rör barn och familjer (prop. 1989/90:72 bilaga 2 s. 95 och 96). Dessa uttalanden gör sig enligt regeringens mening alltjämt gällande.

Några remissinstanser har framfört alternativa gallringstider mellan 20–38 år efter barnets födelse för handlingar som rör barn. Mot bakgrund av det ovanstående bedömer regeringen att en lämplig gallringstid är 30 år. Denna tid bedöms ge tillräckliga möjligheter för enskilda att ta del av sina handlingar utan att riskera att utgöra ett oproportionerligt intrång i enskildas personliga integritet. En gallringstid om 30 år bedöms innebära ett proportionerligt ingrepp i den personliga integriteten utifrån att det ger en enskild utökad möjlighet att i vuxen ålder ta del av handlingar från sin barndom utan att handlingar sparas längre än vad underlaget i promemorian har visat nödvändigt. Vidare innebär förslaget ökade möjligheter till uppföljning för socialtjänstens arbete som på sikt kan leda till bättre insatser för barn.

Socialstyrelsen anser att det saknas underlag för att socialnämnden skulle ha ett behov av att ta del av uppgifter i barns personakter längre tid än i dag och att det bör övervägas om socialnämndens tillgång till akten bör begränsas utifrån hur länge socialnämnden kan anses ha behov av att ta del av akten. Med anledning av detta vill regeringen framhålla att det är upp till varje socialnämnd att säkerställa att handlingar inte används under längre tid än som behövs för deras arbete. Regeringen återkommer till denna fråga i det följande.

Mora kommun understryker vikten av välfungerande e-arkiv, medan *Växjö kommun* anser att e-arkiv är en förutsättning för att kunna genomföra förslaget. Som redogörs för i promemorian har kommunens arkiv bestått och består fortfarande till stor del av pappershandlingar även om många kommuner i dag har ett pågående arbete med att införa e-arkiv. SKR uppskattar att ungefär 80–85 procent av alla kommuner har en form av e-arkiv inom kommunen. Socialnämndens tillgång till e-arkiv redogörs dock inte för i promemorian. Som Socialstyrelsen pekar på innebär promemorians förslag över tid att en stor mängd akter som rör många personer sparas. Regeringens förslag tar dock hänsyn till ekonomiska och administrativa konsekvenser för arkivhanteringen. Även om det enligt regeringen är önskvärt att samtliga kommuner får tillgång till e-arkiv är det inte en förutsättning för att förslaget ska kunna genomföras.

Till skillnad från Riksarkivet, anser regeringen att bestämmelsen bör formuleras på samma sätt som övriga undantagsbestämmelser om gallring i socialtjänstlagen. Regeringen anser vidare, till skillnad från SKR, att ordet ingripa inte innebär att det blir otydligt vilken typ av utredningar som

omfattas av förslaget. Som framgår ovan träffar förslaget en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd enligt 20 kap. 3 § SoL. Detta gäller även om utredningen inleds efter en ansökan enligt socialtjänstlagen eller om socialnämnden på annat sätt får reda på förhållanden som innebär att en utredning inleds.

Det finns tillräckliga möjligheter att ta del av uppgifterna samtidigt som det finns ett skydd för tredje man

Ett av skälen till förslaget om en förlängd gallringstid är att möjliggöra att i vuxen ålder kunna ta del av dokumentation rörande sin barndom. En fråga som då uppkommer är hur den möjligheten förhåller sig till det sekretessskydd som gäller för tredje man avseende uppgifter i akten, t.ex. uppgifter om föräldrar, syskon och andra närstående. Som SKR för fram är enskildas rätt att ta del av handlingar om sig själv ofta begränsade utanför ett pågående ärende (jfr JO 1992/93 s. 596).

Regeringen konstaterar att det av 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, framgår att sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Som framgår av 12 kap. 1 § OSL gäller sekretess till skydd för en enskild inte i förhållande till den enskilde själv, om inte annat anges i den lagen. Vidare anges i 10 kap. 3 § OSL att sekretess inte hindrar att en enskild som är part i ett mål eller ärende hos domstol eller annan myndighet och som på grund av sin partsställning har rätt till insyn i handläggningen, tar del av en handling eller annat material i målet eller ärendet. Av 11 kap. 6 § OSL framgår att om en arkivmyndighet för arkivering från en annan myndighet får en uppgift som är sekretessreglerad där, blir sekretessbestämmelsen tillämplig på uppgiften även hos arkivmyndigheten. Sekretessen gäller således oavsett om handlingen finns hos socialnämnden eller arkivmyndigheten.

I likhet med vad som anges i promemorian anser regeringen att frågan om sekretess till skydd för tredje man bör beaktas vid den menprövning som ska göras vid bedömningen av om uppgifter kan lämnas ut. *Östersunds kommun* önskar ett förtydligande kring hur denna prövning ska göras. Regeringen konstaterar att begreppet ”men” i offentlighets- och sekretesslagen har en mycket vid innebörd och att det i första hand åsyftas att någon blir utsatt för andras missaktning om hans eller hennes personliga förhållanden blir kända. Utgångspunkten för en bedömning av om men föreligger är den berörda personens egen upplevelse, men bedömningen måste i viss utsträckning kunna korrigeras på grund av gängse värderingar i samhället (prop. 1979/80:2 Del A s. 83). Regeringen anser att det vid ett utlämnande också bör undersökas möjligheterna att inhämta samtycke från den eller dem sekretessen avser att skydda för att få lämna ut uppgifter där det råder sekretess. Dessutom kan möjligheterna att lämna ut uppgifter i avidentifierad form övervägas (jfr prop. 2006/07:129 s. 97). Mot bakgrund av ovan anser regeringen att det finns tillräckliga möjligheter att ta del av uppgifter i handlingarna i vuxen ålder.

Regeringen konstaterar vidare att sekretesslagstiftningen innebär att det finns ett skydd för uppgifter om andra personer än barnet, så som föräldrar, syskon och andra närstående. Med anledning av detta, och med beaktande

av att regeringens förslag jämfört med promemorians innebär en halvering av gallringstiden samt att färre handlingar sparas, anser regeringen att förslaget beaktar proportionalitets- och integritetsaspekter i förhållande till både barnet och andra personer, så som *Helsingborgs kommun* och *Socialstyrelsen* efterfrågar. Regeringen noterar vidare att *Integritetsskyddsmyndigheten* anser att promemorians integritetsanalys tillräckligt beaktar riskerna för de registrerades personliga integritet.

Regeringen instämmer vidare i promemorians bedömning att det saknas behov av att förlänga sekretesstiden om 70 år för allmänna handlingar i barns personakter.

Slutligen konstaterar regeringen att det saknas beredningsunderlag för att inom ramen för detta lagstiftningsarbete föreslå ett förfarande som möjliggör för enskilda att ansöka om att få uppgifter i akten raderade, likt förfarandet vid s.k. journalförstöring enligt patientdatalagen (2008:355), så som Socialstyrelsen efterfrågar. Oaktat detta anser regeringen att bestämmelsen i 14 kap. 6 § SoL utgör ett tillräckligt skydd mot att felaktiga uppgifter dokumenteras. Enligt den bestämmelsen ska dokumentationen bl.a. utformas med respekt för den enskildes integritet och det ska antecknas om den enskilde anser att någon uppgift i dokumentationen är felaktig.

Regeringsformens skydd mot betydande intrång i den personliga integriteten

Som redogörs för närmare i avsnitt 6.1.1 är var och en gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden (2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen, förkortad RF). Som framgår i det avsnittet omfattar grundlagskyddet bara vissa kvalificerade intrång i den personliga integriteten. Regeringen konstaterar att förslaget om en förlängd gallringstid för vissa handlingar innebär att uppgifter om enskildas personliga förhållanden i dessa handlingar kommer att finnas tillgängliga under längre tid än i dag. Förslaget innebär dock inte att socialnämnden får spara andra typer av handlingar än vad den redan i dag har stöd för att hantera. Förslaget handlar således om att sådana handlingar, som redan finns tillgängliga hos socialnämnden, sparas under en längre tid. I förarbetena framhålls att en åtgärd från det allmännas sida som vidtas primärt i syfte att ge myndigheterna underlag för beslutsfattande i enskilda fall kan – även om avsikten inte är att kartlägga enskilda – i många fall anses innebära kartläggning av enskildas förhållanden. Det är t.ex. fallet med behandling av personuppgifter inom socialtjänsten (prop. 2009/10:80 s. 180). Regeringen gör bedömningen att den föreslagna gallringstiden innebär en kartläggning av enskildas personliga förhållanden. Regeringen bedömer dock att den föreslagna gallringstiden inte utgör ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten att bestämmelsen i 2 kap. 6 § andra stycket RF blir tillämplig.

Överlämnande till arkivmyndighet

Kommunerna ansvarar själva för förvaringen av de handlingar som undantagits från gallring. Hur detta närmare ska ske bestäms självständigt av

kommunerna (prop. 1989/90:72 bilaga 2 s. 100). Av 11 kap. 6 § OSL framgår att om en arkivmyndighet för arkivering från en annan myndighet får en uppgift som är sekretessreglerad där, blir sekretessbestämmelsen tillämplig på uppgiften även hos arkivmyndigheten. Detta får till följd att om socialnämnden vill ta del av handlingar som har lämnats över till en arkivmyndighet, så måste arkivmyndigheten göra en sekretessprövning. Av nämnda förarbeten framgår att sekretessen mellan arkivmyndigheten och socialnämnden ligger i linje med gallringspliktens syfte att begränsa tillgången till äldre material (prop. 1989/90:72 bilaga 2 s. 102).

Frågan om tidpunkten för överlämnande av handlingar till en arkivmyndighet regleras således inte i lag utan det är upp till socialnämnden att avgöra när detta ska ske. I dag överlämnas ofta socialnämndens arkiv efter överenskommelse med arkivmyndigheten. Regeringen har tidigare bedömt, i fråga om placerade barn, att dokumentation bör överlämnas till arkivmyndigheten senast när barnet blir 18 år om placeringen då har upphört (prop. 2006/07:129 s. 97).

Utifrån att bl.a. *Riksarkivet* pekar på att praxis är att endast handlingar som ska bevaras för alltid levereras till arkivmyndigheten, skulle en gallringstid om 30 år kunna innebära en annan hantering för sådana personakter där en utredning av ett barns skydd eller stöd gjorts utan att barnet har placerats. Enligt *Kristianstads kommun* leder det till att handlingarna i stället måste hanteras av socialnämnden.

Som *SKR* påpekar skiljer det sig dock mellan kommuner vid vilken tidpunkt som handlingar lämnas över till en arkivmyndighet. Enligt regeringens uppfattning bör det, så som *SKR* framhåller, även fortsättningsvis vara upp till socialnämnderna själva att avgöra när handlingarna ska lämnas över. Det saknas därför anledning att ta ställning till *Karlskrona* och *Stockholms kommuners* bedömningar om att handlingarna bör överlämnas när den unge har fyllt 21 respektive 23 år. Det saknas vidare beredningsunderlag för att inom ramen för detta lagstiftningsarbete, så som *Sveriges advokatsamfund* önskar, föreslå en tvingande bestämmelse om att överlämning till arkivmyndigheten ska ske först vid 18 års ålder.

Enligt regeringens uppfattning bör en utgångspunkt emellertid vara, liksom *Sundsvalls kommun* för fram, att personakter inte bör överlämnas för det fall insatser pågår. Det är dock av vikt att socialnämnden inte använder handlingar under längre tid än som behövs för deras arbete. Regeringen anser att socialnämnden i sin verksamhet i möjligaste mån bör begränsa tillgången till handlingarna när socialnämnden inte längre har behov av dem, dvs. när syftet med att handlingarna sparas endast är för att tillgodose en enskilds rätt. Frågor om personuppgiftsbehandling behandlas vidare i avsnitt 8.

8 Integritetsanalys

Regeringens bedömning: Den personuppgiftsbehandling som förslagen ger upphov till är förenlig med EU:s dataskyddsförordning, regeringsformen, Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Den befintliga reglering som finns på personuppgiftsområdet utgör tillräcklig reglering för personuppgiftsbehandlingen. Det behöver inte införas någon ytterligare reglering om denna behandling.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Endast några enstaka remissinstanser lämnar synpunkter på bedömningen. *Integritetsskyddsmyndigheten* anser att promemorian innehåller en gedigen integritetsanalys, men instämmer inte i bedömningen att de personuppgiftsansvariga i de allra flesta fall inte behöver göra en konsekvensbedömning enligt artikel 35 i EU:s dataskyddsförordning. *SOS Barnbyar* för fram farhågan att känsliga personuppgifter om barn kommer att lagras hos fler myndigheter och verksamheter till följd av förslaget om utvidgad anmälningsskyldighet i avsnitt 5.1.1 och 5.1.2, vilket kan öka risken för oavsiktlig spridning av uppgifterna. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* anser att förslaget i avsnitt 5.2 om att socialnämnden ska återkoppla på anmälningar inom viss tid, kommer att medföra att länsstyrelserna får del av fler känsliga personuppgifter. Enligt *Sveriges advokatsamfund* saknas det överväganden i promemorian i frågor om behörighetsbegränsning och behörighetskontroll avseende den personal som ska ha tillgång till personuppgifterna. *Arbetsförmedlingen* ser ett behov av att det införs en särskild bestämmelse om att myndigheten får behandla personuppgifter när den lämnar uppgifter till socialnämnden med anledning av en anmälan om oro enligt 19 kap. 1 § socialtjänstlagen.

Skälen för regeringens bedömning

Syftet med förslagen

Flera av förslagen i denna lagrådsremiss syftar till att på olika sätt tillvarata barnets bästa och förhindra att barn far illa. Det handlar om att fler myndigheter, anställda hos dessa myndigheter och ordningsvakter ska vara anmälningsskyldiga enligt 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400), förkortad SoL, vid misstanke eller kännedom om att barn far illa (avsnitt 5.1.1 och 5.1.2). Denna anmälningsskyldighet kommer även ge de berörda myndigheterna och yrkesverksamma rätt till återkoppling från nämnden inom viss tid, på den anmälan som de har gjort (avsnitt 5.2). Det handlar även om att vissa yrkesverksamma inom skolan ska vara skyldiga att lämna uppgifter till nämnden när den på uppdrag av domstol ska göra en utredning eller lämna upplysningar i frågor om vårdnad, boende och umgänge (avsnitt 6.1.1). Förslaget om en förlängd gallringstid för vissa handlingar som rör barn syftar även till att enskilda i större utsträckning kunna ta reda på vad som hände under deras uppväxt, genom att under en längre tid ha möjlighet att kunna få del av vissa handlingar som rör dem. Förslagen innebär att personuppgifter behöver kunna behandlas (avsnitt 7).

Fler myndigheter och yrkesverksamma kommer att behandla personuppgifter

Förslagen i avsnitt 5.1.1 och 5.1.2 om att fler myndigheter, anställda hos dessa myndigheter och ordningsvakter ska omfattas av anmälningsskyldigheten enligt 19 kap. 1 § SoL medför att de kommer att behandla personuppgifter som annars eventuellt inte hade behandlats eller att de kommer att behandla personuppgifter i större utsträckning än vad som sker i dag. Det gäller Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, länsstyrelserna, Skatteverket, Tullverket och ordningsvakter. Några av de myndigheter som berörs av förslaget i avsnitt 5.1.1, t.ex. Försäkringskassan, gör i och för sig redan i dag anmälningar till socialnämnden vid kännedom eller misstanke om att barn far illa. Regeringen vill emellertid framhålla att den föreslagna personuppgiftsbehandlingen i dessa situationer inte innebär att myndigheterna kommer att behandla några andra eller nya personuppgifter än de redan kan antas göra i dag. Som en följd av att fler myndigheter och yrkesverksamma blir anmälningsskyldiga, blir dessa även skyldiga att lämna uppgifter som kan vara av betydelse till socialnämnden, när nämnden genomför en utredning av ett barns behov av skydd och stöd (19 kap. 5 § SoL). Regeringen konstaterar att ett utlämnande av personuppgifter, till följd av en uppgiftsskyldighet i lag, i sig innebär att personuppgifter behandlas.

För de myndigheter och yrkesverksamma som föreslås omfattas av anmälningsskyldigheten i 19 kap. 1 § SoL kommer det finnas en rätt att få återkoppling på anmälan från socialnämnden. Att fler yrkesverksamma har rätt till återkoppling leder till att de kommer att behandla personuppgifter när socialnämnden lämnar ut informationen. Det bör dock framhållas att den myndighet eller de yrkesverksamma som får återkoppling av nämnden, redan kommer att ha behandlat dessa personuppgifter i samband med anmälan.

Personuppgifter kommer även att behandlas när vissa verksamheter enligt skollagen (2010:800) samt anställda i sådana verksamheter, lämnar ut uppgifter på socialnämndens begäran i frågor om barns vårdnad, boende och umgänge, såsom regeringen föreslår i avsnitt 6.1.1.

Sammanfattningsvis konstaterar regeringen att de myndigheter och yrkesverksamma som berörs av förslagen kommer att behandla personuppgifter som en direkt följd av förslagen. De berörda myndigheterna och yrkesverksamma kommer att behandla personuppgifter som annars eventuellt inte hade behandlats eller att de i större utsträckning än vad som sker i dag kommer att behandla personuppgifter.

Socialtjänsten kommer att behandla fler uppgifter om enskilda

Flera av förslagen i lagrådsremissen kommer att ge socialtjänsten möjlighet att i större utsträckning än i dag få del av personuppgifter genom att andra myndigheter och yrkesverksamma ska lämna uppgifter till dem. Socialtjänsten kommer att behandla personuppgifter som en direkt följd av förslagen.

Socialtjänsten behandlar redan i dag en mängd personuppgifter med anledning av anmälningar om oro för barn samt återkoppling på dessa. För socialtjänstens del innebär förslagen i avsnitt 5.1.1, 5.1.2 och 5.2 framför

allt att uppgifter om fler personer, snarare än att andra typer av uppgifter, kommer att behandlas.

Förslaget i avsnitt 6.1.1 om förbättrade möjligheter att hämta in uppgifter i frågor om vårdnad, boende och umgänge innebär även en personuppgiftsbehandling av socialtjänsten. Redan i dag behandlar socialtjänsten emellertid sådana uppgifter. Förslaget innebär inte att socialtjänsten får behandla andra typer av uppgifter än i dag. Däremot kan förslaget innebära att fler uppgifter om en och samma person kan komma att behandlas eftersom uppgiftsskyldigheten kan medföra att socialtjänsten får del av uppgifter som den annars inte hade fått del av.

Förslaget i avsnitt 7 om en förlängd gallringstid för vissa handlingar som rör barn innebär att personuppgifter som redan i dag behandlas av socialtjänsten kommer att behandlas under en längre tid. Det gäller personuppgifter i handlingar inom ramen för en utredning av om nämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd och som inte omfattas av något av de gallringsundantag som gäller i dag.

Sammanfattningsvis konstaterar regeringen att de förslag som lämnas i lagrådsremissen inte innebär någon ny personuppgiftsbehandling för socialtjänsten. Förslagen innebär inte heller att några nya kategorier av personuppgifter kommer att behandlas. Förslagen innebär i stället att socialtjänsten i större utsträckning än i dag kommer att behandla personuppgifter när den får del av uppgifter som rör enskildas personliga förhållanden.

Personuppgifter av varierande karaktär kommer att behandlas

Redan i dag behandlas en mängd personuppgifter med anledning av anmälningar om oro för barn som görs enligt socialtjänstlagen samt inom ramen för utredningar om barns vårdnad, boende och umgänge enligt föräldrabalken.

Anmälningar om oro för barn innehåller varierande och i vissa fall omfattande uppgifter om enskilda, såväl barn som vuxna, som typiskt sett är integritetskänsliga. Anmälningar om oro för barn kan exempelvis innehålla uppgifter om namn, person- eller samordningsnummer samt aktuell, tidigare och tillfällig adress, e-postadress, telefonnummer, användarnamn på sociala medier, uppgift om förskola, skola eller arbetsplats, familjeförhållanden, fysisk eller psykisk hälsa, medborgarskap och brottsmisstankar. Görs en anmälan om oro av t.ex. Arbetsförmedlingen, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket, som i avsnitt 5.1.1 föreslås omfattas av anmälningsskyldigheten, kan det även framkomma information om en enskilds ekonomiska förhållanden. Även andra typer av personuppgifter kan komma att behandlas, då de myndigheter och yrkesverksamma som föreslås bli anmälningsskyldiga kan få information om verksamhets-specifika uppgifter som dagens anmälningsskyldiga inte har.

Utredningar om barns vårdnad, boende och umgänge innehåller uppgifter av varierande slag och som många gånger kan vara integritetskänsliga. Som regeringen redogör för i avsnitt 4.3 syftar utredningarna till att ge domstolen underlag att bedöma vad som är barnets bästa i den fråga som domstolen har att ta ställning till, varför uppgifterna ofta tar sikte på barnets fysiska och psykiska hälsa och utveckling samt referenspersonens bild av t.ex. relationer och samspel mellan barnet och föräldrarna. Det kan

enligt regeringens bedömning inte heller uteslutas att uppgifterna även kan röra exempelvis missbruk, föräldrarnas omsorgsförmåga samt om det förekommit exempelvis våld eller andra övergrepp i familjen.

Regeringen bedömer att förslagen om att socialnämnden ska återkoppla på en anmälan om oro inom viss tid (avsnitt 5.2) och att vissa handlingar som rör barn inte får gallras förrän han eller hon har fyllt 30 år (avsnitt 7) inte medför någon ändring avseende vilka personuppgifter som behandlas.

Vad gäller hur många personer som kan tänkas beröras av den personuppgiftsbehandling som förslagen ger upphov till, konstaterar regeringen att det är svårt att med exakthet svara på denna fråga. Av promemorian framgår emellertid att flera personer kommer att beröras, samtidigt som det handlar om en minoritet av Sveriges befolkning.

Regeringen konstaterar att förslagen medför en omfattande personuppgiftsbehandling. Enligt regeringen kan förslagen innebära att såväl normalt förekommande personuppgifter som känsliga uppgifter kan komma att behandlas av olika myndigheter och yrkesverksamma. Regeringen återkommer i det följande till frågan om behandling av känsliga personuppgifter. En utökad och mer omfattande behandling av personuppgifter påverkar den personliga integriteten. Det är därför viktigt att en noggrann bedömning av hur förslagen förhåller sig till bestämmelser om skydd för den personliga integriteten görs. Regeringen återkommer även i denna fråga i det följande.

Regelverk för personuppgiftsbehandlingen

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), nedan kallad EU:s dataskyddsförordning, är den generella regleringen av personuppgiftsbehandling inom EU. Förordningen syftar till att skydda fysiska personers grundläggande rättigheter och friheter, särskilt deras rätt till skydd av personuppgifter (artikel 1.2 i EU:s dataskyddsförordning).

EU:s dataskyddsförordning ska tillämpas på sådan behandling av personuppgifter som helt eller delvis företas på automatisk väg samt på annan personuppgiftsbehandling, om den ingår i eller kommer att ingå i ett register (artikel 2.1). Behandling är ett vidsträckt begrepp och omfattar exempelvis insamling, registrering, lagring, bearbetning eller utlämnande genom överföring (artikel 4.2).

Vid behandling av personuppgifter ska de grundläggande principerna om laglighet, korrekthet, öppenhet, ändamålsbegränsning, uppgiftsminimering, korrekthet, lagringsminimering, integritet, konfidentialitet och ansvarsskyldighet i artikel 5 beaktas.

Barns personuppgifter förtjänar särskilt skydd eftersom barn kan vara mindre medvetna om berörda risker, följder och skyddsåtgärder samt om sina rättigheter när det gäller behandling av personuppgifter (skäl 38 till EU:s dataskyddsförordning).

EU:s dataskyddsförordning kompletteras av lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, nedan kallad dataskyddslagen, och förordningen (2018:219) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning. Dataskyddslagen innehåller

bestämmelser som kompletterar EU:s dataskyddsförordning på ett generellt plan i svensk rätt. Inom ramen för det utrymme som EU:s dataskyddsförordning ger, reglerar lagen bl.a. frågor om rättslig grund för behandling av personuppgifter och särskilda kategorier av personuppgifter. Dataskyddslagen är subsidiär i förhållande till annan lag eller förordning, vilket gör det möjligt att ha avvikande bestämmelser i sektorsspecifika registerförfattningar.

Vid behandling av personuppgifter inom socialtjänsten kompletteras EU:s dataskyddsförordning av lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, förkortad SoLPuL, och förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, förkortad SoLPuF.

För flera av de myndigheter som berörs av förslagen i denna lagrådsremiss finns särskilda författningar som gäller vid deras behandling av personuppgifter. Det gäller socialförsäkringsbalken, lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet och den tillhörande förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet, lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet och den tillhörande förordningen (2001:589) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet, lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet och den tillhörande förordningen (2001:590) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet, lagen (2001:185) om behandling av uppgifter i Tullverkets verksamhet och den tillhörande förordningen (2001:646) om behandling av uppgifter i Tullverkets verksamhet, lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och den tillhörande förordningen (2002:623) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten samt kustbevakningsdatalagen (2019:429).

Det finns rättslig grund för behandlingen av personuppgifter

En grundläggande förutsättning för att en behandling av personuppgifter ska vara laglig och tillåten är att den ryms inom någon av de rättsliga grunderna för behandling som finns i artikel 6.1 i EU:s dataskyddsförordning. Behandling får bl.a. ske om den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (artikel 6.1 c) eller om den är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse (artikel 6.1 e).

För att en rättslig förpliktelse eller en uppgift av allmänt intresse ska kunna utgöra grund för behandling måste förpliktelsen eller uppgiften enligt artikel 6.3 i EU:s dataskyddsförordning vara fastställd i enlighet med unionsrätten eller nationell rätt. Artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning kompletteras av 2 kap. 2 § dataskyddslagen. Enligt den bestämmelsen får personuppgifter behandlas med stöd av artikel 6.1 e om behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse som följer av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning, eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning enligt lag eller annan författning.

Socialtjänstverksamhet bedrivs på grundval av nationell rätt och i enlighet med verksamhetslagstiftningen på området. Personuppgiftsbehandling inom socialtjänsten är tillåten bara om behandlingen är nödvändig för att arbetsuppgifter ska kunna utföras (6 § första stycket SoLPuL). En kommunal myndighet får behandla personuppgifter för bl.a. handläggning av ärenden om insatser samt genomförande av insatser som följer av socialtjänstlagen eller annan reglering samt utredning om vårdnad av barn och annan verksamhet inom familjerätten som följer av bestämmelserna i föräldrabalken (12 § första stycket 1 och 2 SoLPuF). Vidare får personuppgifter behandlas för tillsyn, uppföljning, utvärdering, kvalitets-säkring och administration av verksamheten samt handläggning av ärenden om anmälan om oro för barn (12 § första stycket 10 och 11 SoLPuF). Regeringen anser att den behandling av personuppgifter som kommer ske med anledning av förslagen i denna lagrådsremiss är nödvändig för att arbetsuppgifter inom socialtjänsten ska kunna utföras enligt 6 § första stycket SoLPuL och förenliga med ändamålen i 12 § SoLPuF. Regeringen bedömer att den personuppgiftsbehandlingen utgör en uppgift av allmänt intresse och som ett led i myndighetsutövning. Den rättsliga grunden för behandlingen är därmed artikel 6.1 e. Personuppgiftsbehandlingen kan därutöver ske med stöd av den rättsliga grunden i artikel 6.1 c i EU:s dataskyddsförordning, dvs. den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. För den rättsliga grunden att behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige krävs vidare att syftet med behandlingen framgår av den rättsliga förpliktelsen.

För de verksamheter i skolan som föreslås bli uppgiftsskyldiga i avsnitt 6.1.1 är personuppgiftsbehandlingen nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse. Den rättsliga grunden för den behandlingen är därmed artikel 6.1 c.

Med anledning av förslagen i lagrådsremissen kommer Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, länsstyrelserna, Skatteverket, Tullverket samt ordningsvakter att behöva behandla personuppgifter som de tidigare inte varit skyldiga att behandla. För dessa myndigheter samt ordningsvakter som i avsnitt 5.1.1 och 5.1.2 föreslås omfattas av skyldigheten att anmäla oro för barn, innebär det att de har en lagstadgad skyldighet att enligt 19 kap. 1 § SoL lämna ut uppgifter i vissa fall. Den rättsliga grunden för den behandlingen är därmed artikel 6.1 c, dvs. behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse. De nya anmälningsskyldiga har även rätt att få information från socialnämnden om att en utredning har inletts, inte har inletts eller redan pågår (19 kap. 6 § SoL). Den rättsliga grunden för den personuppgiftsbehandlingen är artikel 6.1 e, dvs. den är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse.

Arbetsförmedlingen konstaterar att det i 7 d § förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten regleras vilka uppgifter myndigheten får lämna till socialnämnden som underlag för nämndens beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. Enligt Arbetsförmedlingen kommer det inte att finnas någon motsvarande detaljreglering för myndigheten av vilka personuppgifter som får lämnas med anledning av en anmälan till socialnämnden enligt 19 kap. 1 § SoL. Myndigheten ser därför ett behov av att det införs

en sådan särskild bestämmelse. Regeringen bedömer emellertid att Arbetsförmedlingen kommer att ha tillräckligt stöd för den personuppgiftsbehandling som kommer att ske med anledning av förslaget i avsnitt 5.1.1. Enligt 5 § andra stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten får Arbetsförmedlingen behandla personuppgifter för att tillhandahålla information till riksdagen eller regeringen eller till någon annan för att fullgöra uppgiftslämnande i enlighet med lag eller förordning.

Tullverket och Kronofogdemyndigheten har särskilda författningar som i bestämmelser anger att personuppgiftsbehandling får ske för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning (1 kap. 5 § 3 lagen om behandling av uppgifter i Tullverkets verksamhet och 2 kap. 3 § 3 lagen om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet).

Kustbevakningen får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i någon annan myndighets verksamhet, om Kustbevakningen enligt lag eller förordning är skyldig att bistå myndigheten med en viss uppgift (9 § kustbevakningsdatalagen).

Försäkringskassan får behandla personuppgifter för att tillhandahålla information utanför den egna myndigheten på grund av sådan bestämmelse om skyldighet att lämna ut uppgifter till andra myndigheter som avses i 10 kap. 28 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL (114 kap. 9 § 1 socialförsäkringsbalken).

För Skatteverkets behandling av personuppgifter finns ett antal författningar. Enligt 1 kap. 4 § andra stycket lagen om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet får uppgifter behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning. Motsvarande reglering finns i 1 kap. 5 § 3 lagen om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet.

När det däremot gäller länsstyrelserna och ordningsvakter, har dessa inte några liknande registerförfattningar. Enligt 2 kap. 1 § dataskyddslagen får personuppgifter behandlas med stöd av artikel 6.1 c i EU:s dataskyddsförordning, om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra en rättslig förpliktelse som följer av lag eller annan författning.

Sammanfattningsvis gör regeringen bedömningen att den rättsliga grunden för den personuppgiftsbehandling som förslagen ger upphov till är fastställd i nationell rätt och genom de föreslagna bestämmelserna i denna lagrådsremiss. Därmed är grunden fastställd i nationell rätt på det sätt som krävs enligt artikel 6.3 i EU:s dataskyddsförordning.

Känsliga personuppgifter kan komma att behandlas

Behandlingen av vissa kategorier av personuppgifter, t.ex. uppgifter om hälsa, etniskt ursprung, religiös övertygelse eller en persons sexualliv, anses som särskilt känsliga och är i regel förbjuden (artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning). Enligt artikel 9.2 h får behandling av sådana särskilda kategorier av personuppgifter, även kallade känsliga personuppgifter, ske om den är nödvändig av skäl som hör samman med bl.a. tillhandahållande och förvaltning av social omsorg på grundval av unionsrätten eller den nationella rätten eller enligt avtal med yrkesverksamma på

hälsoområdet. Enligt artikel 9.2 g får behandling ske om den är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller den nationella rätten, vilken ska stå i proportion till det eftersträfvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen.

De känsliga personuppgifter som kan komma att behandlas med anledning av förslagen i denna lagrådsremiss är framför allt uppgifter om hälsa. Uppgifter om hälsa definieras i artikel 4.15 i EU:s dataskyddsförordning som personuppgifter som rör en fysisk persons fysiska eller psykiska hälsa, inbegripet tillhandahållande av hälso- och sjukvårdstjänster, vilka ger information om dennes hälsostatus.

Redan i dag behandlar socialtjänsten uppgifter som, enligt EU:s dataskyddsförordning, är känsliga personuppgifter. Enligt regeringens mening syftar förslagen i denna lagrådsremiss till att stärka socialtjänstens möjligheter att förhindra att barn far illa och tillvarata barns bästa. Det innebär att socialtjänsten inte kommer att få behandla uppgifter för andra syften än i dag. I stället handlar det om att socialtjänsten för samma syften får behandla uppgifter om fler personer och i vissa fall fler uppgifter om en och samma person. Både i registerlagstiftningen för socialtjänsten och i den generella dataskyddslagen upplyses om att socialtjänsten har rätt att behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 h i de fall uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för verksamheten, respektive för social omsorg eller förvaltning av social omsorg samt deras system (7 § SoLPuL och 3 kap. 5 § dataskyddslagen).

Som *Länsstyrelsen i Västmanlands län* påpekar innebär förslaget i avsnitt 5.2 om att socialnämnden ska återkoppla på anmälningar inom viss tid att bl.a. länsstyrelserna, men även andra anmälningsskyldiga, kan komma att få till sig fler känsliga personuppgifter om enskilda än vad de får i dag. Regeringen bedömer att det är nödvändigt att socialtjänsten, för att kunna genomföra sina arbetsuppgifter i enlighet med de förslag som föreslås i denna lagrådsremiss, kan få del av även känsliga personuppgifter. Regeringen bedömer därmed att socialtjänstens behandling av känsliga personuppgifter som kan komma att ske till följd av förslagen, i samtliga fall kommer ske antingen inom ramen för ett ärende eller är nödvändigt för verksamheten. I många fall är dessutom båda dessa krav uppfyllda samtidigt.

Regeringen anser att det är nödvändigt att de myndigheter, anställda hos dessa myndigheter och yrkesverksamma som har personuppgifterna lämnar ut dessa till socialnämnden.

När det gäller den personuppgiftsbehandling som kommer att ske av ordningsvakter, myndigheter och deras anställda (avsnitt 5.1.1 och 5.1.2) samt yrkesverksamma inom skolan (avsnitt 6.1.1) till följd av förslagen, bedömer regeringen att den är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse enligt artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning (se även 3 kap. 3 § första stycket 3 dataskyddslagen) – nämligen intresset av att uppmärksamma barn som far illa eller riskerar att fara illa samt att ge underlag till domstolar i att bedöma vad som är till ett barns bästa. Den behandling av känsliga personuppgifter som förslagen föranleder innebär enligt regeringen inte ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet, vilket är ett krav enligt dessa bestämmelser.

En ytterligare förutsättning för att känsliga personuppgifter ska få behandlas för de ändamål som avses i artikel 9.2 h är att uppgifterna behandlas under tystnadsplikt (artikel 9.3 i EU:s dataskyddsförordning samt 3 kap. 5 § andra stycket dataskyddslagen). Tystnadsplikt för socialtjänsten gäller enligt 26 kap. OSL och 17 kap. SoL. Regeringen föreslår vidare i denna lagrådsremiss att uppgifter som hänför sig till anmälningar om oro samt socialnämndens återkoppling på anmälningar, ska omfattas av sekretess i de anmälningsskyldigas verksamhet (avsnitt 5.3). Detta utgör enligt regeringens mening en lämplig och särskild åtgärd till skydd för de registrerades rättigheter och intressen enligt artikel 9.2. Det bedöms inte vara nödvändigt med någon ytterligare åtgärd för att minska risken för intrång i enskildas personliga integritet. När det gäller ytterligare skyddsåtgärder för skydd av personuppgifter, återkommer regeringen till denna fråga i det följande.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att det finns stöd för den behandling av känsliga personuppgifter som förslagen kan ge upphov till.

Personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och lagöverträdelser som innefattar brott kan komma att behandlas

Av artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning framgår att behandling av personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och lagöverträdelser som innefattar brott eller därmed sammanhängande säkerhetsåtgärder enligt artikel 6.1 endast får utföras under kontroll av en myndighet eller då behandling är tillåten enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, där lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades rättigheter och friheter fastställs.

Regeringen anser att det inte kan uteslutas att behandling av personuppgifter som rör fällande domar i brottmål eller lagöverträdelser som innefattar brott kan komma att ske till följd av förslaget att fler myndigheter, framför allt brottsbekämpande myndigheter, åläggs anmälningsskyldighet enligt 19 kap. 1 § SoL (avsnitt 5.1.1).

Vad gäller behandling av dessa typer av personuppgifter händer det redan i dag att socialnämnden får in uppgifter om brottsmisstankar eller begångna brott i samband med en anmälan om oro för ett barn. Regeringen konstaterar att förslagen därmed inte innebär att socialtjänsten kommer att behandla en ny typ av uppgifter utan endast att så kan komma att ske i större utsträckning än i dag.

Av 7 § första stycket 3 SoLPuL framgår att uppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden får behandlas av socialtjänsten. Sådana personuppgifter får dock bara behandlas om uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för verksamheten (7 § andra stycket SoLPuL). Mot denna bakgrund finner regeringen att socialtjänstens behandling av uppgifter om lagöverträdelser till följd av förslagen är tillåten.

Av 3 kap. 8 § dataskyddslagen framgår att personuppgifter som avses i artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning får behandlas av myndigheter, och av 5 § förordningen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning framgår att personuppgifter som avses i artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning får behandlas av andra än myndigheter, t.ex. ord-

ningsvakter, om behandlingen är nödvändig för att en rättslig förpliktelse enligt lag eller förordning ska kunna fullgöras. Regeringen bedömer därmed att behandlingen av uppgifter om lagöverträdelser till följd av förslagen är tillåten även för de som föreslås bli anmälningsskyldiga.

Samlad nödvändighets- och proportionalitetsanalys

Bestämmelser om skydd mot intrång i den personliga integriteten finns i bl.a. regeringsformen, EU:s dataskyddsförordning, Europakonventionen, Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (2010/C 83/02), nedan kallad EU:s rättighetsstadga, offentlighets- och sekretesslagen och i författningar som reglerar behandling av personuppgifter.

Enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen, förkortad RF, är var och en gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. I samband med den senaste utvidgningen av integritetsskyddet i regeringsformen uttalar regeringen att en rimlig utgångspunkt för bedömningen av behovet av ett utökat skydd för den personliga integriteten var att den skulle ske utifrån den enskildes intresse av att skydda information om sina personliga förhållanden (prop. 2009/10:80 s. 175). Bestämmelsen är avsedd att omfatta endast vissa kvalificerade intrång i den personliga integriteten. Vid bedömningen av vilka åtgärder som ska betraktas som betydande intrång ska både åtgärdens omfattning och uppgifternas karaktär beaktas. Även åtgärdens ändamål och andra omständigheter kan ha betydelse vid bedömningen (prop. 2009/10:80 s. 184 och 250).

Bestämmelsen i 2 kap. 6 § RF har bl.a. sin bakgrund i artikel 8 i Europakonventionen, enligt vilken var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Begränsningar i skyddet mot intrång i den personliga integriteten får endast göras genom lag och i den utsträckning som de är nödvändiga för att tillgodose vissa särskilt angivna ändamål (se artikel 8 i Europakonventionen och 2 kap. 20 och 21 §§ RF). Ett likartat skydd mot integritetsintrång följer av artikel 7 i EU:s rättighetsstadga.

Förslagen i lagrådsremissen medför enligt regeringen olika och varierande integritetsrisker. Den främsta integritetsrisken med förslaget om en utvidgad anmälningsskyldighet i avsnitt 5.1.1 och 5.1.2 och förslaget om en uppgiftsskyldighet i avsnitt 6.1.1, är att de personuppgiftsansvariga kommer att behandla mycket personuppgifter om enskilda. Inhämtandet och utlämnandet av uppgifter gör att det för den enskilde kan bli svårare att kontrollera och överblicka vilken information som behandlas. Regeringen bedömer i avsnitt 7 att förslaget om en förlängd gallringstid för vissa handlingar som rör barn innebär en kartläggning av barnets liv i den mening som avses i 2 kap. 6 § andra stycket RF. Det utgör enligt regeringen en integritetsrisk. Som regeringen redogör för ovan, innehåller såväl uppgiftslämnandet som anmälningar och utredningar om barn inte sällan personuppgifter om andra närstående till barnet. Uppgifternas karaktär och risken för obehörig spridning utgör också integritetsrisker för enskilda.

Enligt regeringen måste det vid bedömningen av om förslagen är nödvändiga och proportionerliga beaktas att det är fråga om uppgifter som är

grundläggande för att socialnämnden ska kunna fullgöra sitt ansvar att se till att barnets bästa tillvaratas, att förhindra att barn far illa och att barn som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver samt ytterst – att enskilda får de insatser som de behöver (jfr 3 kap. 1 §, 4 kap. 1 § och 18 kap. 2 och 5 §§ SoL). Behandlingen av personuppgifter är också nödvändig för att de myndigheter och yrkesverksamma som berörs av förslagen i avsnitt 5.1.1, 5.1.2 och 6.1.1 ska kunna utföra sina uppgifter att lämna den information som nämnden behöver inom ramen för anmälningar om oro för barn eller utredningar om barns vårdnad, boende och umgänge. Mindre ingripande sätt att ge socialnämnden tillgång till uppgifterna bedömer regeringen inte vara tillräckliga. Att endast låta socialnämnden få del av avidentifierade uppgifter bedömer regeringen inte vara tillräckligt för att uppnå syftet med regleringarna. Inte heller bedömer regeringen att inhämtande av den registrerades samtycke är ändamålsenligt för att uppnå förslagets syfte eftersom socialnämnden då kan gå miste om viktiga uppgifter. Den föreslagna personuppgiftsbehandlingen som dessa förslag ger upphov till är därför nödvändig.

När det gäller förslaget i avsnitt 7 om en förlängd gallringstid för vissa handlingar som rör barn, konstaterar regeringen att det är ofrånkomligt att dokumentation om personliga förhållanden i personakter utgör ett visst integritetsintrång (prop. 1979/80:1 Del A s. 438). Regeringen konstaterar att i förhållande till förslaget i promemorian är gallringstiden halverad från 60 till 30 år och vissa handlingar exkluderas helt (se avsnitt 7). Förslaget om en förlängd gallringstid syftar framför allt till att enskilda ska kunna ta del av handlingar om sig själva i vuxen ålder. Förslaget syftar också till att socialtjänsten ska kunna ta del av tidigare handlingar i utredningar om barns behov av skydd eller stöd så länge den har behov av uppgifterna. Regeringen bedömer att det inte finns några andra mindre ingripande åtgärder för att uppnå syftet med förslaget. Personuppgiftsbehandlingen som socialtjänsten kommer att vidta är därför nödvändig. Regeringen konstaterar vidare att bestämmelser som innebär att personuppgifter ska eller får bevaras alternativt gallras efter en viss tid är sådana nationella bestämmelser om lagringstid som är tillåtna enligt artikel 6.2 och 6.3 i EU:s dataskyddsförordning, när behandlingen grundar sig på artikel 6.1 e, dvs. en arbetsuppgift av allmänt intresse eller som sker som ett led i myndighetsutövning (prop. 2017/18:171 s. 145). Om tidsfristen för lagring av personuppgifter stadgas direkt i lag, som förslaget om en förlängd gallringstid i avsnitt 7 gör, finns också en rätt att spara personuppgifterna under den lagstadgade tidsfristen.

Inom ramen för proportionalitetsbedömningen vill regeringen också nämna bestämmelsen i 14 kap. 7 § SoL som anger att handlingar inom socialtjänsten som rör enskildas personliga förhållanden ska förvaras så att obehöriga inte får tillgång till dem, vilket också utgör en skyddsåtgärd av särskild betydelse vid behandling av känsliga personuppgifter. Den personuppgiftsansvarige ska även se till att åtkomst till uppgifterna dokumenteras och kan kontrolleras samt göra systematiska och återkommande kontroller av om någon obehörigen kommer åt uppgifterna (10 § SoLPuL). Frågor om behörighetsbegränsning och behörighetskontroll behandlas även nedan. Som regeringen konstaterat ovan finns det vidare sekretessbestämmelser i 26 kap. OSL och bestämmelser om tyst-

nadsplikt i 17 kap. SoL. Även i förordningen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten finns skyddande bestämmelser, bl.a. bestämmelser om sökbegrepp och samkörning av uppgifter. Regeringen föreslår också en ny sekretessreglering i offentlighets- och sekretesslagen till skydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden som hänför sig till anmälningar om oro för barn (avsnitt 5.3).

Sammantaget anser regeringen att förslagen i denna lagrådsremiss svarar mot ett särskilt starkt samhälleligt intresse och behov av att tillvarata barnets bästa, förhindra att barn far illa eller riskerar att fara illa samt att enskilda ska ha rätt att ta del av sin historia. I avsnitt 6.1.1 och 7 bedömer regeringen att den behandling av personuppgifter som kommer att ske med anledning av förslagen inte utgör ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten som omfattas av skyddet enligt 2 kap. 6 § andra stycket RF. Därtill bedömer regeringen att den personuppgiftsbehandling som övriga förslag i lagrådsremissen innebär inte heller utgör ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten som omfattas av skyddet enligt nämnda bestämmelse. Förslagen kan innebära en inskränkning av rätten till privat- och familjeliv enligt artikel 8.1 i Europakonventionen och artiklarna 3, 7 och 8 i EU:s rättighetsstadga. Regeringen anser emellertid att de inskränkningar av skyddet mot intrång i den personliga integriteten som förslagen innebär står i rimlig proportion till de allmänna intressen som de är avsedda att tillgodose.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att den personuppgiftsbehandling som förslagen ger upphov till är förenlig med regeringsformen, Europakonventionen, EU:s rättighetsstadga och EU:s dataskyddsförordning. Vidare utgör EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen en tillräcklig reglering för den personuppgiftsbehandling som kommer att ske till följd av förslagen. Det behöver således inte införas någon ytterligare reglering om denna behandling.

Särskilt om behörighetsbegränsning och behörighetskontroll

SOS Barnbyar för fram farhågan att känsliga personuppgifter om barn kommer att lagras hos fler myndigheter och verksamheter till följd av förslaget om utökad anmälningsskyldighet i avsnitt 5.1.1 och 5.1.2, vilket kan öka risken för oavsiktlig spridning. SOS Barnbyar betonar därför vikten av att säkerheten för personuppgifterna säkerställs. Enligt *Sveriges advokatsamfund* saknas det överväganden i promemorian i frågor om behörighetsbegränsning och behörighetskontroll avseende den personal som ska ha tillgång till personuppgifterna.

Regeringen konstaterar att personuppgifter enligt artikel 5.1 f i EU:s dataskyddsförordning ska behandlas på ett sätt som säkerställer lämplig säkerhet för personuppgifterna, inbegripet skydd mot obehörig eller otillåten behandling och mot förlust, förstöring eller skada genom olyckshändelse, med användning av lämpliga tekniska eller organisatoriska åtgärder (principen om integritet och konfidentialitet). Principen är särskilt viktig när det handlar om känsliga personuppgifter.

Enligt EU:s dataskyddsförordning ska den personuppgiftsansvarige i samband med bedömning av lämplig säkerhetsnivå bl.a. ta särskild hänsyn till risker i synnerhet från bl.a. obehörig åtkomst till personuppgifter (artikel 32.2). Liksom Sveriges advokatsamfund framhåller, måste det

ställas höga krav på att tillgången till uppgifter begränsas till en så liten krets personer som möjligt och endast till sådan personal som behöver ha tillgång till uppgifterna i sitt arbete.

I förarbetena till lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten uttalar regeringen att den utgår från att personuppgiftsansvariga utformar de tekniska systemen så att endast behöriga personer kan göra sökningar samt att det finns behörighetskontrollsystem. Regeringen uttalar också att den enskilde handläggarens sökmöjligheter borde kunna begränsas mycket kraftigt (prop. 2000/01:80 s. 147). Regeringen anser att de uttalanden som görs i förarbetena fortfarande är relevanta och gäller.

Enligt regeringen kan personuppgifterna, till följd av regler om sekretess och tystnadsplikt, inte heller förväntas få spridning utanför de berörda verksamheterna i någon stor utsträckning, såsom SOS Barnbyar framför.

Regeringen kan konstatera att det finns tydliga regler om de personuppgiftsansvarigas skyldigheter i dessa frågor. Regeringen bedömer att de nu aktuella förslagen inte förändrar de personuppgiftsansvarigas skyldigheter i dessa avseenden. Det åligger alltså de personuppgiftsansvariga att, med utgångspunkt i den egna verksamhetens organisation och dess behov, se till att tillgången till personuppgifter begränsas och att även i övrigt vidta åtgärder för att säkerställa en lämplig säkerhetsnivå. Sammanfattningsvis bedömer regeringen att det är en fråga för de personuppgiftsansvariga att ta ställning till hur personuppgifter ska behandlas på ett säkert sätt. Det blir även en uppgift för de personuppgiftsansvariga att se till att det vidtas tillräckliga tekniska och organisatoriska säkerhetsåtgärder (artikel 32.1 i EU:s dataskyddsförordning).

Skyldigheten att göra en konsekvensbedömning

Regeringen håller med *Integritetsskyddsmyndigheten* om att den bedömning av risker och lämpliga skyddsåtgärder som gjorts i promemorian inte kan anses uppfylla förutsättningarna för ett undantag från skyldigheten att göra en konsekvensbedömning enligt artikel 35.10 i EU:s dataskyddsförordning.

De personuppgiftsansvariga behöver alltså göra egna konsekvensbedömningar enligt artikel 35 där de specifika förutsättningarna för de aktuella behandlingarna tas i beaktande.

9 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2026.

Bestämmelsen om undantag från gallring i socialtjänstlagen ska inte gälla för ärenden som har avslutats före ikraftträdandet.

Regeringens bedömning: Det behövs inte några övergångsbestämmelser för övriga lagändringar.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer delvis med regeringens. I promemorian föreslås ett tidigare ikraftträdande.

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrar sig över ikraftträdandet, *Polismyndigheten* och *Västmanlands tingsrätt*, anser att det är angeläget att förslagen träder i kraft så fort som möjligt och att ett tidigare ikraftträdande därför bör övervägas.

Ingen remissinstans yttrar sig avseende övergångsbestämmelser.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Regeringen anser, i likhet med *Polismyndigheten* och *Västmanlands tingsrätt*, att det är angeläget att förslagen träder i kraft så snart som möjligt. Den 1 januari 2026 bedöms vara den tidigaste tidpunkt detta kan ske.

I likhet med det som anges i promemorian anser regeringen att den föreslagna bestämmelsen om undantag från gallring i socialtjänstlagen (2025:400), förkortad SoL, inte bör tillämpas på ärenden som inte är pågående. Det innebär att för ärenden som avslutats innan ikraftträdandet men där handlingarna i barnets personakt ännu inte gallrats, ska den föreslagna bestämmelsen inte gälla. Redan avslutade ärenden ska därmed enligt huvudregeln i 16 kap. 1 § SoL gallras fem år efter sista anteckningen i akten. Regeringen anser att det inte finns behov att införa ytterligare övergångsbestämmelser.

10 Konsekvenser av förslagen

10.1 Ekonomiska konsekvenser

Regeringens bedömning: Förslaget om att fler myndigheter ska vara anmälningsskyldiga, förslaget om att ordningsvakter ska vara anmälningsskyldiga samt förslaget om en förlängd gallringstid för vissa handlingar bedöms leda till kostnadsökningar för kommunerna. Dessa kostnader är finansierade med ökade anslag i den riksdagsbehandlade budgetpropositionen för 2025.

Förslaget om en uppgiftsskyldighet för viss personal inom skolan bedöms inte leda till några kostnadsökningar för kommunerna. Förslaget bedöms inte heller medföra en ökad arbetsbelastning för anställda eller kostnadsökningar för skolor med enskilda huvudmän.

Förslaget om att fler myndigheter ska vara anmälningsskyldiga bedöms medföra marginella kostnadsökningar för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, länsstyrelserna, Skatteverket och Tullverket. Kostnaderna får anses rymmas inom berörda myndigheters befintliga ekonomiska ramar.

Förslaget om en anmälningsskyldighet för ordningsvakter bedöms medföra marginella kostnadsökningar för Polismyndigheten som får anses rymmas inom myndighetens befintliga ekonomiska ramar. Förslaget förväntas inte i någon större utsträckning innebära en ökad arbetsbelastning för anställda eller kostnadsökningar för enskilda verksamheter som har ordningsvakter anställda.

Förslagen bedöms i övrigt inte medföra några kostnadsökningar eller andra konsekvenser för den offentliga förvaltningen som leder till behov av ökade anslag.

Promemorians bedömning överensstämmer delvis med regeringens. Promemorian bedömer att förslaget att det av socialtjänstlagen ska framgå att Ekobrottsmyndigheten och Åklagarmyndigheten är anmälningsskyldiga vid kännedom om eller misstanke att barn far illa, innebär vissa kostnader för myndigheterna.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser, däribland *Akademikerförbundet SSR, Göteborgs, Helsingborgs, Karlskrona, Mora, Norrköpings, Skövde, Stockholms, Sundsvalls och Örebro kommuner, Föreningen Sveriges socialchefer* samt *SOS Barnbyar*, anser att de ekonomiska konsekvenserna för kommunerna till följd av förslagen sammantaget underskattas. Remissinstanserna anser att förslagen bl.a. leder till ökad administration och ett ökat behov av utbildning för socialtjänsten. *Malmö kommun* och *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* delar inte promemorians bedömning av de ekonomiska konsekvenserna för kommunerna. *Helsingborgs, Kalmar, Stockholms, Sundsvalls och Västerås kommuner* anser att förslaget om att socialnämnden ska återkoppla till en anmälningsskyldig inom viss tid kan medföra en ökad administration för socialtjänsten. *Riksarkivet* bedömer att förslaget om en förlängd gallringstid för vissa handlingar som rör barn bl.a. kommer att tvinga fram kostsamma speciallösningar hos kommunerna eftersom den föreslagna bestämmelsen i tid skiljer sig från andra gallringsfrister. Västerås kommun för fram att det kan vara kostsamt att behålla handlingar under en längre tid.

Skatteverket instämmer i att de kostnader som kan uppkomma för myndigheten med anledning av förslaget om en lagstadgad anmälningsskyldighet är marginella och kan hanteras inom befintliga ekonomiska ramar. *Länsstyrelserna i Jönköpings, Västerbottens, Örebro och Östergötlands län* för fram att förslaget om att införa anmälningsskyldighet för länsstyrelserna kommer att innebära ökade kostnader för framtagande av rutiner och riktlinjer. *Arbetsförmedlingen* och *Länsstyrelsen i Kronobergs län* anser att förslaget om en anmälningsskyldighet kan medföra högre kostnader för de egna myndigheterna än vad promemorian uppskattar. *Försäkringskassan* framför att det inte finns ekonomiskt utrymme att klara av anmälningsskyldigheten. Flera remissinstanser, bl.a. *Botkyrka, Växjö* och *Örebro kommuner, Brottsofferjouren Sverige, Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn)* och flertalet länsstyrelser, betonar vikten av att de som föreslås bli anmälningsskyldiga har rätt kunskap och får det stöd och den kompetensutveckling de behöver för att kunna fullgöra sin anmälningsskyldighet. *Kammarrätten i Stockholm* framför att förslaget om en förlängd gallringstid sannolikt kan medföra en ökad målinstömning till kammarrätterna. Kammarrätten saknar en analys i promemorian över vilka konsekvenser förslaget får och menar att de allmänna förvaltningsdomstolarna måste få ytterligare resurser om kostnaderna ökar.

Skälen för regeringens bedömning

Kostnader för kommunerna

I avsnitt 5.1.1 och 5.1.2 föreslår regeringen att fler myndigheter, anställda hos dessa myndigheter samt ordningsvakter ska omfattas av skyldigheten enligt socialtjänstlagen (2025:400) att genast anmäla till socialnämnden

om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Vidare föreslår regeringen att när socialnämnden återkopplar på en anmälan till en anmälningsskyldig, så ska nämnden göra det inom viss tid (avsnitt 5.2). Promemorian har dock föreslagit att återkopplingen därutöver ska göras skriftligen. Regeringen går inte vidare med det förslaget.

I promemorian uppskattas den årliga kostnaden för förslaget om en ökad anmälningsskyldighet uppgå till 36 miljoner kronor för kommunerna. Vidare bedöms det i promemorian att förslaget om att socialnämnden ska återkoppla till en anmälningsskyldig inom viss tid inte leder till några ökade kostnader för kommunerna.

Regeringen konstaterar att förslaget i avsnitt 5.1.1 och 5.1.2 om att fler myndigheter och yrkesverksamma ska vara anmälningsskyldiga vid kännedom eller misstanke om att barn far illa inte innebär att kommunerna åläggs en ny uppgift. Förslaget medför däremot att antalet anmälningar kan förväntas öka något, vilket medför en viss ökad administration för socialtjänsten. Förslaget i avsnitt 5.2 innebär inte heller att kommunerna åläggs någon ny uppgift. Några kommuner, bl.a. *Helsingborgs, Kalmar, Stockholms, Sundsvalls* och *Västerås kommuner*, anser att förslaget kan medföra en ökad administration för socialtjänsten. Regeringen instämmer med kommunerna och bedömer till skillnad från promemorian att socialnämndens arbetsbörda kommer att påverkas till följd av att nämnden kan tänkas få in fler anmälningar. Det kan i sin tur förväntas leda till ett visst ökat antal återkopplingar till anmälningsskyldiga (jfr avsnitt 5.2). Förslaget i avsnitt 5.1.1 och 5.1.2 om att fler myndigheter och yrkesverksamma ska vara anmälningsskyldiga innebär därför kostnader för kommunsektorn som bör finansieras. Regeringen återkommer närmare till denna fråga i det följande.

Regeringen föreslår vidare i avsnitt 5.1.3 att det i socialtjänstlagen ska förtydligas att vissa myndigheter, anställda hos dessa myndigheter och yrkesverksamma omfattas av anmälningsskyldigheten. Regeringen bedömer att detta förslag inte medför några kostnader för kommunerna eftersom förslaget endast utgör ett förtydligande av gällande rätt.

Regeringen föreslår därutöver i avsnitt 6.1.1 en uppgiftsskyldighet för viss personal inom skolan. Uppgiftsskyldigheten innebär att de uppgiftsskyldiga ska lämna uppgifter till socialnämnden om nämnden begär det vid genomförandet av upplysningar eller utredningar om vårdnad, boende och umgänge. Regeringen bedömer att den föreslagna uppgiftsskyldigheten innebär en förenkling av socialnämndens arbete. Förslaget leder därmed till effektivitetsvinster för kommunerna, vilket innebär en viss besparing för kommunerna.

Slutligen föreslår regeringen i avsnitt 7 att en förlängd gallringstid om 30 år från ett barns födelse ska gälla för handlingar som har kommit in eller upprättats i samband med en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd. För anmälningar om oro för barn som inte leder till utredning samt handlingar som kommit in eller upprättats i samband med en sådan anmälan bedömer regeringen att huvudregeln om gallring fem år efter sista anteckningen fortsatt ska gälla.

Promemorian har dock föreslagit att handlingarna inte ska gallras förrän 60 år efter barnets födelse. Promemorian bedömer vidare att samma gallringstid ska gälla även för handlingar i ärenden som inte leder till utredning. I promemorian bedöms det att förslaget leder till marginellt ökade

kostnader för kommunerna. I promemorian presenteras inga beräkningar avseende förslaget.

Några remissinstanser anser att det i promemorian inte i tillräckligt hög grad tas hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna som förslaget om den förlängda gallringstiden ger upphov till. *Västerås kommun* framhåller att det kan vara kostsamt att behålla handlingar under en längre tid eftersom det kräver mer lagring. Det kan också innebära merarbete för personalen som ansvarar för hanteringen av handlingarna. *SKR* framhåller att data-systemen kommer behöva anpassas för att kunna hantera en större mängd personakter under lång tid. *Riksarkivet* bedömer att förslaget bl.a. kommer att tvinga fram kostsamma speciallösningar.

Regeringen konstaterar att det vid avsaknad av närmare beräkningar i promemorian är svårt att uppskatta vad regeringens förslag om en 30-årig gallringstid kan beräknas uppgå till. I sammanhanget kan noteras att kommuners olika tillgång till förvaring och digitala lösningar skiljer sig åt. Som promemorian framhåller kan uppgiften att gallra handlingar variera beroende på kommuners storlek och det kan tänkas att förslaget inte kommer att medföra några ökade kostnader över huvud taget för en del kommuner. Som framgår i avsnitt 7 övergår många kommuner också alltmer från bevarande i form av pappersakter till elektronisk arkivering, vilket frigör fysiskt lagringsutrymme för kommunerna och innebär en kostnadsbesparing. En längre gallringsfrist kan då i stället innebära ökade kostnader för bevarandeåtgärder för de digitala akterna. Regeringen konstaterar dock att en kraftigt förlängd gallringstid för handlingar förutsätter att det finns ändamålsenliga administrativa och tekniska lösningar och system för att bl.a. bevara handlingarnas autenticitet. Det är bl.a. mot denna bakgrund som regeringen också föreslår en halvering av gallringstiden i förhållande till promemorians förslag. Det kan emellertid inte uteslutas att även regeringens föreslagna gallringstid medför såväl administrativa konsekvenser som ekonomiska kostnadsökningar för kommunerna, såsom bl.a. *Riksarkivet*, *SKR* och *Västerås kommun* framför. Sammanfattningsvis bedömer regeringen att förslaget innebär en kostnad för kommunsektorn som bör finansieras.

Flera remissinstanser, däribland *Akademikerförbundet SSR*, *Föreningen Sveriges socialchefer*, *SKR* och flera kommuner invänder mot promemorians beräkningar och anser bl.a. att förslagets sammantagna ekonomiska konsekvenser till följd av bl.a. en ökad administration för socialtjänsten underskattas. Regeringen delar remissinstansernas bild av att promemorians beräkningar ligger något i underkant. Samtidigt måste det beaktas att de förslag som regeringen lämnar i denna lagrådsremiss är mer avgränsade än de bestämmelser som föreslås i promemorian. Bland annat föreslår regeringen, till skillnad från promemorian, att återkoppling ska göras inom viss tid men inte måste göras skriftligen (jfr avsnitt 5.2). Regeringen går därmed bara delvis vidare med promemorians förslag. Därutöver är regeringens föreslagna gallringstid för vissa handlingar som rör barn halverad till 30 år, jämfört med promemorians föreslagna gallringstid om 60 år. Regeringens förslag tar därvid hänsyn till ekonomiska och administrativa konsekvenser för arkivhanteringen. Därutöver undantar regeringen anmälningar om oro för barn som inte leder till utredning från den föreslagna gallringstiden. Dessa handlingar ska således fortsatt gallras efter fem år. Det innebär att betydligt färre handlingar kommer att behövas

sparas under längre tid av kommunerna, jämfört med vad promemorian föreslår (jfr avsnitt 7).

Sammantaget motiverar de förslag i lagrådsremissen som har ekonomiska konsekvenser för kommuner ett ekonomiskt tillskott till kommunerna i enlighet med den s.k. kommunala finansieringsprincipen. Regeringen bedömer, till skillnad från promemorian, att den totala kostnaden för dessa förslag uppgår till 62 miljoner kronor årligen från 2026. Genom budgetpropositionen för 2025 har medel också tillförts kommunerna med 31 miljoner kronor för 2025 för de kostnader som förslagen ger upphov till. En sådan överföring har beslutats av riksdagen genom antagandet av budgetpropositionen för 2025. Från och med 2026 beräknas anslaget öka med 31 miljoner kronor varför kommunerna därefter kommer ges 62 miljoner kronor årligen för de kostnader som förslagen ger upphov till (prop. 2024/25:1 utg.omr. 9 avsnitt 6.5 s. 174 och utg.omr. 25 avsnitt 2.8.1 s. 25). Regeringen konstaterar att det tillskott i budgetpropositionen som gjorts för 2025 och som kommer att göras till kommunerna framöver innebär ett betydligt tillskott i jämförelse med promemorians beräkningar. Regeringen anser därmed att detta på ett tillräckligt sätt tillgodoser de kostnadsökningar som förslagen ger upphov till för kommunerna. Regeringen bedömer mot den bakgrunden att kommunerna kommer att ha tillräckliga ekonomiska förutsättningar att genomföra förslagen.

Kostnader för statliga myndigheter

Regeringen föreslår i avsnitt 5.1.1 att Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, länsstyrelserna, Skatteverket och Tullverket samt anställda hos dessa myndigheter ska bli skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn får illa.

De nya myndigheter som kommer att omfattas av anmälningsskyldigheten i socialtjänstlagen vid kännedom om eller misstanke att barn får illa kommer att få ett tydligt och lagstadgat ansvar för att bidra till att barn som får illa eller misstänks fara illa uppmärksammas och kommer till socialnämndens kännedom. *Försäkringskassan* för fram att det inte finns ekonomiskt utrymme att klara av den nya uppgiften. *Arbetsförmedlingen* och *Länsstyrelsen i Kronobergs län* anser att förslaget kan medföra mer än marginella kostnadsökningar för de egna myndigheterna. Regeringen konstaterar att några myndigheter, bl.a. Försäkringskassan och länsstyrelserna, redan i dag gör anmälningar till socialnämnden.

Liksom bl.a. *länsstyrelserna i Jönköpings, Västerbottens, Örebro och Östergötlands län* för fram, kan de myndigheter som föreslås bli anmälningsskyldiga behöva ta fram eller se över interna föreskrifter och rutiner avseende hur anmälningar om oro för barn ska hanteras. Som bl.a. *Botkyrka, Växjö och Örebro kommuner, Brottsofferjouren Sverige, Linköpings universitet (Barnafrid)* och flertalet länsstyrelser för fram kan det även finnas ett visst behov av att utbilda medarbetare. Regeringen konstaterar att myndigheterna har ansvar för att de anställda har den kunskap som krävs för att utföra sina arbetsuppgifter inklusive kunskap om den lagstiftning som styr förvaltningens verksamhet. Regeringen bedömer att de kostnadsökningar som förslaget i dessa delar kan ge upphov till är mar-

ginella och framför allt kommer att innebära initiala kostnader för myndigheterna. Regeringen bedömer vidare att fullgörandet av anmälningsskyldigheten i enskilda fall inte heller i någon större uträkning bör medföra en ökad arbetsbelastning för myndigheterna och deras anställda. I sammanhanget kan det också framhållas att *Skatteverket* delar regeringens bedömning och att varken *Kronofogdemyndigheten*, *Kustbevakningen* eller *Tullverket* i sina remissvar framför att förslaget kommer att föranleda kostnader för dem.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen, till skillnad från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och länsstyrelserna, att de kostnadsökningar som förslaget innebär för de berörda myndigheterna är marginella och ryms inom myndigheternas befintliga ekonomiska ramar.

Förslaget i avsnitt 5.1.2 om att ordningsvakter ska omfattas av anmälningsskyldigheten bedöms innebära vissa ökade kostnader för Polismyndigheten. Polismyndigheten ansvarar bl.a. för utbildning av ordningsvakter. Myndigheten kommer att behöva uppdatera den utbildning som gäller för ordningsvakter med anledning av förslaget, så att de som förordnas till ordningsvakt har kunskap om anmälningsskyldigheten och kan fullgöra den på ett tillfredsställande sätt. Förslaget bedöms dock inte medföra annat än en marginell kostnadsökning som ryms inom myndighetens befintliga ekonomiska ramar. *Polismyndigheten* har inte heller i sitt remissvar framfört att förslaget kommer att medföra ökade kostnader för dem.

Regeringen föreslår i avsnitt 5.1.3 att det i socialtjänstlagen ska förtydligas att vissa myndigheter, anställda hos dessa myndigheter och yrkesverksamma omfattas av anmälningsskyldigheten. Till skillnad från promemorian, bedömer regeringen att förslaget inte medför några kostnader för Ekobrottsmyndigheten och Åklagarmyndigheten. Inte heller bedöms förslaget medföra några kostnader för övriga myndigheter, anställda hos dessa myndigheter och yrkesverksamma som berörs av förslaget. Förslaget innebär ingen ny skyldighet för de berörda utan utgör endast ett förtydligande av gällande rätt.

Regeringen bedömer även att förslagen i denna lagrådsremiss medför att Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) och Socialstyrelsen behöver se över sina föreskrifter, allmänna råd och kunskapsstöd i relevanta delar. Det ligger inom myndigheternas uppdrag att bistå med information och stöd till kommunerna bl.a. i frågor om den sociala barn- och ungdomsvården och vårdnad, boende och umgänge. Regeringen bedömer att de eventuella kostnader som kan uppkomma för MFoF:s del till följd av förslaget i avsnitt 6.1.1 kommer att vara marginella och rymmas inom myndighetens befintliga ekonomiska ramar. Vad gäller Socialstyrelsen ser regeringen, liksom bl.a. *Botkyrka*, *Växjö* och *Örebro kommuner*, *Brottsofferjouren Sverige*, *Linköpings universitet (Barnafrid)* och flertalet länsstyrelser, ett behov av att myndigheten därutöver tar fram och uppdaterar befintliga kunskapsstöd och i övrigt genomför nödvändiga kunskapshöjande insatser och når ut med detta till samtliga myndigheter och yrkesverksamma som omfattas, eller föreslås omfattas, av anmälningsskyldigheten. Regeringen avser att återkomma i frågan.

Kostnader för sekretessärenden i allmänna förvaltningsdomstolar och hos myndigheter

I avsnitt 7 föreslår regeringen en förlängd gallringstid för vissa handlingar som rör barn. *Kammarrätten i Stockholm* anser att detta förslag kan medföra fler ärenden om utlämnande av allmänna handlingar och att förslaget kan ge upphov till en viss ökad målströmning och kostnader för de allmänna förvaltningsdomstolarna. Regeringen vill i sammanhanget tillägga att även förslaget om en sekretessbestämmelse i anmälningsskyldigas verksamheter (avsnitt 5.3) kan komma att medföra en begränsad ökad målströmning till förvaltningsdomstolarna till följd av överklaganden av utlämningsärenden.

Den nya sekretessen kan också medföra en begränsad ökning av arbetsbelastningen för de berörda statliga myndigheterna när allmänna handlingar begärs ut. Förslaget om en ny sekretessbestämmelse innebär en förstärkning av skyddet för enskildas personliga integritet genom att uppgifter om känsliga förhållanden för enskilda som utan regleringen skulle vara offentliga kan omfattas av sekretess. Regeringen bedömer att förslaget om en sekretessbestämmelse kommer att innebära positiva konsekvenser för de statliga myndigheternas arbete eftersom bestämmelsen, i vissa fall, innebär en tydligare reglering än i dag.

Regeringen vill i detta sammanhang framhålla att rätten att ta del av allmänna handlingar följer av grundlagen. De praktiska åtgärderna för att genomföra denna rätt är en del av den svenska förvaltningens uppgift. Det finns inte någon särskild budgetpost som enbart tar sikte på frågor om offentlighet och sekretess. Kostnader för utbildning m.m. täcks i stället av förvaltningsanslagen (jfr prop. 2008/09:150 s. 361). De eventuella kostnadsökningar som förslagen kan medföra för den offentliga förvaltningen bedöms vara marginella och rymmas inom myndigheternas befintliga ekonomiska ramar.

Kostnader för skolan

Förslaget i avsnitt 6.1.1 om en uppgiftsskyldighet för viss personal inom skolan innebär att uppgifter ska lämnas ut till socialnämnden vid en begäran inom ramen för nämndens upplysningar och vårdnads-, boende- och umgängesutredningar som sker på uppdrag av allmän domstol. Förslaget rör både skolor med offentlig och enskild huvudman. Regeringen konstaterar att förslaget inte innebär någon ny uppgift för skolan. Redan i dag lämnar skolan uppgifter på begäran av den som genomför en vårdnads-, boende- och umgängesutredning när det finns samtycke från vårdnadshavare eller när det inte bedöms föreligga sekretess. Förslaget innebär snarare att uppgifter om något fler barn kommer att kunna lämnas till socialnämnden i de fall där samtycke från en vårdnadshavare saknas. Förslaget innebär vidare inte att skolpersonalen ska bli skyldig att på eget initiativ lämna ut uppgifter, utan det ska endast ske på begäran av socialnämnden. Regeringen bedömer att uppgiftsskyldigheten kommer att underlätta för skolpersonal att lämna uppgifter till socialnämnden eftersom de inte längre kommer behöva göra en sekretessprövning innan så sker. Uppgiftsskyldigheten bör således kunna medföra ett förenklat överlämnande av uppgifter för skolpersonalen. På så sätt bör förslaget enligt

regeringens mening kunna minska administrationskostnaderna för de upp-
giftsskyldiga.

Särskilt om enskild verksamhet

I avsnitt 5.1.2 föreslås att ordningsvakter ska omfattas av anmälningsskyldigheten enligt socialtjänstlagen. Det innebär att ordningsvakter får ett lagstadgat ansvar att bidra till att barn som får illa eller misstänks fara illa uppmärksammas och kommer till socialnämndens kännedom. Förslaget innebär således att ordningsvakter åläggs en ny skyldighet och arbetsuppgift. Som regeringen redogör för ovan ansvarar Polismyndigheten bl.a. för utbildning av ordningsvakter. Regeringen bedömer att Polismyndigheten i första hand kommer att behöva uppdatera den utbildning som gäller för ordningsvakter med anledning av förslaget. Regeringen bedömer därför att förslaget endast bör påverka de enskilda verksamheter som har ordningsvakter anställda i begränsad utsträckning. Fullgörandet av anmälningsskyldigheten i enskilda fall förväntas inte heller i någon större utsträckning innebära en utökad arbetsbelastning för ordningsvakter. De enskilda verksamheter som har ordningsvakter anställda kan emellertid behöva överväga om de ska ta fram interna riktlinjer eller annan vägledning för ordningsvaktens anmälningsskyldighet. Det kan dock framhållas att det inte finns krav på att verksamheterna har sådana interna riktlinjer eller annan vägledning. Det är alltså upp till varje verksamhet att göra en bedömning av om det finns ett sådant behov. Enligt regeringen är de eventuella kostnader som kan uppstå till följd av framtagande av exempelvis interna riktlinjer eller annan vägledning marginella. I den mån det uppkommer kostnader med anledning av förslaget bör dessa enligt regeringen bäras av berörda branscher och företag. Regeringen bedömer att förslaget innebär ett ytterligare fokus på barns rättigheter och utgör en viktig del i samhällets gemensamma ansvar för att kännedom eller misstanke om att barn får illa eller riskerar att fara illa uppmärksammas och anmäls. Intrånget i de aktuella näringsverksamheterna är enligt regeringen proportionerligt i jämförelse med nyttan för de barn som i samhället får illa eller riskerar att fara illa.

10.2 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Regeringens bedömning: Förslaget om att socialnämnden ska återkoppla inom viss tid till den som har anmält oro för ett barn samt förslaget om en förlängd gallringstid för vissa handlingar är en proportionerlig inskränkning av den kommunala självstyrelsen.

Övriga förslag bedöms inte påverka den kommunala självstyrelsen.

Promemorians bedömning överensstämmer delvis med regeringens. I promemorian bedöms att förslaget om en förlängd gallringstid för vissa handlingar inte innebär en inskränkning i den kommunala självstyrelsen.

Remissinstanserna: *Stockholms kommun* instämmer i bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning: Den kommunala självstyrelsen regleras bl.a. i 14 kap. regeringsformen, förkortad RF, och innebär att det

ska finnas en självständig och, inom vissa ramar, fri bestämmanderätt för kommunerna. Enligt 14 kap. 3 § RF bör en inskränkning i den kommunala självstyrelsen prövas mot proportionalitetsprincipen, vilket innebär att en inskränkning inte bör gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som motiverat inskränkningen. Vid proportionalitetsbedömningen ska det göras en avvägning mellan betydelsen av kommunal självstyrelse och de nationella intressen som den föreslagna lagstiftningen ska tillgodose.

Socialnämnden är i dag skyldig att återkoppla på en anmälan om oro när det begärs av en anmälningsskyldig. I lagrådsremissen föreslås att nämnden ska återkoppla på en anmälan om oro till en anmälningsskyldig inom viss tid (avsnitt 5.2). Det handlar emellertid inte om något tillkommande moment i det arbete som ska göras. Förslaget om en lagstadgad tidsfrist får dock delvis anses utgöra ett nytt åliggande för kommunerna eftersom förslaget innebär en mer precis reglering av socialnämndens verksamhet. Med beaktande av detta anser regeringen att förslaget innebär en inskränkning i den kommunala självstyrelsen, även om effekterna på den kommunala självstyrelsen i praktiken måste ses som marginell. Förslaget bedöms dock bidra till att värna om barnets bästa och stärka samverkan mellan socialnämnden och andra samhällsaktörer som kommer i kontakt eller arbetar med barn. Förslaget bedöms medföra ett begränsat merarbete för socialnämnden. Det bedöms inte möjligt att uppnå syftet med mindre ingripande åtgärder. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att förslaget utgör ett proportionerligt ingrepp i den kommunala självstyrelsen.

Regeringen instämmer inte i promemorians bedömning att förslaget i avsnitt 7 om en förlängd gallringstid för vissa handlingar som rör barn innebär en inskränkning i den kommunala självstyrelsen. I promemorian görs bedömningen att socialnämnden redan i dag ska förhålla sig till arkivlagstiftningen när det gäller att bevara respektive gallra olika handlingar som rör barn. Detta stämmer visserligen, men regeringen anser att införandet av en betydligt förlängd gallringstid för vissa handlingar innebär en inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Regeringen anser dock att det är angeläget att enskilda kan få information om sin uppväxt. Regeringen anser därutöver att förslaget medför fördelar för barn eftersom socialnämnden ges bättre förutsättningar att tillgodose deras behov av skydd eller stöd genom att kunna ta del av relevanta handlingar i barnets akt under längre tid än i dag. Det bedöms inte möjligt att uppnå syftet med mindre ingripande åtgärder. Vid en avvägning mellan nationella intressen och det kommunala självstyret anser regeringen att förslaget, både ur ett rättssäkerhets- och barnrättsperspektiv, innebär ett proportionerligt ingrepp i den kommunala självstyrelsen.

Regeringen anser att övriga förslag i lagrådsremissen inte innebär några nya åligganden eller ambitionshöjningar för kommunerna. Kommuner är redan i dag skyldiga att ta emot och hantera anmälningar om oro för barn (jfr förslagen i avsnitt 5.1.1, 5.1.2 och 5.1.3). Vidare är socialnämnden i dag skyldig att lämna upplysningar eller genomföra vårdnads-, boende- eller omgångsutredningar på uppdrag av allmän domstol. Inom ramen för nämndens utredningar kan uppgifter från referenspersoner – däribland referenspersoner inom skolan – redan i dag hämtas in. Regeringen kan i sammanhanget också framhålla att många kommuner redan arbetar på detta sätt i dag och hämtar in uppgifter från referenspersoner inom skolan.

Den föreslagna uppgiftsskyldigheten för viss personal inom skolan (jfr avsnitt 6.1.1) innebär således inte att nämnden åläggs någon ny uppgift, utan innebär endast en mer precis reglering av nämndens arbetssätt. Den föreslagna uppgiftsskyldigheten innebär snarare att nämndens arbete underlättas och effektiviseras. Regeringen bedömer därför att de förslag som lämnas i övrigt inte medför några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen.

10.3 Konsekvenser för barn

Regeringens bedömning: Förslagen bedöms leda till att barns rättigheter kan respekteras och tillvaratas i större utsträckning än i dag.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser, bl.a. *Kristianstads, Luleå och Malmö kommuner, Region Skåne och Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet* anser att förslagen bidrar till att skyddet för barn stärks. Vidare anser flera remissinstanser att förslagen kan få positiva effekter för barns rättigheter, bl.a. *Brottsofferjouren Sverige, Brottsoffermyndigheten, Föreningen Sveriges socialchefer, länsstyrelserna i Stockholm, Västerbottens och Örebro län, Myndigheten för delaktighet och Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd. Göteborgs och Jönköpings kommuner* bedömer att förslagen stärker barnrättsperspektivet. *Familjevårdens centralorganisation* bedömer att förslagen stärker rätts-säkerheten för barn.

Skälen för regeringens bedömning: Sedan den 1 januari 2020 gäller FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som svensk lag (lagen [2018:1197] om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter). Barnkonventionen ska ses som en helhet och rättigheterna i konventionen ska tolkas i relation till varandra (jfr prop. 2017/18:186 s. 77). Av barnkonventionen framgår att vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Barn ska skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp, medan barnet är i föräldrarnas eller den ena förälderns, vårdnadshavarens eller annan persons vård. Det bör finnas effektiva förfaranden för att ge barnet och de personer som har hand om barnet nödvändigt stöd (artiklarna 3 och 19 i barnkonventionen). Barns rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet kommer till uttryck i artikel 12 i barnkonventionen. Enligt nämnda artikel ska hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder.

Enligt artikel 7 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska konventionsstaterna bl.a. säkerställa att barn med funktionsnedsättning har rätt att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör dem, varvid deras åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till deras ålder och mognad på lika villkor som för andra barn, och att de för att utöva denna rättighet erbjuds stöd anpassat till funktionsnedsättning och ålder.

Regeringen anser att förslagen i denna lagrådsremiss syftar till att på olika sätt stärka skyddet för barn och tillvarata barnets bästa.

En av socialnämndens viktigaste uppgifter är att se till att barn som befinner sig i en utsatt situation eller som riskerar att utvecklas ogynnsamt, får det stöd och skydd som de behöver. En förutsättning för att nämnden ska kunna fullgöra sin uppgift att förebygga, erbjuda stödinsatser eller vidta andra åtgärder för att skydda barn, är att den får kännedom om barn som far illa eller misstänks fara illa.

I avsnitt 5.1.1 och 5.1.2 föreslår regeringen att fler myndigheter, anställda hos dessa myndigheter samt ordningsvakter ska omfattas av skyldigheten enligt socialtjänstlagen att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Enligt regeringen kommer förslaget medföra att fler barn som kan vara i behov av socialnämndens skydd eller stöd kommer att identifieras. Även förslaget i avsnitt 5.1.3 om att det ska förtydligas att vissa myndigheter, anställda hos dessa myndigheter och yrkesverksamma omfattas av anmälningsskyldigheten kan bidra till detta eftersom förslaget innebär en ökad tydlighet. Det kan i förlängningen stärka barnets rättigheter bl.a. genom att fler barn kan skyddas från att fara illa, utsättas för våld eller andra övergrepp och därmed från att utvecklas ogynnsamt. Det kan även leda till att fler barn skyddas från att begå eller utsättas för brott. Att identifiera och uppmärksamma barn som far illa medför inte bara att lidande för barnet kan förebyggas utan också att barnet kan ges förutsättningar för en trygg och säker uppväxt. Uppnås detta kan det ge stora vinster för samhället i stort, men framför allt för barnet, som trots att den levt i en riskmiljö, får goda möjligheter att utvecklas väl. Detta kan leda till att barn ges bättre framtidsutsikter när det gäller hälsa, utbildning, personlig utveckling och yrkesliv (prop. 2012/12:10 s. 115 och prop. 2024/25:89 s. 589). Dessa förslag stärker enligt regeringens mening därmed både barnrättsperspektivet och rättssäkerheten, vilket även flera remissinstanser för fram.

Vidare föreslår regeringen i avsnitt 5.2 att när socialnämnden återkopplar på en anmälan till en anmälningsskyldig, så ska nämnden göra det inom viss tid. Enligt regeringen kan även detta förslag innebära positiva konsekvenser för barnets rättigheter. Till exempel kan det leda till en effektivare samverkan mellan socialnämnden och andra relevanta samhällsaktörer som arbetar eller kommer i kontakt med barn. Genom en bättre och effektivare samverkan kan t.ex. även insatser till barnet från olika samhällsaktörer samordnas.

I avsnitt 5.3 föreslås att sekretess ska gälla hos anmälningsskyldiga för uppgift om enskildas personliga förhållanden som hänför sig till anmälningar om oro för barn och socialnämndens återkoppling på dessa. Förslaget innebär att uppgifter om känsliga förhållanden som utan regleringen skulle vara offentliga, kan omfattas av sekretess. Regeringen bedömer att förslaget stärker såväl barnets rättigheter som barnets personliga integritet.

Socialnämnden har en viktig roll även i allmänna domstolars mål och ärenden om vårdnad, boende och umgänge. Bland annat lämnar nämnden upplysningar och genomför vårdnads-, boende- och umgängesutredningar på uppdrag av allmän domstol. Förslaget i avsnitt 6.1.1 om en uppgiftsskyldighet för viss personal i skolan i ärenden om vårdnad, boende och umgänge innebär att de allmänna domstolarna kommer att få bättre beslutsunderlag för att kunna bedöma vad som är barnets bästa i frågor om vårdnad, boende eller umgänge. Att domstolar får bättre underlag innebär

således att barnets bästa kan tillgodoses i större utsträckning och därmed att barns rättigheter bättre kan förverkligas. Vidare innebär förslaget att barns rättigheter tillvaratas på ett likvärdigt sätt oavsett var i landet det bor.

Förslaget i avsnitt 7 om en förlängd gallringstid för vissa handlingar som rör barn kan medföra positiva konsekvenser för barn eftersom socialnämnden kommer att ha möjlighet att vid behov ta del av tidigare uppgifter i barnets akt som kan vara av betydelse för nämndens ställningstagande i vid exempelvis en förhandsbedömning eller utredning. Detta kan stärka skyddet för barn genom att nämnden kan få en helhetsbild av barnets uppväxt och förhållanden och beakta det vid sitt ställningstagande. Förslaget medför även att vissa handlingar sparas under längre tid, vilket möjliggör för barn att ta del av handlingarna under en längre tid. Det kan stärka rättssäkerheten för barn.

Regeringen anser att förslagen ytterligare bidrar till att skydda barn från att fara illa och att barnets bästa tillvaratas i större utsträckning än i dag. Sammantaget gör regeringen bedömningen att förslagen kan få positiva konsekvenser för barn eftersom förslagen syftar till utökade möjligheter att säkerställa att barnets rättigheter.

10.4 Övriga konsekvenser

Regeringens bedömning: Förslagen bedöms ha positiva konsekvenser för det brottsförebyggande arbetet.

Förslagen bedöms i viss utsträckning kunna bidra till att uppnå det jämställdhetspolitiska målet.

Förslagen bedöms i viss utsträckning kunna bidra till att nå det integrationspolitiska målet.

Förslagen bedöms inte ha några andra konsekvenser.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Brottsförebyggande rådet* framhåller vikten av att barn och unga tidigt kan få insatser i ett brottsförebyggande syfte vid exempelvis normbrytande beteenden. *Institutet för mänskliga rättigheter* anser att förslagen har potential att stärka socialtjänstens förmåga att identifiera och tillgodose barns behov av skydd och stöd och därigenom minska risken för att de dras in i kriminalitet.

Västerås kommun anser att förslagen bör följas upp och utvärderas för att inte riskera att införa åtgärder som inte ger önskad effekt.

Skälen för regeringens bedömning

Konsekvenser för det brottsförebyggande arbetet

Barn kan fara illa på olika sätt och av olika anledningar. En del barn far illa eller riskerar att fara illa genom att de begår brott eller själva utsätts för brott. Barn som exempelvis tidigt uppsöker eller socialiseras in i kriminalitet utvecklas ofta negativt vilket kan få allvarliga konsekvenser. Likaså riskerar de barn som utsätts för brott att känna sig otrygga och utvecklas ogynnsamt. En förutsättning för att socialnämnden ska kunna fullgöra sin uppgift att förebygga eller vidta åtgärder för att skydda barn är att den får kännedom om barn som far illa eller misstänks fara illa.

Förslaget i avsnitt 5.1.1 och 5.1.2 om att ordningsvakter och fler myndigheter och anställda hos dessa myndigheter ska omfattas av anmälningsskyldigheten kommer enligt regeringen att leda till att fler barn uppmärksammas och kommer till socialnämndens kännedom. I likhet med *Institutet för mänskliga rättigheter* anser regeringen att förslaget kan minska risken för att barn dras in i kriminalitet. Därigenom kan de barn som befinner sig i riskzon för att utsättas för brott eller begå brott få det skydd eller stöd som de behöver. Det brottsförebyggande arbetet kan därmed påverkas i positiv riktning genom att vägen in i brottslighet för barn bryts eller förhindras. Enligt regeringen kan förslaget leda till att färre barn begår brott eller blir utsatta för brott. Sammantaget bedömer regeringen att förslaget i avsnitt 5.1.1 och 5.1.2 kan ha positiva konsekvenser för det brottsförebyggande arbetet.

Konsekvenser för jämställdheten

Regeringens övergripande mål för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Ett av delmålen är att flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Delmålet omfattar alla yttringar av fysiskt, psykiskt och sexuellt våld och hot om våld som riktas mot kvinnor och flickor (prop. 2005/06:155 s. 51–53).

Anledningarna till att ett barn är i behov av socialnämndens skydd eller stöd kan variera. Likaså kan flickors och pojkars utsatthet för olika faktorer variera. Under 2021 kom fler pojkar än flickor till socialnämndernas kännedom genom en anmälan om oro (Anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa – Uppföljning och analys av utvecklingen, Socialstyrelsen, 2022, s. 19). Av promemorian framgår att pojkar i större utsträckning än flickor utsätts för dödligt våld och är överrepresenterade när det gäller misshandel av andra vuxna än sina föräldrar. Flickor å andra sidan är överrepresenterade när det gäller utsatthet för våld som utövas av en förälder, sexuella övergrepp, bevittnande av våld mellan vuxna och psykisk misshandel. Flickor utsätts också oftare än pojkar för hedersrelaterat våld och förtryck samt barn- och tvångsäktenskap (prop. 2019/20:131 s. 26).

De myndigheter och yrkesverksamma som i avsnitt 5.1.1 och 5.1.2 föreslås omfattas av anmälningsskyldigheten får kännedom om barns livssituation utifrån delvis andra kontexter än dagens anmälningsskyldiga. Förslaget innebär att anmälningsskyldigheten utformas så att samhället på ett bättre sätt än i dag kan fånga upp fler barn som kan vara i behov av skydd eller stöd. Det kan enligt regeringen inte heller uteslutas att förslaget i avsnitt 6.1.1 om en uppgiftsskyldighet för viss personal inom skolan kan leda till att fler flickor och pojkar uppmärksammas och beaktas utifrån sina olika förhållanden utifrån den kunskap som skolan har. Regeringen anser därmed att förslagen kan bidra till att flickor och pojkar i större utsträckning kommer till nämndens kännedom och vid behov kan få det skydd eller stöd som de behöver.

Regeringen bedömer att förslaget i avsnitt 7 om en förlängd gallringstid för handlingar som har kommit in eller upprättats i samband med en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd

kan förväntas öka möjligheterna att följa upp socialtjänstens verksamhet, vilket exempelvis kan inkludera att följa upp jämställdhetsperspektiv.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att förslagen i viss utsträckning kan bidra till att uppnå det jämställdhetspolitiska målet.

Konsekvenser för det integrationspolitiska målet

Regeringen bedömer att förslagen kan bidra till att fler barn, inte minst barn som är utrikes födda eller som har utländsk bakgrund, som far illa eller riskerar att fara illa kan identifieras av socialnämnden. I förlängningen kan det leda till att fler barn än i dag kan få det skydd eller stöd som de behöver och att deras rättigheter kan tillvaratas i större utsträckning än i dag. Regeringen anser därmed att förslagen i viss utsträckning kan bidra till att uppnå det integrationspolitiska målet.

Inga övriga konsekvenser bedöms uppstå

Några övriga konsekvenser utöver de som redogjorts för i föregående avsnitt bedöms inte uppstå. Förslagen bedöms exempelvis inte ha någon betydelse för sysselsättningen och offentlig service i landet. Förslagen bedöms inte heller medföra några konsekvenser för miljön eller några andra konsekvenser som bör redovisas.

Till skillnad från *Västerås kommun* anser regeringen att det inte finns skäl att nu uttala sig om behovet av en uppföljning och utvärdering av lagstiftningen.

11 Författningskommentar

11.1 Förslaget till lag om ändring i föräldrabalken

6 kap.

18 b § *Bestämmelser om skyldigheten för medlare att vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden finns i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400).*

Paragrafen, som är ny, upplyser om medlares anmälningsskyldighet enligt 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400), förkortad SoL. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.4.

I 19 kap. 1 § första stycket SoL tydliggörs att medlare som har ett uppdrag enligt 6 kap. 18 a § föräldrabalken är skyldiga att genast anmäla till en socialnämnd vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa. Se kommentaren till den paragrafen.

20 c § *Verksamheter och anställda i sådana verksamheter som avses i 1 kap. 1 och 2 §§ skollagen (2010:800) är skyldiga att lämna uppgifter som kan ha betydelse för bedömningen av en fråga om vårdnad, boende eller umgänge på begäran av en socialnämnd som ska lämna upplysningar eller utföra en utredning enligt 19 eller 20 §. Detsamma gäller när uppgifterna begärs av den som socialnämnden har utsett att utföra en utredning enligt 19 §.*

Uppgiftsskyldighet enligt första stycket gäller inte skolläkare, skolsköterskor, psykologer eller kuratorer inom elevhälsan.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om uppgiftsskyldighet som bryter sekretess- och tystnadsplikt för skolpersonal m.fl. när dessa lämnar uppgifter till en socialnämnd som har i uppdrag att lämna upplysningar eller utföra en utredning i ett mål eller ärende om vårdnad, boende eller umgänge. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.1.

I *första stycket* framgår att det är verksamheter och anställda i sådana verksamheter som avses i 1 kap. 1 och 2 §§ skollagen (2010:800) som omfattas av uppgiftsskyldigheten. Uppgiftsskyldigheten omfattar därmed utbildning inom skolväsendet, vilket består av skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning (1 kap. 1 § andra stycket skollagen). I skolväsendet ingår också fritidshem som kompletterar utbildningen i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan och vissa särskilda utbildningsformer (1 kap. 1 § tredje stycket skollagen). Uppgiftsskyldigheten omfattar också vissa särskilda utbildningsformer samt annan pedagogisk verksamhet som bedrivs i stället för utbildning inom skolväsendet (1 kap. 2 § skollagen).

Uppgifterna ska lämnas på begäran till den socialnämnd som på uppdrag av en allmän domstol ska lämna upplysningar eller utföra en utredning i ett mål eller ärende om vårdnad, boende eller umgänge enligt 6 kap. 19 eller 20 §§ föräldrabalken. Uppgifterna ska också lämnas på begäran av den som nämnden har utsett att utföra en utredning enligt 6 kap. 19 § föräldrabalken. Bestämmelsen är dock inte tillämplig när domstolen har uppdragit åt ett annat organ att utse någon att utföra utredningen enligt nämnda bestämmelse.

Genom uppgiftsskyldigheten blir den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) tillämplig och uppgifterna kan därmed överlämnas från referenspersonen till socialnämnden utan hinder av sekretess och oberoende av om vårdnadshavaren eller barnet har lämnat sitt samtycke. Att uppgifter ska lämnas på begäran innebär att det är socialnämnden, eller den som nämnden har utsett att utföra en utredning, som ska ta initiativ till uppgiftsutlämnandet. Med socialnämnd avses, som framgår av 4 kap. 2 § socialtjänstlagen (2025:400), en nämnd som fullgör kommunens uppgifter inom socialtjänsten. Socialnämnden, eller den som nämnden har utsett att utföra en utredning, bör i möjligaste mån eftersträva att uppgiftslämnandet sker i samförstånd med den enskilde.

Uppgiftsskyldigheten avser uppgifter som kan ha betydelse för bedömningen av en fråga om vårdnad, boende eller umgänge (jfr även 6 kap. 20 b § föräldrabalken). Bestämmelsen kan omfatta många olika typer av uppgifter och det är ytterst uppgiftslämnaren som har att bedöma uppgiftsskyldighetens omfattning, dvs. vilka uppgifter som kan lämnas ut. För att en socialnämnd, eller den som nämnden har utsett att utföra en utredning, ska få del av nödvändiga och relevanta uppgifter bör den som begär uppgifterna tydligt ange vilka uppgifter det kan finnas behov att få del av inom ramen för bedömningen av barnets bästa. Den uppgiftsskyldiges uppgift är då inte att ta ställning i frågan om vårdnad,

boende och umgänge, utan den uppgiften ankommer på den som utför utredningen.

I *andra stycket* undantas skolläkare, skolsköterskor, psykologer och kuratorer inom elevhälsan från tillämpningsområdet för uppgiftsskyldigheten. Att en uppgiftsskyldighet inte finns för dessa aktörer hindrar emellertid inte att uppgifterna ändå kan lämnas ut till en socialnämnd om samtycke finns. Övriga yrkeskategorier inom elevhälsan, t.ex. specialpedagoger och speciallärare, omfattas däremot av uppgiftsskyldigheten.

11.2 Förslaget till lag om ändring i polislagen (1984:387)

6 § Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska samarbeta med varandra och med åklagarmyndigheterna.

Polismyndigheten ska fortlöpande samarbeta med myndigheterna inom socialtjänsten och snarast underrätta dessa om förhållanden som bör föranleda någon åtgärd av dem.

Bestämmelser om skyldigheten att vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden finns i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400).

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska också samarbeta med andra myndigheter och organisationer vilkas verksamhet berör polisverksamheten.

Andra myndigheter ska ge polisen stöd i dess arbete.

Paragrafen reglerar bl.a. Polismyndighetens och Säkerhetspolisens skyldighet att samarbeta med varandra och med andra myndigheter och organisationer samt upplyser om socialtjänstlagens (2025:400), förkortad SoL, bestämmelser om anmälningsskyldighet. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.4.

I *tredje stycket* finns en upplysningsbestämmelse om 19 kap. 1 § SoL, som anger när en anmälan om oro för ett barn ska göras. Bestämmelsen motsvarar hittillsvarande 6 § andra stycket andra meningen polislagen (1984:387). Bestämmelsen ändras språkligt. Någon ändring i sak är inte avsedd. Se vidare kommentaren till 19 kap. 1 § SoL.

Paragrafen ändras redaktionellt på så sätt att hittillsvarande andra stycket delas upp i två stycken.

11.3 Förslaget till lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125)

3 § Tandvården ska bedrivas så att den uppfyller kravet på en god tandvård. Detta innebär att den ska

1. vara av god kvalitet med en god hygienisk standard och lägga särskild vikt vid förebyggande åtgärder,

2. tillgodose patientens behov av trygghet i vården och behandlingen,

3. vara lätt tillgänglig,

4. bygga på respekt för patientens självbestämmande och integritet,

5. främja goda kontakter mellan patienten och tandvårdspersonalen.

Akuta fall ska behandlas med förtur.

När tandvård ges till barn ska barnets bästa särskilt beaktas.

Bestämmelser om *skyldigheten att vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden* finns i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400).

Paragrafen reglerar de krav som ställs på en god tandvård och upplyser om socialtjänstlagens (2025:400), förkortad SoL, bestämmelser om anmälningsskyldighet. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.4.

I *ffjärde stycket* finns en upplysningsbestämmelse om 19 kap. 1 § SoL, som anger när en anmälan om oro för ett barn ska göras. Bestämmelsen ändras språkligt. Någon ändring i sak är inte avsedd. Se kommentaren till den paragrafen.

11.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning

14 b § Bestämmelser om *skyldigheten att vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden* finns i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400).

Paragrafen innehåller en upplysning om socialtjänstlagens (2025:400), förkortad SoL, bestämmelser om anmälningsskyldighet. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.4.

I paragrafen finns en upplysningsbestämmelse om 19 kap. 1 § SoL, som anger när en anmälan om oro för ett barn ska göras. Bestämmelsen ändras språkligt. Någon ändring i sak är inte avsedd. Se kommentaren till den paragrafen.

11.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

24 g § Bestämmelser om *skyldigheten att vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden* finns i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400).

Paragrafen innehåller en upplysning om socialtjänstlagens (2025:400), förkortad SoL, bestämmelser om anmälningsskyldighet. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.4.

I paragrafen finns en upplysningsbestämmelse om 19 kap. 1 § SoL, som anger när en anmälan om oro för ett barn ska göras. Bestämmelsen ändras språkligt. Någon ändring i sak är inte avsedd. Se kommentaren till den paragrafen.

I paragrafens hittillsvarande lydelse upplyses också om rapporterings-skyldigheten enligt 27 kap. 2 § SoL. Denna hänvisning tas bort eftersom det finns motsvarande bestämmelser om rapporteringsskyldighet i 24 b § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

11.6 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

40 kap.

Anmälan om oro för barn

7 g § Sekretess gäller hos myndigheter och i verksamheter som avses i 19 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen (2025:400) för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men och uppgiften hänför sig till

1. en anmälan om oro för ett barn, eller

2. information som socialnämnden har lämnat enligt 19 kap. 6 § socialtjänstlagen till den som har gjort en sådan anmälan.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Paragrafen, som är ny, reglerar sekretess hos de myndigheter och verksamheter som är skyldiga att anmäla oro för barn enligt 19 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen (2025:400), förkortad SoL. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

I första stycket framgår att sekretess gäller hos myndigheter och verksamheter som avses i 19 kap. 1 § första stycket SoL för uppgifter om en enskilds personliga förhållanden. Enligt *punkt 1* gäller sekretess för uppgift som hänför sig till en anmälan om oro för ett barn (19 kap. 1 § SoL). Enligt *punkt 2* gäller sekretess för uppgift som hänför sig till den information som socialnämnden har lämnat till den som gjort en anmälan om oro för ett barn, s.k. återkoppling (19 kap. 6 § SoL). Uttrycket ”personliga förhållanden” har samma innebörd som i övriga bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen och omfattar uppgifter om allt från en persons namn, adress och ekonomi till yttringarna av ett sjukdomstillstånd (se bl.a. prop. 1979/80:2 Del A s. 84 och prop. 2003/04:93 s. 45). Även en uppgift om att någon förekommer i en anmälan enligt 19 kap. 1 § SoL omfattas av uttrycket. I enskilds personliga förhållanden ingår även uppgift om en persons ekonomi på samma sätt som för socialtjänstsekreten i 26 kap. 1 § OSL (jfr prop. 1979/80:2 Del A s. 84). Skaderekvisitet i bestämmelsen är omvänt, dvs. sekretess gäller om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men. Bestämmelsen gäller för samtliga myndigheter och verksamheter som omfattas av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL. Det innebär att en uppgift som hänför sig till en handling som avses i första eller andra punkten kan omfattas av sekretess även enligt andra bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen. För det fall en annan sekretessbestämmelse är tillämplig på uppgifterna som hänför sig till anmälan om oro eller återkopplingen, får avgöras vilken av bestämmelserna som ska ha företräde utifrån regleringen i 7 kap. 3 § OSL.

Offentlighets- och sekretesslagen är som huvudregel inte tillämplig hos privata aktörer. Däremot finns bestämmelser om tystnadsplikt i andra författningar som omfattar sådana aktörer (t.ex 6 kap. 12 § patient säkerhetslagen [2010:659], 29 kap. 14 § skollagen [2010:800] och 17 § lagen [2023:421] om ordningsvakter). För ordningsvakter som tjänstgör i det allmännas verksamhet gäller offentlighets- och sekretesslagen.

Bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen gäller såväl för myndigheten som sådan som för bl.a. anställda och uppdragstagare vid myndigheten (2 kap. 1 § OSL). Exempelvis anses medlare som utsetts enligt 6 kap. 18 a § föräldrabalken som uppdragstagare hos myndighet och omfattas av offentlighets- och sekretesslagen (prop. 2020/21:150 s. 80 och 81).

I *andra stycket* framgår att för uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst 70 år.

8 § Den tystnadsplikt som följer av 1, 2, 4, 5, 7 d och 7 g §§ inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när den tystnadsplikt som följer av sekretessbestämmelser i kapitlet inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

Paragrafen ändras till följd av att det införs en ny bestämmelse i 40 kap. 7 g § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL. Ändringen innebär att tystnadsplikten som följer av nya 40 kap. 7 g § OSL inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter enligt tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

11.7 Förslaget till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659)

6 kap.

5 § Hälso- och sjukvårdspersonalen ska i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. I fråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 12–14 §§ och av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Hälso- och sjukvårdspersonalen ska särskilt beakta ett barns behov av information, råd och stöd om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med

1. har en psykisk störning eller en psykisk funktionsnedsättning,
2. har en allvarlig fysisk sjukdom eller skada,
3. är missbrukare av alkohol eller något annat beroendeframkallande medel, eller
4. utsätter eller har utsatt barnet eller en närstående till barnet för våld eller andra övergrepp.

Detsamma gäller om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med oväntat avlider.

Bestämmelser om *skyldigheten att vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden* finns i 19 kap. 1 och 2 §§ socialtjänstlagen (2025:400).

Paragrafen reglerar hälso- och sjukvårdspersonalens skyldigheter i frågor om barn som far illa eller riskerar att fara illa och upplyser om socialtjänstlagens (2025:400), förkortad SoL, bestämmelser om anmälningsskyldighet. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.4.

I *fjärde stycket* finns en upplysningsbestämmelse om 19 kap. 1 och 2 §§ SoL, som anger när en anmälan om oro för ett barn ska göras. Bestämmelsen ändras språkligt. Någon ändring i sak är inte avsedd. Se vidare kommentaren till 19 kap. 1 § SoL.

11.8 Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)

29 kap.

13 § Huvudmannen för verksamhet som avses i denna lag och den som är anställd i sådan verksamhet, ska på socialnämndens initiativ i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. I fråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 14 § och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Bestämmelser om *skyldigheten att vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden* finns i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400).

Paragrafen reglerar huvudmannens och anställdas skyldighet att samverka med bl.a. samhällsorgan i frågor om barn som far illa eller riskerar att fara illa och upplyser om socialtjänstlagens (2025:400), förkortad SoL, bestämmelser om anmälningsskyldighet. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.4.

I *andra stycket* finns en upplysningsbestämmelse om 19 kap. 1 § SoL, som anger när en anmälan om oro för ett barn ska göras. Bestämmelsen ändras språkligt. Någon ändring i sak är inte avsedd. Se kommentaren till den paragrafen.

11.9 Förslaget till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)

5 kap.

8 § Hälso- och sjukvården ska på socialnämndens initiativ, i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa, samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. I fråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 6 kap. 12–14 §§ patientsäkerhetslagen (2010:659) och av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Bestämmelser om *skyldigheten att vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden* finns i 19 kap. 1 och 2 §§ socialtjänstlagen (2025:400).

Paragrafen reglerar hälso- och sjukvårdens skyldighet att samverka med bl.a. samhällsorgan i frågor om barn som far illa eller riskerar att fara illa och upplyser om socialtjänstlagens (2025:400), förkortad SoL, bestämmelser om anmälningsskyldighet. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.4.

I *andra stycket* finns en upplysningsbestämmelse om 19 kap. 1 och 2 §§ SoL, som anger när en anmälan om oro för ett barn ska göras. Bestämmelsen ändras språkligt. Någon ändring i sak är inte avsedd. Se vidare kommentaren till 19 kap. 1 § SoL.

11.10 Förslaget till lag om ändring i kustbevakningslagen (2019:32)

2 kap.

Anmälningsskyldighet

9 § *Bestämmelser om skyldigheten att vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden finns i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400).*

Paragrafen, som är ny, upplyser om att det finns bestämmelser om anmälningsskyldighet i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400), förkortad SoL. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.4.

I 19 kap. 1 § SoL införs en skyldighet för Kustbevakningen och anställda hos myndigheten att genast anmäla till en socialnämnd vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa. Se kommentaren till den paragrafen.

11.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (2023:421) om ordningsvakter

Anmälningsskyldighet

17 a § *Bestämmelser om skyldigheten att vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden finns i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400).*

Paragrafen, som är ny, upplyser om att det finns bestämmelser om anmälningsskyldighet i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400), förkortad SoL. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.4.

I 19 kap. 1 § SoL införs en skyldighet för den som har förordnats som ordningsvakt enligt lagen (2023:421) om ordningsvakter att genast anmäla till en socialnämnd vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa. Se kommentaren till den paragrafen.

11.12 Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400)

16 kap.

Utredning om barn

2 a § Handlingar som har kommit in eller upprättats i samband med en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd får inte gallras förrän han eller hon har fyllt trettio år.

För handlingar i ett ärende där socialnämnden beslutat att inte inleda utredning enligt 20 kap. 2 § gäller att dessa ska gallras efter fem år enligt bestämmelserna i 1 §.

Paragrafen, som är ny, innebär att fler handlingar än i dag undantas från huvudregeln om att anteckningar och andra uppgifter i en personakt hos socialnämnden ska gallras fem år efter det att sista anteckningen gjordes i akten. Övervägandena finns i avsnitt 7.

I första stycket framgår att handlingar som inkommit eller upprättats i samband med en utredning av om en socialnämnd behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd inte får gallras förrän han eller hon har fyllt trettio år. Bestämmelsen är ett undantag från huvudregeln om gallring i 16 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400), förkortad SoL. Det innebär att samtliga handlingar som är hänförliga till en utredning om ett barn enligt 20 kap. 3 § SoL ska undantas från gallring. Handlingar som bör sparas är bl.a. skriftlig dokumentation i ärendet, handlingar som socialnämnden har begärt in under utredningen, beslut om att ärendet ska avslutas utan insats, beslut om insats och åtgärder som vidtas för att följa upp att den enskilde får den beviljade insatsen utförd enligt nämndens beslut. Även beslut om uppföljning av ett barns situation när en utredning avslutats utan beslut om insats och åtgärder som vidtas vid en sådan uppföljning bör sparas (23 kap. 1 och 3 §§ SoL). En anmälan om oro enligt 19 kap. SoL eller 7 § lagen (1993:335) om Barnombudsman, som kan ha föranlett utredningen, bör också sparas enligt bestämmelsen. Detsamma gäller för handlingar som har kommit in eller upprättats i samband med en sådan anmälan om oro, t.ex. den omedelbara skyddsbedömningen, förhandsbedömningen, beslut och eventuell återkoppling (19 kap. 6 § och 20 kap. 1 och 2 §§ SoL).

Om handlingarna omfattas av undantagen från gallring i 16 kap. 2 eller 4 §§ SoL, som avser barn som bl.a. har placerats utanför det egna hemmet samt forskningsundantaget, ska handlingarna inte gallras efter trettio år.

I andra stycket tydliggörs att handlingar i ett ärende där socialnämnden beslutat att inte inleda utredning enligt 20 kap. 2 § SoL inte omfattas av undantaget i första stycket. Dessa handlingar ska i stället gallras fem år efter sista anteckningen enligt huvudregeln i 16 kap 1 § SoL.

19 kap.

1 § Följande myndigheter, anställda hos sådana myndigheter och verksamma i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa:

1. myndigheter inom hälso- och sjukvården och tandvården,
2. rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet inom Rättsmedicinalverket,

3. myndigheter inom socialtjänsten,
4. verksamheter enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
5. verksamheter enligt skollagen (2010:800),
6. medlare som fått uppdrag enligt 6 kap. 18 a § föräldrabalken,
7. ordningsvakter som fått förordnande enligt lagen (2023:421) om ordningsvakter,
8. Arbetsförmedlingen,
9. Ekobrottsmyndigheten,
10. Försäkringskassan,
11. Kriminalvården,
12. Kronofogdemyndigheten,
13. Kustbevakningen,
14. länsstyrelserna,
15. Migrationsverket,
16. Polismyndigheten,
17. Skatteverket,
18. Säkerhetspolisen,
19. Tullverket,
20. Åklagarmyndigheten,
21. andra myndigheter om myndighetens verksamhet berör barn och unga, och
22. de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och fullgör uppgifter som berör barn och unga eller inom annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården, på socialtjänstens område eller enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

För verksamma inom familjerådgivning gäller i stället för första stycket bestämmelserna i 2 §.

Paragrafen reglerar anmälningsskyldighet för myndigheter, anställda och yrkesverksamma vid oro för ett barn. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.1–5.1.4.

I *första stycket* anges vilka myndigheter, myndighetsanställda och yrkesverksamma som omfattas av anmälningsskyldigheten. I *punkterna 1, 5, 6, 9, 15 och 20* förtydligas att vissa myndigheter och yrkesverksamma omfattas av anmälningsskyldigheten i hittillsvarande 19 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen (2025:400), förkortad SoL. Det gäller tandvården, verksamheter enligt skollagen (2010:800), medlare som fått uppdrag enligt föräldrabalken, Ekobrottsmyndigheten, Migrationsverket och Åklagarmyndigheten (jfr prop. 1979/80:1 Del A s. 537, prop. 1996/97:124 s. 106, prop. 2006/07:108 s. 34 och prop. 2020/21:150 s. 183).

I *punkterna 7, 8, 10, 12, 13, 14, 17 och 19* läggs ytterligare myndigheter, anställda och yrkesverksamma till i paragrafen som också ska omfattas av anmälningsskyldigheten. Det gäller Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, länsstyrelserna, Skatteverket, Tullverket och ordningsvakter som fått förordnanden enligt lagen (2023:421) om ordningsvakter.

I *punkt 21* framgår att anmälningsskyldigheten även gäller för andra myndigheter och anställda hos dessa myndigheter, om myndighetens verksamhet berör barn och unga (jfr prop. 1996/97:124 s. 106 och prop. 2012/13:10 s. 44). Bestämmelsen innebär bl.a. att även tillkommande myndigheter, vars verksamhet berör barn och unga, kommer att omfattas av bestämmelsen utan – eller i väntan på – lag-

ändring. Bestämmelsen motsvarar hittillsvarande 19 kap. 1 § SoL första stycket första och andra punkterna. Någon ändring i sak är inte avsedd.

I *punkt 22* framgår att anmälningsskyldigheten också gäller för de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och fullgör uppgifter som berör barn och unga eller inom annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården, på socialtjänstens område eller enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Bestämmelsen motsvarar hittillsvarande 19 kap. 1 § SoL första stycket fjärde punkten. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Anmälningsskyldigheten gäller för hela den anmälningsskyldiges verksamhet och inte endast för en viss del av denna. Skyldigheten att anmäla uppkommer vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa och uppgifterna har framkommit inom ramen för den anmälningsskyldiges verksamhet. Med detta ska förstås den verksamhet som den anmälningsskyldige bedriver eller arbetar inom (jfr bl.a. prop. 2012/13:10 s. 44 och bet. SoU 1979/80:44 s. 113).

De som omfattas av anmälningsskyldigheten är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för en utredning av ett barns behov av skydd eller stöd enligt 20 kap. 6 § SoL. Det gäller även för de ytterligare myndigheter, anställda och yrkesverksamma som ska omfattas av anmälningsskyldigheten.

Paragrafen ändras även i övrigt språkligt och redaktionellt. Dessa ändringar innebär ingen ändring i sak.

6 § Socialnämnden får informera den som har gjort anmälan enligt 1, 2 eller 3 § om att en utredning har inletts, inte har inletts eller redan pågår.

På begäran av anmälaren ska socialnämnden lämna sådan information som avses i första stycket, om det inte är olämpligt med hänsyn till omständigheterna. Informationen ska lämnas senast en vecka efter det att socialnämnden har fattat beslut om att inleda eller inte inleda utredning. Om begäran kommer in efter denna tidpunkt eller om en utredning redan pågår ska informationen lämnas genast.

Paragrafen innehåller bestämmelser om s.k. återkoppling till den som gjort en anmälan om oro för ett barn. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

I *första stycket* framgår när socialnämnden får lämna återkoppling till den som har gjort en anmälan om oro enligt 19 kap. 1, 2 eller 3 § socialtjänstlagen (2025:400), förkortad SoL. Bestämmelsen motsvarar hittillsvarande 19 kap. 6 § första meningen SoL.

I *andra stycket*, som är nytt, framgår när socialnämnden är skyldig att lämna återkoppling om att en utredning har inletts, inte har inletts eller redan pågår till den som har gjort en anmälan om oro enligt 19 kap. 1, 2 eller 3 § SoL. *Första meningen* motsvarar hittillsvarande 19 kap. 6 § andra meningen SoL. I *andra och tredje meningarna* införs en tidsfrist innebärande att socialnämndens återkoppling ska lämnas senast en vecka efter det att socialnämnden har fattat beslut om att inleda eller inte inleda utredning (s.k. förhandsbedömning) enligt 20 kap. 2 § SoL. Om begäran om återkoppling kommer in efter den tidpunkten, eller om en utredning redan pågår och en förhandsbedömning därför inte behöver göras, ska informationen i stället lämnas genast.

Paragrafen ändras även språkligt och redaktionellt på så sätt att den delas upp i två stycken.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Bestämmelsen i 16 kap. 2 a § första stycket tillämpas inte på ärenden som har avslutats före ikraftträdandet.

Övervägandena till ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna finns i avsnitt 9.

I första punkten anges att lagen träder i kraft den 1 januari 2026.

I andra punkten anges att bestämmelsen i 16 kap. 2 a § första stycket socialtjänstlagen (2025:400), förkortad SoL, inte ska tillämpas på ärenden som har avslutats före ikraftträdandet. Det innebär att den nya bestämmelsen endast är tillämplig på ärenden som är pågående den 1 januari 2026. Redan avslutade ärenden ska därmed gallras enligt huvudregeln i 16 kap. 1 § SoL.

Sammanfattning av promemorian Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn (Ds 2023:15) i relevanta delar

Uppdraget

Vi har haft i uppdrag att utreda frågor som handlar om socialnämnders arbete med barn och om utökade möjligheter att inhämta och utbyta uppgifter inom socialtjänsten för att förebygga brott och stärka skyddet för barn. Uppdraget rör sex huvudfrågor och har innefattat att utreda

1. om anmälningsskyldigheten vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, ska utökas till att omfatta fler myndigheter och yrkesgrupper än idag,
2. om det ska vara obligatoriskt för socialnämnder att återkoppla till den som enligt 14 kap. 1 § SoL omfattas av skyldigheten att göra en anmälan om oro för barn,
3. om socialnämndernas möjligheter att ta del av uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren inom ramen för en barnavårdsutredning, dvs. en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd, ska utvidgas,
4. om gallringsbestämmelserna i fråga om handlingar i barns personakter (barnakter) bör ändras och om den 70-åriga sekretesstiden för handlingar i barnakter ska förlängas,
5. om möjligheterna till informationsutbyte mellan socialnämnder i olika kommuner behöver utvidgas i det brottsförebyggande arbetet med barn och unga, samt
6. behovet av att förbättra möjligheterna för socialnämnder att inhämta information vid utredning av barnets bästa när det gäller frågor om vårdnad om barn, barns boende och barns rätt till umgänge med den förälder som barnet inte bor hos.

Vårt uppdrag har sin utgångspunkt i barnets rättigheter och vikten av att betrakta och bemöta barn som egna rättighetsbärare. I vårt arbete har detta därför varit en central utgångspunkt för våra överväganden och förslag. Utöver dessa utgångspunkter har vi formulerat ytterligare utgångspunkter som har varit fundamentala för våra överväganden och förslag. Det handlar om att barns rätt att få beaktat vad som är barnets bästa innebär att intrång i såväl barns som vuxnas personliga integritet ibland är nödvändigt, att barns skyddsbehov ska tillgodoses på ett likvärdigt sätt oavsett var barnet bor eller vistas, att socialnämnderna och därmed socialtjänsterna ska få fler verktyg i sitt arbete med att tillgodose barns bästa, att förtroendet för socialtjänsterna ska vidmakthållas och stärkas ytterligare samt att den rättsliga regleringen ska vara tydlig, lättillgänglig och teknikneutral.

Om våra förslag genomförs förväntas dessa leda till att fler barn som är i behov av en socialnämnds stöd eller skydd får det. Förslagen förväntas också leda till att allmänna domstolar i vissa fall får mer underlag för att kunna bedöma vad som är barns bästa i frågor om vårdnad, boende eller umgänge. Förslagen innebär således att barnets bästa kan tillgodoses i större omfattning och att barns rättigheter förverkligas och tillvaratas i större utsträckning än i dag. Förslagen kommer att ha positiva effekter för det brottsförebyggande arbetet och kan på sikt leda till att färre barn begår eller utsätts för brott. Sammantaget innebär våra förslag att socialtjänsterna får fler verktyg i sitt arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn.

Fler myndigheter och aktörer ska vara anmälningsskyldiga vid oro för barn

I vårt utredningsuppdrag har ingått att överväga om fler myndigheter och aktörer ska omfattas av anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § SoL vid kännedom om eller misstanke att barn far illa.

Vi har konstaterat att Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, länsstyrelserna, Kustbevakningen, Tullverket, Kronofogdemyndigheten och Skatteverket är myndigheter som i sin verksamhet kan få kännedom om eller misstanke att barn far illa. Utifrån detta samt då myndigheter måste anses ha ett särskilt ansvar för att uppmärksamma barn som far illa och medverka till att socialnämnder får kännedom om detta föreslår vi att dessa myndigheter ska omfattas av anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § SoL och att det uttryckligen ska framgå av bestämmelsen.

Med beaktande av det uppdrag och den roll i samhället som ordningsvakter har föreslår vi även att ordningsvakter ska omfattas av anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § SoL och att ordningsvakter vid sådan anmälan ska anmäla direkt till en socialnämnd.

Under arbetet med denna fråga har vi kommit fram till att regleringen i 14 kap. 1 § SoL behöver förtydligas så att det av bestämmelsen framgår vilka myndigheter och aktörer som är anmälningsskyldiga. Vi föreslår därför att de myndigheter och aktörer som enligt regeringens uttalanden i

förarbeten och enligt uttalanden av Justitieombudsmannen redan i dag anses omfattas av anmälningsskyldigheten uttryckligen ska anges i bestämmelsen. Detta avser medlare enligt 6 kap. 18 a § föräldrabalken samt Migrationsverket, Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten. Om det i en lag som reglerar en viss verksamhet finns en hänvisning till anmälningsskyldigheten ska det också uttryckligen framgå av 14 kap. 1 § SoL att anmälningsskyldighet föreligger. Därför föreslår vi att det i 14 kap. 1 § SoL ska anges att verksamheter som omfattas av skollagen (2010:800) och som berör barn är anmälningsskyldiga. Detsamma gäller även för tandvården samt de som fullgör uppgifter i verksamhet enligt lagstiftning om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Ur integritetssynpunkt är det för den vars uppgifter kan framkomma i en anmälan enligt 14 kap. 1 § SoL av stor vikt att uppgifterna inte sprids till obehöriga. Därför föreslår vi att sekretess, i verksamheter som omfattas av anmälningsskyldighet enligt 14 kap. 1 § SoL, ska gälla för en uppgift om en enskilds personliga förhållanden som framkommer i en anmälan som gjorts med stöd av 14 kap. 1 § SoL, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Vi föreslår också att meddelarfriheten avseende uppgifter i en anmälan ska inskränkas innebärande att den tystnadsplikt som följer av den föreslagna sekretessbestämmelsen ska ha företräde framför den grundlagsskyddade rätten att meddela och offentliggöra uppgifter.

Att fler myndigheter och aktörer omfattas av den lagstadgade anmälningsskyldigheten vid kännedom om eller misstanke att barn far illa kan förväntas medföra att fler barn än i dag kommer att få tillgång till socialnämndernas skydd eller stöd. Förslaget kan även bidra till att åtgärder och insatser för barn kan bli aktuella i ett tidigare skede än i dag. Förslaget kommer därför att stärka barns rättigheter. En lagstadgad anmälningsskyldighet för fler myndigheter och yrkesverksamma bidrar därmed till att minska mörkertalet när det gäller barn som far illa och kan bidra till att förebygga brott. De myndigheter som uttryckligen kommer att vara anmälningsskyldiga enligt 14 kap. 1 § SoL liksom de myndigheter som vi föreslår ska omfattas av anmälningsskyldigheten enligt samma bestämmelse kommer att få ett tydligt ansvar för att bidra till att barn som far illa eller misstänks fara illa kommer till en socialnämnds kännedom.

Den som ska få återkoppling efter en anmälan om oro för barn ska få det skriftligen och inom viss tid

I dag finns det en möjlighet för socialnämnder att höra av sig till den som har gjort en anmälan enligt 14 kap. 1 § SoL och informera (återkoppla) om anmälan har föranlett att en utredning inletts eller inte inletts alternativt informera om att en utredning redan pågår (14 kap. 1 b § SoL). Om den som har gjort en anmälan enligt 14 kap. 1 § SoL begär det ska återkoppling ske, om det inte med hänsyn till omständigheterna är olämpligt.

Även om det redan i dag finns en skyldighet att på begäran återkoppla till anmälaren har vår kartläggning visat att flera olika orsaker sammantaget bidrar till att så inte alltid sker. Det handlar bl.a. om tids- och resursbrist och en osäkerhet om vilken information som får lämnas ut. Eftersom

information till anmälaren fyller en viktig funktion för anmälningsskyldighetens fullgörande föreslår vi att det införs en reglering som innebär att om information varom nu är fråga ska lämnas så ska det göras skriftligen och som huvudregel inom 14 dagar från det att anmälan inkom till socialnämnden. Detta kan dels underlätta återkopplingen, dels bidra till att återkopplingen faktiskt blir av.

Informationen i den skriftliga återkopplingen är förvisso begränsad men de uppgifter som ska framgå är likväl skyddsvärda ur integritetssynpunkt eftersom själva uppgiften om att en anmälan har gjorts till en socialnämnd kan vara integritetskänslig. Vi föreslår därför att det hos de verksamheter som omfattas av anmälningsskyldighet enligt 14 kap. 1 § SoL ska gälla sekretess för en uppgift om en enskilds personliga förhållanden som framkommer i den skriftliga informationen som lämnats enligt 14 kap. 1 b § SoL, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Vi föreslår också att meddelarfriheten avseende uppgifter i den skriftliga informationen som lämnats ska inskränkas, innebärande att den tystnadsplikt som följer av den föreslagna sekretessbestämmelsen ska ha företräde framför den grundlagsskyddade rätten att meddela och offentliggöra uppgifter.

Förslaget om att återkoppling ska ske skriftligen och inom viss tid kan förväntas leda till att den information som en anmälningsskyldig har rätt till faktiskt också lämnas. Att den som har begärt återkoppling får det ökar förtroendet för socialtjänsterna vilket i sin tur kan bidra till att de som är anmälningsskyldiga fullgör anmälningsskyldigheten i större utsträckning. Förslaget kan således innebära att fler barn som är i behov av en socialnämnds stöd eller skydd får det. Att information till den som har gjort en anmälan om oro för barn ska lämnas skriftligen innebär även att uppgifterna kan sparas hos anmälaren vilket medför att informationen kan dokumenteras hos den verksamhet som har gjort anmälan och i många fall följa barnet i stället för anmälaren. Den som har anmält eller anmälade myndighet kommer därmed vid behov kunna följa upp barnets situation på ett bättre sätt. Så kan vara fallet om det t.ex. är barnets skola som har gjort anmälan om oro. Detta förslag bidrar därmed till att stärka skyddet för barn i utsatta situationer.

Socialnämnderna ska få utökade möjligheter att inhämta uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren

Vi föreslår att socialnämnder vid en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd som huvudregel ska inhämta utdrag ur misstanke- och belastningsregistren avseende barnet samt närstående till barnet som är över 15 år och som barnet bor tillsammans med. Registerutdragen ska dock inte behöva inhämtas om det bedöms vara obehövligt.

Vidare föreslår vi att socialnämnderna, i enlighet med vad som redan i dag gäller för andra ärenden där socialnämnder kan inhämta utdrag ur misstanke- och belastningsregistren, ska ha en möjlighet att inhämta dessa registerutdrag även avseende andra personer.

Socialnämnderna ges i och med detta förslag ökade förutsättningar att kunna göra relevanta riskanalyser vid sina utredningar av ett barns behov av skydd eller stöd. Förslaget innebär att socialnämnder får ytterligare en parameter att lägga till grund för den helhetsbedömning som ska göras avseende barnets situation vilket ger socialnämnderna ökade möjligheter att fatta välgrundade beslut. Det kan i sin tur antas bidra till att barns rätt att få erforderligt skydd eller stöd tillgodoses i större utsträckning. Förslaget kan också bidra till att fler barn kommer att erbjudas adekvata insatser vilket innebär ökade förutsättningar att i ett tidigt skede bryta en destruktiv och skadlig utveckling.

Förslaget kommer att medföra visst merarbete för socialnämnderna. Med bättre riskanalyser och möjlighet till tidiga insatser kan det dock antas att förslaget på sikt leder till minskad arbetsbelastning och minskade kostnader för kommunerna. Förslaget kommer inledningsvis innebära kostnader för Polismyndigheten eftersom det är en kostnad att skicka papperskopia av de begärda registerutdragen, när så sker. På sikt innebär förslaget inga ökade kostnader för Polismyndigheten eftersom socialnämnderna framledes bör få del av utdragen elektroniskt. När en sådan ordning är införd kommer de kostnader Polismyndigheten har för att skicka registerutdrag per post att försvinna.

Längre gallringsfrister för handlingar som rör barn

Vi föreslår att det införs en längre gallringsfrist för vissa handlingar i barnakter innebärande att handlingarna inte ska gallras förrän 60 år efter barnets födelse. Förslaget innebär att vissa handlingar kommer att sparas längre tid än i dag. Det kommer leda till att socialnämnder får möjlighet att ta del av tidigare dokumentation rörande barnet om det för samma barn inkommer en ny anmälan om oro. Vidare möjliggör denna längre gallringsfrist att enskilda i vuxen ålder har möjlighet att ta del av handlingar som avser dokumentation om dem själva och som har gjorts under deras barndom. Med en 60-årig gallringsfrist behöver den nuvarande regleringen i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, som innebär att sekretess för dessa allmänna handlingar gäller i 70 år, inte ändras. Förslaget om förlängd gallringsfrist för vissa handlingar i barnakter innebär att socialnämnderna ges ökade förutsättningar att göra bättre överväganden om risker och bedömningar vid en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd. Förslaget bidrar till att fler barn kommer kunna erbjudas adekvata insatser vilket i sin tur innebär ökade förutsättningar att i ett tidigt skede bryta en destruktiv och skadlig utveckling. Detta har positiva effekter för det brottsförebyggande arbetet. Längre gallringsfrist för handlingar i barnakter bidrar också till att enskildas rättigheter i större utsträckning tillvaratas eftersom detta ger enskilda möjlighet att i vuxen ålder få del av innehållet i sin barnakt. Längre gallringsfrister för vissa handlingar i barnakter innebär också att Sveriges reglering på området närmar sig de regler om gallringsfrister som finns i andra nordiska länder för motsvarande handlingar.

Vad gäller kostnaderna för förvaring av fler handlingar hos en arkivmyndighet är det av betydelse att flera kommuner i dag anslutit sig eller

inom kort kommer att ansluta sig till ett s.k. e-arkiv. På sikt kommer detta förslag därmed inte innebära några ökade arkiveringskostnader. Bilaga 1

Utökade möjligheter till informationsdelning mellan socialtjänster

Vi har identifierat olika situationer där det kan finnas behov av att lämna ut information från en myndighet inom socialtjänsten till en annan sådan myndighet i samma eller i en annan kommun. Detta för att på bästa sätt kunna motverka att barn far illa. Vi har konstaterat att det finns regler som i vissa fall möjliggör sådant informationsutlämnande utan hinder av sekretess men vi har bedömt att de bestämmelser som finns inte fullt ut tillgodoser de behov av informationsdelning som vi har identifierat. Mot bakgrund härav föreslår vi att en myndighet inom socialtjänsten till en annan sådan myndighet i samma eller i en annan kommun ska få lämna ut uppgifter som rör ett barn om det finns risk för att barnet begår eller utsätts för brottslig verksamhet. För att uppgifter ska få lämnas ut ska det krävas att informationsdelningen kan antas bidra till att barnet inte far illa och utlämnande av uppgifterna får bara ske om det bedöms vara till barnets bästa. Vi föreslår också en reglering som innebär att myndigheterna där efter, utan hinder av sekretess, får ha de fortsatta kontakter som behövs för att tillvarata barnets bästa.

Förslaget syftar ytterst till att socialtjänster ska få fler verktyg för att kunna förebygga att barn begår eller utsätts för brottslig verksamhet och kan bidra till att socialtjänsternas möjligheter att vidta lämpliga insatser för barn som har behov av stöd eller skydd förbättras. Förslaget skapar därmed förutsättningar för att samhället ska kunna ta ett gemensamt ansvar för de barn som riskerar att fara illa. Förslaget kommer inte bara innebära positiva effekter för möjligheterna att förhindra att barn far illa utan stärker även det brottsförebyggande arbetet. En möjlighet för en myndighet inom socialtjänsten att lämna ut information till en annan sådan myndighet i samma eller i en annan kommun innebär nämligen att det finns ytterligare möjligheter att fånga upp de barn som riskerar att begå brott eller utsättas för brottslig verksamhet.

Utökade möjligheter för socialnämnder att inhämta uppgifter i frågor om vårdnad, boende och umgänge

Vi gör bedömningen att det finns ett behov av att socialnämnder kan få uppgifter från vissa referenspersoner utan samtycke från en vårdnadshavare för att på så sätt inhämta den information som behövs för att bedöma vad som är barnets bästa i frågor om vårdnad, boende eller umgänge. Därför föreslår vi att verksamheter som omfattas av skollagen och som berör barn samt anställda i sådana verksamheter ska omfattas av en uppgiftsskyldighet. Uppgiftsskyldigheten ska gälla när en socialnämnd på uppdrag av en allmän domstol ska lämna upplysningar eller genomföra en utredning enligt bestämmelser i föräldrabalken och socialnämnden be-

dömer att uppgifter från referenspersoner ska inhämtas. Vissa personer som ingår i elevhälsan ska undantas från föreslagen uppgiftsskyldighet.

Vid bedömning av barnets bästa gällande frågor om vårdnad, boende eller umgänge måste socialnämnderna kunna inhämta all relevant information om barnet och barnets situation även när sekretess gäller för uppgift om var barnet eller någon närstående till barnet har sin hemvist eller annars befinner sig. I dag råder osäkerhet hos socialnämnder och domstolar om en socialnämnd, när den ska lämna upplysningar eller göra en utredning enligt bestämmelser i föräldrabalken, kan ha kontakter och prata med referenspersoner på den ort där barnet eller någon närstående till barnet befinner sig utan att rätten till partsinsyn leder till att de sekretesskyddade uppgifterna röjs. Vi föreslår därför att när en socialnämnd på uppdrag av allmän domstol ska lämna upplysningar eller utföra en utredning enligt 6 kap. 19 och 20 §§ föräldrabalken och sekretess gäller för uppgift om var barnet eller en part har sin hemvist eller annars befinner sig ska den andre parten i målet eller ärendet inte ha rätt att ta del av uppgifter som innebär att de sekretesskyddade uppgifterna röjs. Begränsning av partsinsynen ska bara få ske om det kan antas att det intresse som sekretessen ska skydda har företrädare framför partens intresse av att ta del av uppgiften.

Förslagen innebär att socialnämnder och därmed även de allmänna domstolarna kommer att få bättre underlag för att kunna bedöma vad som är barnets bästa i frågor om vårdnad, boende eller umgänge. Utredningar om barnets bästa i frågor om vårdnad, boende eller umgänge kommer att kunna utföras på ett likvärdigt sätt oavsett vilken socialnämnd som är ansvarig för att lämna upplysningar eller göra en utredning samt oavsett om sekretess gäller för uppgift om var barnet eller en part har sin hemvist eller annars befinner sig. Detta leder till att barns bästa kan tillgodoses i större omfattning än i dag och därmed att barns rättigheter förverkligas i större utsträckning.

Personuppgiftsbehandling och intrång i den personliga integriteten

Våra förslag innebär att personuppgifter, inklusive sådana som är känsliga och sådana som rör fällande domar i brottmål samt lagöverträdelse som innefattar brott, kommer att behandlas av olika myndigheter och aktörer. Flera av de nu aktuella personuppgifterna behandlas dock redan av socialnämnderna inom ramen för deras arbete med barn.

Vi har bedömt att det finns författningsstöd för merparten av den personuppgiftsbehandling som kommer att bli aktuell med anledning av våra förslag. I förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten bedömer vi att det bör införas en ny ändamålsbestämelse som innebär att personuppgifter får behandlas vid tillämpning av den bestämmelse som vi föreslår som innebär en möjlighet för en myndighet inom socialtjänsten att lämna ut viss information till en annan sådan myndighet (26 kap. 9 e § OSL).

Vi bedömer att förslagen och därmed den personuppgiftsbehandling som förslagen medför är en proportionerlig inskränkning av det skydd för

den personliga integriteten som finns i regeringsformen, Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) och EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna (EU:s rättighetsstadga). Vi bedömer att förslagen, utifrån en proportionalitets- och nödvändighetsanalys, är förenliga med dataskyddsförordningens krav. Behovet av förslagen och fördelarna med förslagen i förening med intresset av att stärka skyddet för barn väger tyngre än intresset av berörda enskildas personliga integritet samt de konsekvenser som förslagen i övrigt innebär.

Bilaga 1

Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 36 kap. 5 § och 38 kap. 8 § rättegångsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

36 kap.

5 §

Den som till följd av 15 kap. 1 eller 2 §, 16 kap. 1 § eller 18 kap. 5, 6 eller 7 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller någon bestämmelse, till vilken det hänvisas i något av dessa lagrum, inte får lämna en uppgift får inte höras som vittne om uppgiften utan att den myndighet, i vars verksamhet uppgiften har inhämtats, har gett sitt tillstånd.

Advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter, familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2001:453) och deras biträden samt auktoriserade patentombud och deras biträden såvitt avser patenträttsliga angelägenheter enligt 2 § 1 lagen (2010:1052) om auktorisation av patentombud, får höras som vittnen om något som i denna deras yrkesutövning anförtrots dem eller som de i samband därmed har erfarit, endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån tystnadsplikten gäller samtycker till det. Medlare enligt denna balk, 6 kap. 18 a § föräldrabalken, lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder eller lagen (2011:860) om medling i vissa privaträttsliga tvister och deras biträden, får höras som vittnen om vad som anförtrots dem vid medlingen eller som de i samband därmed erfarit, endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån tystnadsplikten gäller samtycker till det. Den som till följd av 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen inte får lämna uppgifter som avses där får höras som vittne om dem endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån sekretessen gäller samtycker till det.

Rättegångsombud, biträden eller försvarare får höras som vittnen om vad som anförtrots dem för uppdragets fullgörande endast om parten medger det.

Trots det som sägs i andra eller tredje stycket föreligger skyldighet att vittna för

1. advokater och deras biträden, dock inte försvarare, i mål angående brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år,

2. andra än försvarare och advokater samt deras biträden i mål angående brott som avses i 10 kap. 21 och 23 §§ offentlighets- och sekretesslagen, och

3. den som har uppgiftsskyldighet enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen i mål enligt 5 kap. 2 § eller 6 kap. 6, 13 eller 14 § samma lag eller enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Den som är präst inom ett trossamfund eller den som i ett sådant samfund har motsvarande ställning får inte höras som vittne om något som han eller hon har erfarit under bikt eller enskild själavård.

Den som har tystnadsplikt enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen får höras som vittne om förhållanden som tystnadsplikten avser endast i den mån det föreskrivs i 3 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 4 § yttrandefrihetsgrundlagen.

Den som inom socialnämnden eller på uppdrag av socialnämnden har handlagt ett ärende om vårdnad, boende eller umgänge enligt 6 kap. 19 eller 20 §§ föräldrabalken får inte höras som vittne om sådana uppgifter som en part enligt 10 kap. 3 b § offentlighets- och sekretesslagen inte har rätt att ta del av.

Om någon enligt det som sägs i denna paragraf inte får höras som vittne om ett visst förhållande, får vittnesförhör inte heller äga rum med den som under tystnadsplikt biträtt med tolkning eller översättning.

38 kap.

8 §

Om en allmän handling kan antas ha betydelse som bevis, får rätten besluta att handlingen ska tillhandahållas.

Första stycket gäller inte

1. handling som innehåller uppgift, för vilken gäller sekretess till följd av 15 kap. 1 eller 2 § eller 16 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller bestämmelse, till vilken hänvisas i något av dessa lagrum, om inte den myndighet som har att pröva fråga om utlämnande av handlingar har gett sitt tillstånd,

2. handling vars innehåll är sådant, att någon, som haft befattning med handlingen, enligt 36 kap. 5 § andra, tredje, fjärde *eller sjätte* stycket inte får höras därom, eller

3. handling genom vars företeende yrkeshemlighet skulle uppenbaras, med mindre synnerlig anledning förekommer.

Första stycket gäller inte

1. handling som innehåller uppgift, för vilken gäller sekretess till följd av 15 kap. 1 eller 2 § eller 16 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller bestämmelse, till vilken hänvisas i något av dessa lagrum, om inte den myndighet som har att pröva fråga om utlämnande av handlingar har gett sitt tillstånd,

2. handling vars innehåll är sådant, att någon, som haft befattning med handlingen, enligt 36 kap. 5 § andra, tredje, fjärde, sjätte *eller sjunde* stycket inte får höras därom, eller

3. handling genom vars företeende yrkeshemlighet skulle uppenbaras, med mindre synnerlig anledning förekommer.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i föräldrabalken

Härigenom föreskrivs i fråga om föräldrabalken att det ska införas två nya paragrafer, 6 kap. 18 b och 20 c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

18 b §

Bestämmelser om skyldigheten för medlare att vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

20 c §

Verksamheter som avses i skollagen (2010:800) och som berör barn samt den som är anställd i sådan verksamhet och som har en uppgift som kan ha betydelse för bedömningen av en fråga om vårdnad, boende eller umgänge är skyldig att lämna sådan uppgift på begäran av en socialnämnd som ska lämna upplysningar eller utföra en utredning enligt 19 eller 20 §§. Detsamma gäller när begäran görs av den som socialnämnden har utsett att utföra en utredning enligt 19 §.

Uppgiftsskyldighet enligt första stycket gäller inte en skolläkare, skolsköterska, psykolog eller kurator inom elevhälsan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i lagen (1980:578) om ordningsvakter

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1980:578) om ordningsvakter ska införas en ny paragraf, 12 §, och närmaste före 12 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Anmälningsskyldighet vid oro för barn

12 §

Bestämmelser om skyldigheten att vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)

Härigenom föreskrivs att 6 § polislagen (1984:387) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska samarbeta med varandra och med åklagarmyndigheterna.

Polismyndigheten ska fortlöpande samarbeta med myndigheterna inom socialtjänsten och snarast underrätta dessa om förhållanden som bör föranleda någon åtgärd av dem.

Bestämmelser om *skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd* finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Bestämmelser om *skyldigheten att vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden* finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska också samarbeta med andra myndigheter och organisationer vilkas verksamhet berör polisverksamheten.

Andra myndigheter ska ge polisen stöd i dess arbete.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125)

Härigenom föreskrivs att 3 § tandvårdslagen (1985:125) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Tandvården ska bedrivas så att den uppfyller kravet på en god tandvård. Detta innebär att den ska

1. vara av god kvalitet med en god hygienisk standard och lägga särskild vikt vid förebyggande åtgärder,
2. tillgodose patientens behov av trygghet i vården och behandlingen,
3. vara lätt tillgänglig,
4. bygga på respekt för patientens självbestämmande och integritet,
5. främja goda kontakter mellan patienten och tandvårdspersonalen.

Akuta fall ska behandlas med förtur.

När tandvård ges till barn ska barnets bästa särskilt beaktas.

Bestämmelser om *skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd* finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Bestämmelser om *skyldigheten att vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden* finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning

Härigenom föreskrivs att 14 a § lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 a §

Bestämmelser om *skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd* finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Bestämmelser om *skyldigheten att vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden* finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Härigenom föreskrivs att 24 g § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Ytterligare bestämmelser om anmälningsskyldighet finns i 14 kap. 1 och 3 §§ socialtjänstlagen (2001:453).

24 g §

Bestämmelser om skyldigheten att vid kännedom om eller misstanke att ett barn får illa genast anmäla det till socialnämnden finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Ytterligare bestämmelser om rapporteringsskyldighet finns i 14 kap. 3 § socialtjänstlagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen (2001:453)

dels att 14 kap. 1 och 1 b §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 11 kap. 2 a § samt 12 kap. 2 a och 11 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

2 a §

Vid en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd ska socialnämnden inhämta uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren avseende barnet samt närstående till barnet som är över 15 år och som barnet bor tillsammans med. Dessa registerutdrag behöver inte inhämtas om det bedöms vara obehövligt.

Om det behövs får socialnämnden vid sin utredning även inhämta uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren avseende andra personer än de som anges i första stycket.

12 kap.

2 a §

I en personakt som avser ett barn får följande handlingar inte gallras förrän 60 år efter barnets födelse:

1. en anmälan enligt 14 kap. 1 § första-tredje stycket, 14 kap. 1 c § eller 7 § lagen (1993:335) om Barnombudsman samt handlingar som har kommit in eller upprättats i samband med en sådan anmälan, samt

2. övriga handlingar som har kommit in eller upprättats i samband med en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd.

11 §

Av 26 kap. 9 e § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) framgår att en myndighet inom socialtjänsten till en annan sådan myndighet i samma eller i en annan kommun, utan hinder av sekretess, får lämna uppgifter som rör ett barn om det finns risk för att barnet kommer att utöva eller utsättas för brottslig verksamhet och ett utlämnande av uppgifterna kan antas bidra till att barnet inte far illa samt ett utlämnande av uppgifterna bedöms vara till barnets bästa. Av samma bestämmelse framgår att när uppgifter lämnats får den utlämnande och den mottagande myndigheten, utan hinder av sekretess, ha de fortsatta kontakter som behövs för att tillvarata barnets bästa.

14 kap.

1 §

Följande myndigheter och yrkesverksamma är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa:

1. myndigheter vars verksamhet berör barn och unga,

2. andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten, Kriminalvården, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen,

3. anställda hos sådana myndigheter som avses 1 och 2, och

4. de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och fullgör uppgifter som berör barn och unga eller inom annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område.

Följande myndigheter, anställda hos sådana myndigheter och yrkesverksamma är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa:

1. verksamheter som avses i skollagen (2010:800) och som berör barn,

2. myndigheter inom hälso- och sjukvården och annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet,

3. tandvården,

4. medlare som fått uppdrag i enlighet med 6 kap. 18 a § föräldrabalken,

5. socialtjänsten,

6. den som fullgör uppgifter i verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,

7. Polismyndigheten,

8. Säkerhetspolisen,
9. Kriminalvården,
10. Kustbevakningen,
11. Tullverket,
12. Arbetsförmedlingen,
13. Försäkringskassan,
14. Migrationsverket,
15. Kronofogdemyndigheten,
16. Skatteverket,
17. Åklagarmyndigheten,
18. Ekobrottsmyndigheten,
19. länsstyrelserna, samt
20. den som enligt lagen (1980:578) om ordningsvakter förordnats till ordningsvakt.

Även andra myndigheter samt anställda hos dessa myndigheter har anmälningsskyldighet enligt första stycket om myndighetens verksamhet berör barn och unga. Samma sak gäller de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och fullgör uppgifter som berör barn och unga eller inom annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område.

De som är verksamma inom familjerådgivning är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om att ett barn utnyttjas sexuellt eller utsätts för fysisk eller psykisk misshandel i hemmet.

Myndigheter, befattningshavare och yrkesverksamma som anges i första stycket är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd.

Myndigheter, befattningshavare och yrkesverksamma som anges i första och andra stycket är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd.

Om anmälan från Barnombudsmannen gäller bestämmelserna i 7 § lagen (1993:335) om Barnombudsman.

1 b §

Socialnämnden får informera den som gjort anmälan enligt 1 § om att utredning har inletts, inte har inletts eller redan pågår. Sådan information ska på begäran lämnas till anmälaren om det med hänsyn till omständigheterna inte är olämpligt att göra detta.

*Informationen ska lämnas
skriftligen och, om det inte finns
synnerliga skäl, inom fjorton dagar
efter det att anmälan har inkommit.*

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
 2. Bestämmelsen i 12 kap. 2 a § gäller inte för ärenden som har avslutats innan ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att 40 kap. 8 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 10 kap. 3 b §, 26 kap. 9 e § och 40 kap. 7 d § samt närmast före 26 kap. 9 e § och 40 kap. 7 d § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

3 b §

När en socialnämnd ska lämna upplysningar eller utföra en utredning enligt 6 kap. 19 eller 20 §§ föräldrabalken och sekretess gäller för uppgifter om var barnet eller en part har sin hemvist eller annars befinner sig har en part i målet eller ärendet inte rätt att ta del av uppgifter som innebär att de sekretesskyddade uppgifterna röjs. Begränsningen av partsinsynen får bara ske om det kan antas att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför partens intresse av att ta del av uppgifterna.

26 kap.

Förebyggande av brott

9 e §

Sekretessen enligt 1 § hindrar inte att uppgifter som rör ett barn lämnas från en myndighet inom socialtjänsten till en annan sådan myndighet i samma eller i en annan kommun om

1. det finns risk för att barnet kommer att utöva eller utsättas för brottslig verksamhet,

2. ett utlämnande av uppgifterna kan antas bidra till att barnet inte far illa, och

3. ett utlämnande av uppgifterna bedöms vara till barnets bästa.

När uppgifter lämnats får den utlämnande och den mottagande myndigheten, utan hinder av sekretessen enligt 1 §, ha de fortsatta kontakter som behövs för att tillvarata barnets bästa.

40 kap.

Anmälan om oro för barn

7 d §

Sekretess gäller, i en verksamhet som omfattas av anmälnings-skyldighet enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), för en uppgift om en enskilds personliga förhållanden som framkommer i

1. en anmälan som gjorts med stöd av 14 kap. 1 § socialtjänstlagen, och

2. skriftlig information som lämnats enligt 14 kap. 1 b § socialtjänstlagen till den som anmält oro för barn.

Sekretess gäller inte om det står klart att en uppgift kan lämnas ut utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

För uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

8 §

Den tystnadsplikt som följer av 1, 2, 4 och 5 §§ inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Den tystnadsplikt som följer av 1, 2, 4, 5 och 7 d §§ inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659)

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 5 § patientsäkerhetslagen (2010:659) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

5 §

Hälso- och sjukvårdspersonalen ska i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. I fråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 12-14 §§ och av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Hälso- och sjukvårdspersonalen ska särskilt beakta ett barns behov av information, råd och stöd om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med

1. har en psykisk störning eller en psykisk funktionsnedsättning,
2. har en allvarlig fysisk sjukdom eller skada,
3. är missbrukare av alkohol eller något annat beroendeframkallande medel, eller
4. utsätter eller har utsatt barnet eller en närstående till barnet för våld eller andra övergrepp.

Detsamma gäller om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med oväntat avlider.

Bestämmelser om *skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd* finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Bestämmelser om *skyldigheten att vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden* finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs att 29 kap. 13 § skollagen (2010:800) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

29 kap.

13 §

Huvudmannen för verksamhet som avses i denna lag och den som är anställd i sådan verksamhet, ska på socialnämndens initiativ i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. I fråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 14 § och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Bestämmelser om *skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd* finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Bestämmelser om *skyldigheten att vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden* finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 8 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

8 §

Hälso- och sjukvården ska på socialnämndens initiativ, i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa, samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. I fråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 6 kap. 12-14 §§ patientsäkerhetslagen (2010:659) och av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Bestämmelser om *skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd* finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Bestämmelser om *skyldigheten att vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden* finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i kustbevakningslagen (2019:32)

Härigenom föreskrivs att det i kustbevakningslagen (2019:32) ska införas en ny paragraf, 1 kap. 7 §, och närmaste före 1 kap. 7 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

Anmälningsskyldighet vid oro för barn

7 §

Bestämmelser om skyldigheten att vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa genast anmäla det till socialnämnden finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över promemorian kommit in från Akademikerförbundet SSR, Arbetsförmedlingen, Barnombudsmannen, Botkyrka kommun, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Domstolsverket, Ekobrottsmyndigheten, Enköpings kommun, Familjehemmens riksförbund, Familjerättssociomernas riksförening, Familjevårdens centralorganisation, Filipstads kommun, Friskolornas riksförbund, Föreningen Sveriges socialchefer, Försäkringskassan, Förvaltningsrätten i Malmö, Göteborgs kommun, Göteborgs tingsrätt, Helsingborgs kommun, Helsingborgs tingsrätt, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Inspektionen för vård och omsorg, Institutet för mänskliga rättigheter, Integritetsskyddsmyndigheten, Justitiekanslern, Jämställdhetsmyndigheten, Jönköpings kommun, Kalmar kommun, Kammarrätten i Stockholm, Karlskrona kommun, Kristianstads kommun, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, Linköpings universitet (Barnafriid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn), Luleå kommun, Lunds universitet (Samhällsvetenskapliga fakulteten), Länsstyrelsen Blekinge, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Gotlands län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen Skåne, Länsstyrelsen Stockholm, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen Värmland, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Malmö kommun, Migrationsverket, Mora kommun, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Norrköpings kommun, Polismyndigheten, Region Skåne, Region Stockholm, Riksarkivet, Riksdagens ombudsmän, Rättsmedicinalverket, Skatteverket, Skellefteå kommun, Skövde kommun, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Statens skolinspektion, Statens skolverk, Stockholms kommun, Stockholms universitet (Juridiska fakultetsnämnden och Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden), Strängnäs kommun, Sundsvalls kommun, Svea hovrätt, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Kommuner och Regioner, Säkerhetsbranschen, Säkerhetspolisen, Södertörns tingsrätt, Tullverket, Uddevalla kommun, Umeå tingsrätt, Vision, Västerås kommun, Västmanlands tingsrätt, Västra Götalandsregionen, Växjö kommun, Åklagarmyndigheten, Örebro kommun och Östersunds kommun.

Därutöver har, utöver remisslistan, yttranden kommit in från Brottsofferjouren Sverige, Nacka kommun, SOS Barnbyar och Svenska kyrkan.

Följande remissinstanser har inte kommit in med yttrande eller har angett att de avstår från att lämna synpunkter: Barnens rätt i samhället, Borlänge kommun, Funktionsrätt Sverige, Föreningen Vårdnad boende umgänge i Sverige, Hudiksvalls kommun, Knas hemma, Kommunalförbundet Sydarkivera, Kriminellas revansch i samhället, Lindesbergs kommun, Melleruds kommun, Nätverket unga för

tillgänglighet, Ombudsmannen mot kommersiell sexuell exploatering av barn, Region Uppsala, Tillväxtverket (Regelrådet), Rädda barnen, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, Sveriges Lärare, Säkerhetsföretagen, Tjejers rätt i samhället, Umeå kommun, Unicef Sverige, Varbergs kommun och Vänersborgs kommun. Bilaga 3